

EVA'S BERGTOCHT

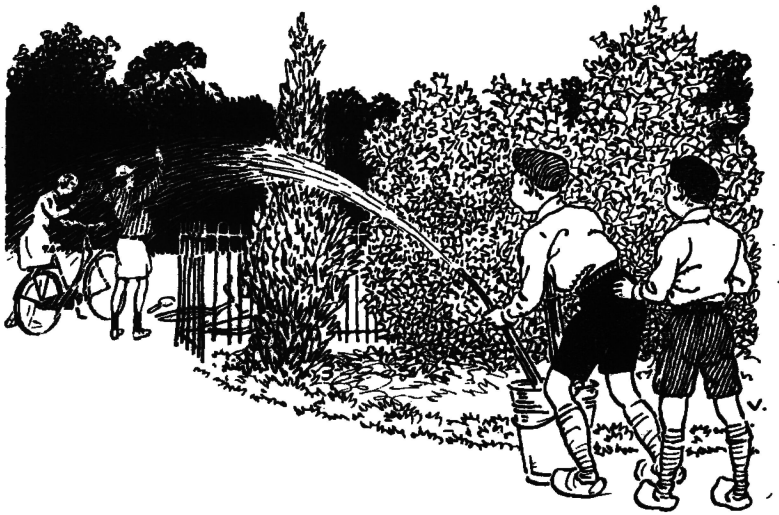
door **HELEEN**

Eva's bergtocht.

Eva's bergtocht

door

Heleen

DERDE DRUK

G. F. CALLENBACH N.V. - UITGEVER - NIJKERK

I.

AAN DE VOET VAN DE BERG.

Een zeven voor Nederlands, Vader!"
„Een zeven? Kind, ik feliciteer je, dat had ik niet kunnen denken,” en vader sprong van plezier zó vlug van z'n stoel, dat deze, achter hem, omtuimelde.

Eva, die alleen even om een hoekje gekeken had, kwam nu helemaal het kantoor binnen en keek vader met stralende ogen aan.

„Ik had het zelf ook niet verwacht, hoor! Na die verknoeide repetitie, vorige keer, had ik niet gedacht het nog op te kunnen halen.”

„Ik ook niet. Ik dacht daar straks juist: als ze voldoende haalt, tracteer ik op roombroodjes bij de avondboterham!”

„O fijn! Zal ik ze dadelijk maar gaan halen?”

„Best, vraag maar geld aan juffrouw Koosje. Ik zal nog gauw 't een en ander in orde maken en dan kom ik boven. Ik heb me de hele avond vrij gemaakt.”

„Natuurlijk,” lachte Eva, „'t is toch Donderdag, onze avond, hè Vader?”

Vrolijk danste Eva het kantoor weer uit, de winkel door, waar juffrouw Marie haar lachend nakeek, en verdween in de keuken, waar ze juffrouw Koosje om deze tijd van de dag altijd wist te vinden.

„Vader tracteert op roombroodjes, juffrouw, ter ere van een zeven, die ik voor Nederlands haalde!”

't Kleine, bedrijvige vrouwtje, dat in de keuken druk doende was, keek lachend op, toen ze Eva binnen zag komen.

„Eeu schandelijke verwennerij,” bromde ze, „ik dacht, dat een zeven niets bijzonders was voor Eva van Bogaard.”

„Hè, nou ben je niets vriendelijk. Ben je nu al vergeten, dat Eva van Bogaard ziek geweest is en dat ze de vorige keer een onvoldoende voor Nederlands had? Gauw, zeg dadelijk, dat je er blij om bent en dat je gelooft, dat ik voor m'n Mulo-examen slagen zal!”

Eva sloeg haar stevige armen om de tegenstribbelende Koosje heen en danste met haar de keuken door.

„Of ik vergeten ben, dat je ziek was? Wel lieve hulp, wie zou 't ooit kunnen vergeten, als je zo'n lastig schepseltje hebt moeten verplegen!”

„Nou nog mooier, dat is de tweede belediging. Koosje, je komt niet weer vrij, voor je dat hebt goedgeemaakt!”

„Zo'n nest, dat praat maar van Koosje en jij en jou, alle eerbied voor de ouderdom is er tegenwoordig uit.”

Maar vóór juffrouw Koosje uitgepraat was, tolde Eva alweer met haar rond, totdat 't kleine vrouwtje, helemaal buiten adem, 't blonde meisjeshoofd naar zich toetrok, en een kus op haar wang drukte.

„Zo, nou is 't goed, ga nou maar eens uitpuffen, of nee, eerst geld voor de roombroodjes, als 't u blijft.”

„Hier dan, en maak nu gauw dat je wegkomt, ik heb wel iets anders te doen dan gekheid maken.”

Geen tien minuten later zag vader een lachend meisjesgezicht door 't kantoorraam gluren en een grote witte zak werd triomfantelijk heen en weer gezwaaid; dan ging de winkelbel luid klingelend over en haastige voeten stormden de trap op, naar boven.

„Ik ga boven een kopje thee halen,” besloot vader en liet voor een ogenblik z'n boeken in de steek.

In de grote, gezellige huiskamer vond hij Eva al over haar schoolwerk gebogen.

„Heb je even tijd voor een kopje thee, vlijtig juffertje?”

„Natuurlijk, Vader. Ik ben maar gauw begonnen om straks vroeg klaar te zijn. Ik heb niet zo héél veel gelukkig.”

„Ik moet nog naar een klant; zeg je tegen juffrouw Koosje, dat het wel zes uur worden zal, vóór ik terug ben?”

„Hè, bah, wat saai, moet u ver?”

„Ja, een heel eindje buiten de stad, maar ik ga op de motor dan is het tenslotte een wipje.”

Toen vader weer terugkwam, vond hij Eva, kant en klaar met haar schoolwerk, en een keurig gedekte tafel op hem wachten.

Juffrouw Koosje had voor een warm hapje vooruit gezorgd en dan die heerlijke verse roombroodjes toe; 't was een koningsmaal, vond Eva en zij zette zich vergenoegd tussen vader en juffrouw Koosje in.

„Ik zal u zo dadelijk wel helpen afwassen, juf, dan bent u vroeg klaar, want 't is Donderdag, denkt u daar wel aan?”

„Of ik er aan denk! Je zult zien, dat ik binnen een half uur de deur uit ben.”

„Ja, maak u maar gauw voort, anders zijn de schattebouden in bed vóór u er bent!”

„Geen nood, hoor, ze mogen Donderdags altijd opblijven tot tante Koos er is, dan gaan we in optocht naar de slaapkamer, stoppen ze één, twee, drie in hun bedjes en dan krijgen ze nog een verhaaltje toe.”

„Zeg, juf, hebt u wel eens van verwennerij gehoord?”

„Zeker, hier in huis heb ik er maar al te vaak kennis mee gemaakt!”

Toen lachten ze alle drie en Eva knipoogde tegen vader; zij wisten het samen wel.

In een ommezien was alles weggeruimd en afgewassen, en ging juffrouw Koosje naar haar familie. Vader moest nog een poosje naar de winkel.

Eva hoorde vader weer naar boven komen. Zij had intussen thee gezet, vaders prettige stoel met de brede armleuningen voor 't raam geschoven, 't schemerlampje op het orgel aangeknipt en installeerde zich nu, in de andere raamhoek, tegen-

over vader. Zo kon ze genoeglijk de straat in kijken, waar nu de lantaarns brandden en de mensen, als donkere schimmen, door elkaar krioelden.

„Onze avond, hè Vader!” zei Eva vrolijk.

„Ben je zó blij, als juffrouw Koosje weg is?”

„Hè nee, dát weet u nou ook wel. Juffrouw Koosje is een snoes, maar deze avond, zo van ons samen, vind ik altijd zo echt.”

„Ik ook, hoor, 't duurt al niet zo heel lang meer of jij wordt mijn huishoudstertje en dan zijn we altijd samen!”

„Maar Vader, en mijn studie dan?”

„Zou je 't erg vinden, als je niet verder leren kon?” vroeg vader en keek zijn dochttertje oplettend aan.

Geen onderwijzeres worden? Eva's gezicht was een mengeling van verbazing, schrik en angst.

„Meent u dat nou, of is 't maar gekheid?”

Eva was van haar stoel opgesprongen en zat nu op de brede armleuning van vaders fauteuil, dicht tegen hem aangedrukt. Vader knipte, alsof hij zijn volle aandacht bij dat werk had, het puntje van z'n sigaar, streek een lucifer af, en stak de

sigaar aan. Dan streek hij een paar keer over z'n haar, zoals z'n gewoonte was, als hij over iets nadacht.

„Vader,” drong Eva.

„Ja, kindje, nou moet je eens goed luisteren.”

Eva zag hoe vaders ogen naar moeders portret gingen. Dat hing boven het orgel en werd door de schemerlamp helder verlicht. Eva's blikken bleven daar ook op rusten, terwijl ze naar vader luisterde.

Dat portret van moeder, hoe dikwijls hadden ze 't al niet samen bekeken, hoe vaak vertelde vader over moeder, altijd, altijd weer, zodat het Eva was of ze moeder heel goed kende, of ze zich nog alles van moeder herinneren kon. En toch kon dat onmogelijk waar zijn, want ze was pas drie jaar, toen moeder, samen met het kleine broertje, naar God was gegaan.

„Je wou graag veel leren, hè kind?” begon vader. „Nou, ik heb me ook altijd voorgesteld, dat het gebeuren zou, want je weet wel dat ik niets liever wil dan jou gelukkig zien, ook en vooral in 't werk, dat je kiest. De laatste tijd was ik er ook zeker van, dat ik je naar de kweekschool zou kunnen sturen, totdat ik daar opeens zo'n lelijke klap kreeg.”

„Een klap, Vader?”

„Ja, ik heb iemand, die ik volkomen vertrouwde, voortgeholpen, zoals ikzelf vroeger ook voortgeholpen ben. Ik leende hem heel wat geld en kreeg de belofte, dat hij binnen een jaar alles zou terugbetalen, maar nu het jaar om is, blijkt het, dat hij het niet kan, en wel nooit meer zal kunnen.”

„En bent u dat geld nu kwijt? Zijn we nu arm?”

„Nee, zó erg is het gelukkig niet, ik ben het wel kwijt, maar arm zijn we nog niet. Wel zal het te bezien staan of ik je zal kunnen laten studeren, of ik al die boeken en dat schoolgeld zal kunnen betalen. Vertel me eens, Eva, zou je erg verdrietig zijn als het *niet* kon, of zou je ook wel iets anders willen?”

Een ogenblik was het doodstil. Vader leunde terug in z'n stoel, probeerde, het hoofd een weinig achterovergebogen,

Eva's gezicht te zien. Maar dat gelukte niet, het schemerdonker hield haar voldoende verborgen, zodat vader de strijd tegen de tranen niet zag.

Eindelijk kwam er zacht uit:

„Ik vind het wel verdrietig, dat begrijpt u wel, en ik weet ook zo gauw niet wat ik dan zou willen. Kunt u me niet helpen iets anders te bedenken?”

Vader nam de kleine koude hand, die op z'n arm lag, in de zijne.

„Mijn kleine deerntje, nou zijn we allebei een beetje van streek, hè, 't is dan ook geen kleinigheid, wat ons daar in een ogenblik overkomt. Toch geven we niet dadelijk de moed op, wat jij! Ik beloof je, dat ik alles doen zal wat ik kan om dit verlies te boven te komen, en als het ook maar enigszins mogelijk is, dan word jij onderwijzeres; we hebben nog bijna een jaar de tijd. Intussen moet je steeds voor ogen houden, dat het misschien *niet* kan en moet je er goed over nadenken, wat je *dan* zoudt willen.”

„Hebt u nu erge zorgen, Vader?”

„Als we echt zuinig zijn, geloof ik, dat het met de zaak wel goed zal gaan, mijn grootste zorg ben jij.”

„Ik?”

Eva zat opeens weer rechtop.

„Nee, Vader, *dat* hoeft niet. Ik wil graag onderwijzeres worden, maar *niet*, als u er zorgen om hebt. Als het nodig is, ga ik dadelijk van school, en dan help ik in de winkel en over een jaar kunt u juffrouw Marie missen!”

Toen vloog er een blijde glans over vaders gezicht; hij trok Eva in zijn armen en kustte haar op 't voorhoofd.

„Dochtertje van je moeder! Met zo'n kameraad naast me, die met me meeleeft, en zoveel voor me over heeft, sla ik me er wel weer door. Gelukkig hoef ik je niet van school te nemen; je doet eerst je Mulo-examen en dan zullen we verder zien. Ik vertel je precies hoe de zaken staan, zodat je tijd hebt om na te denken en goed uit je ogen te kijken, voordat je moet beslissen wat je worden wilt. Waar lach je nu opeens om?”

„Ik dacht er aan of de vaders van andere meisjes ze ook alles zouden vertellen, over zaken en geld en zo. Toen stelde ik me die anderen voor en moest er heus een beetje om lachen! ik geloof nooit, dat andere vaders zo zijn als u.”

„Niet? Nou, dat geloof ik toch wel.”

„Nee, ik niet. Maar die andere vaders hebben ook de moeders om mee te praten en u hebt alleen mij, hè!”

„Ja, ik heb jou! Geef me nog een kopje thee, kind, dan zal ik je nog meer vertellen.”

Toen Eva weer in haar hoekje zat, ging vader verder:

„Weet je wel, dat ik ook niet heb kunnen worden wat ik 't liefste gewild had?”

„Hè, echt niet?”

„Nee, ik had willen studeren, veel leren, veel weten, daar ging in mijn jongensjaren mijn hart naar uit. Maar 't kon niet, natuurlijk niet, grootvader had er geen geld voor. Eerst was het plan, dat ik, als oudste zoon, op de boerderij zou komen, maar ik had bepaald een afkeer van het boerenwerk en toen werd er besloten, dat ik ander werk zou zoeken, iets, dat beter voor mij geschikt was. Oom Jan, die met hart en ziel boer was, zou nu grootvaders opvolger worden. Toen brak er voor mij een zware tijd aan. Ik kon nergens vinden wat ik zocht, niets bevredigde mij, omdat ik studeren wilde, en dat was nu juist onbereikbaar.

Op een avond, dat ik doelloos en knorrig door de stad slenterde, kreeg ik opeens een tik op mijn schouder en een onbekende heer stond naast me.

„Hallo, jonge vriend!” zei hij, „verveel je je soms, ga dan met mij mee, dan kun je een gezellige avond hebben.”

Ik ging mee en zo kwam ik op een jongelingsvereniging, tegenwoordig noemen ze 't jongensclub, waar ik me direct thuis voelde en al gauw vrienden kreeg. Maar die mijnheer, dat was de leider, bleef toch mijn beste vriend. Hij bracht me aan 't verstand, dat er overal te leren viel, en hij was het, die me aan werk hielp. Zo kwam ik in een manufacturenzaak. Op zijn raad deed ik mijn uiterste best om in dat vak zoveel mo-

gelijk te leren. Ik luisterde goed, als me iets werd uitgelegd, keek 's avonds voor grote winkels, hoe daar was uitgesteld. Ik was heel zuinig en spaarde iedere cent, om zo gauw mogelijk 's avonds boekhoudlessen te kunnen nemen. Mijnheer Andersen, zo heette onze leider, was een echt vrome man, een vrolijke Christen; hij leerde mij bidden en strijden, en liet mij zien, dat het er niets op aankwam *wat* ik werd, als ik het maar goed werd; overal was iets moois in te vinden, elk werk kon bevrediging brengen, omdat overal te leren viel.

Toen heb ik aangepakt; ik heb gewerkt en gestreden in Gods kracht. Dikwijls is het moeilijk en zwaar geweest, maar ik ben er gekomen. Je lieve moeder heeft mij in donkere tijden trouw terzijde gestaan, samen hebben we gewerkt, en nu heb ik een goede zaak, een aardig huis en een lief dochtertje. Ik ben gelukkig in mijn werk geworden."

Vader stond op en liep naar moeders portret, waar hij een ogenblik in gedachten verzonken voor bleef staan.

„Bid en werk," zei moeder altijd en ze bad ernstig, werkte hard en bleef vrolijk en opgewekt. Doe jij ook zo, dan word je een zonnestraal in 't leven van anderen. Als alles naar onze zin gaat, is het zo moeilijk niet, maar als er ooit donkere tijden in je leven komen, denk dan aan moeder, kindje, en volg haar voorbeeld."

Toen nam vader moeders portret van de muur en schreef er achter op: „Bid en werk."

„Vader, hebt u nooit meer verlangd om te studeren?" vroeg Eva.

„Ik heb gestudeerd, kind. Wel niet aan de academie, maar in de practijk van het leven. Ik heb veel vriendschap ondervonden, men heeft mij met raad en daad terzijde gestaan; daardoor kon ik moedig voortgaan en is alles geworden, zoals het nu is. Nu wilde ik op mijn beurt anderen helpen door hen te steunen en te vertrouwen, maar helaas, mijn vertrouwen is beschaamd; vandaar het verlies, dat we nu lijden."

„'t Is wel jammer, Vader, maar ik beloof u, dat ik flink zal zijn. Ik wil graag worden zoals u en moeder. Ik zal vast nooit

van mijn leven vergeten, wat u mij vanavond hebt verteld." Een poosje staarde vader peinzend voor zich uit; toen ging hij voort:

„Moeder vergeleek het leven altijd bij een bergtocht. Wanneer iemand de Alpen gaat beklimmen, neemt hij altijd een gids mee, omdat hij alleen zou verdwalen en verongelukken. Soms lijkt het zo'n bergbeklimmer of de gids een heel verkeerde weg inslaat, of een ander pad veel korter en gemakkelijker naar de bergtop voert. Maar toch volgt hij hem, omdat hij weet, dat de gids de beste weg kent en groot gevaar kan dreigen, wanneer hij alleen verder zou gaan.

In het leven gaat het precies zo. Onze God wil de Gids zijn op onze levenstocht. Als we Hem gehoorzaam volgen, komen we *zeker* waar we zijn moeten, op de top van onze berg. Soms lijkt het of God een verkeerde weg met ons inslaat; dan denken we, dat wij zelf 't veel beter zouden weten en gaan al te dikwijls op eigen gelegenheid aan 't dwalen.

Dat is gevaarlijk, Eva, er zijn afgronden naast de berg, die we beklimmen moeten, welke we zelf *niet* kennen, maar onze Gids kent ze *wel*; daarom moeten we wel eens *voorbij* een weg, die zo mooi leek, en die we zo graag gegaan waren, om een smal, moeilijk paadje te volgen. Dat kan zwaar en verdrietig zijn; laten we in zulke tijden nooit vergeten, dat de Gids ons voorgaat, dat Hij diezelfde weg met ons bewandelt en de hand uitstrekt om te helpen, als we niet verder kunnen. Begrijp je deze vergelijking wel, Eva?"

„Ja, Vader. Ik wil proberen moedig mijn berg te beklimmen, samen met mijn Gids."

„Goed, lieveling, zo is het goed."

Lang nog zaten vader en dochter bij elkaar. Wel een uur later dan gewoonlijk ging Eva naar bed en toch kon ze niet in slaap komen. Er was ook zoveel om over te denken.

II.

WAT BEN JIJ GIERIG!

„**W**at ben jij gierig! Twee dubbeltjes, 't is een schandaal, jij, die zoveel zakgeld krijgt en dan voor zulke zieke stumperts twee dubbeltjes. Kijkt nou eens, kinderen, twee dubbeltjes, *twee hele* dubbeltjes van Eva van Bogaard!”

Marianne van Bergen toonde met een minachtend gezicht, en een kleur van verontwaardiging, de twee geldstukjes, die op haar open hand lagen, aan de verbaasde meisjes, die om haar heen stonden.

„Ik kan niet meer geven, maar ik ben *niet* gierig, dat weet je best, 't is gemeen van je dat te zeggen!”

„Nou, als *dat* niet gierig is, dan weet *ik* 't niet. Je hebt zeker al je zakgeld versnoept, maar dan had je *nog* aan je vader wat vooruit kunnen vragen! Wat zeggen jullie?”

„Jullie hoeven niks te zeggen!” viel Eva nu driftig in. „Ieder is toch zeker vrij, om te geven wat-ie wil? 't Gaat jullie geen sikkepit aan, al had ik een cent gegeven!” Boos sloeg ze de deur achter zich dicht en holde de school uit naar huis.

In de gang van de school bleven de andere meisjes een beetje verbluft achter.

„Ze heeft gelijk, 't gaat ons ook niets aan,” viel Mien Voogt in. „'t Valt me wel van haar tegen, ik had gedacht, dat ze wel twee *gulden* geven zou, maar gierig is ze nooit geweest, dus zal ze 't *nu* ook wel niet zijn.”

„Nonsens, jij verdedigt haar, omdat ze je vriendin is, maar je kunt het nooit goedpraten, ze is gierig, *dit* is het bewijs.” En opnieuw toonde Marianne de twee dubbeltjes.

Mien trok haar schouders op.

„Hier heb je mijn gift! Soms ook wat op aan te merken?”

„Een gulden! Fijn!” En Marianne tekende het bedrag ijverig op.

Ieder droeg zijn gave af en een ogenblik later bracht Marianne

de hele buit aan mijnheer Volgers, en vergat niet ook het papiertje met de namen en bijdragen achter te laten. Ze stond immers *zelf* met een rijksdaalder bovenaan!

Intussen was Eva naar huis gegaan. Even groette ze vader en dan ging ze naar haar kamertje. Ze nam haar spaarpot uit de kast, ging op 't randje van haar bed zitten, en gooide de inhoud in haar schoot. 't Was gauw geteld, een kwartje, een dubbeltje en drie centen. Treurig schudde ze haar hoofd, nee, daar had ze onmogelijk meer van kunnen weggeven. Volgende week was juffrouw Koosje jarig en die moest toch beslist een cadeautje hebben.

„Wat ben jij gierig!” Die woorden klonken haar nog voortdurend in de oren en deden opnieuw een kleur op haar wangen branden. 't Was vals van Marianne om dat te zeggen, maar toch.... Marianne kon immers niet weten, dat ze *werkelijk* niet meer missen kon. 't Was toch ellendig om geen zakgeld te krijgen, nu dachten alle meisjes, dat ze gierig was. Mien ook, die had ook niets gezegd. De tranen schoten Eva in de ogen. Doelloos greep ze de geldstukjes bij elkaar en liet ze één voor één weer in haar schoot glijden.

De vorige dag, op school, had mijnheer Volgers verteld over de tuberculose, de gevreesde volksziekte. Mijnheer had verteld en uitgelegd, hoe door reinheid, zonlicht, frisse lucht en krachtig voedsel deze ziekte kon bestreden worden. „Maar denk je nu eens in,” zei mijnheer, „hoeveel zieke mensen, en vooral ook kinderen, in onze grote stad dit alles juist helemaal niet krijgen kunnen. Wat moet er nu met die arme kinderen gebeuren, moeten zij maar blijven waar ze zijn en niet geholpen worden?”

Toen had Marianne van Bergen gezegd: „Kunnen ze niet naar een sanatorium, daar krijgen ze alles wat ze nodig hebben.” „Juist,” zei mijnheer, „daar wilde ik jullie nu juist hebben. Die kinderen moeten naar een sanatorium, maar wie zal dat betalen? Dat kost een massa geld! Luister nu eens goed. Enige dames en heren hebben het plan opgevat om geld te verzamelen en daarvoor zieke kinderen naar een sanatorium te

zenden. Zou het nu niet aardig zijn als de gezonde kinderen meehielpen, dat plan ten uitvoer te brengen?" O! nog een massa meer had mijnheer verteld. Over die buitenscholen, dat was aardig. Stel je voor, die zwakke kinderen hadden buiten les, de banken stonden zomaar in het bos of in de duinen en daar leerden ze net als op een gewone school. En tuintjes hadden ze ook, die stonden vol bloemen, allerlei soorten, die de kinderen zelf zaaiden en verzorgden. De groteren kweekten ook wel groenten. Hè, wat moest het heerlijk voor zo'n ziek achterbuurtkindje zijn om zo helemaal buiten te komen. Maar 't moest ook heerlijk zijn, om mee te helpen hen daar te brengen. Mijnheer Volgers had zo prachtig verteld, dat ze allemaal gingen verlangen mee te helpen, allemaal wilden ze iets voor die ongelukkige T.B.C.-patiëntjes doen, en nu stond zij, Eva, juist met lege handen.

Vader maakte een moeilijke tijd door in zaken, dat wist ze goed genoeg. Gisteren had ze nog tegen vader gezegd: „Uw bergpad is steil, hè Vader?" En vader antwoordde: „Ja, 't is niet gemakkelijk, maar mijn Gids gaat met me, kind!"

Ja, 't was moeilijk voor vader. Zuinig zijn was dus voorlopig de boodschap. Zelf had ze bedacht, dat ze 't best zonder zakgeld doen kon. „Ik heb het heus niet nodig," had ze gezegd en deed er blijmoedig afstand van. 't Geld, dat ze toen nog had, was langzamerhand aan cadeautjes en zo opgegaan, nu was er nog 38 cent over.

„O, zit je hier, ik heb je overal gezocht. Wat voer je uit? Zit je te treuren of wat is er met je?"

Zo stormde Mien Voogt bij Eva binnen.

„Juffrouw Marie zei, dat je naar boven was gegaan; toen ben ik je maar achterna gelopen. Wat doe je, kind? Huil je? Toch niet om dat geval op school? Ik *dacht* wel, dat je 't je aantrok, daarom zocht ik je juist. Eva, ben je mal, huil er toch niet om!"

„Ze denken allemaal, dat ik gierig ben en dat vind ik zo ellendig."

„Wie allemaal? *Ik* toch zeker niet, en een heleboel anderen ook niet.”

Eva droogde haar tranen af. „Kijk,” zei ze en toonde Mien haar geld. „kijk, dit is alles wat ik nog heb en dat is voor de verjaardag van juffrouw Koosje. Ik krijg op 't ogenblik geen zakgeld, maar dat hoeven de anderen niet te weten.”

„Dus heb je bijna je halve vermogen weggegeven, dat is meer dan wij een van allen,” zei Mien lachend.

„Mijnheer zal 't ook wel weinig vinden,” zuchtte Eva.

„Laat 'm! Mijnheer zegt immers zelf altijd: als je voor jezelf zeker weet, dat je niet verkeerd doet, komt het er niets op aan, wat de *mensen* er van zeggen. Nou, wij weten dat jij je halve vermogen weggaf, dus komt het er niets op aan wat „de mens mijnheer” er van zegt.”

Eva lachte door haar tranen heen; die Mien was een mal kind, maar gelijk had ze.

„Kom, laten we een kopje thee gaan halen binnen,” zei Eva en sprong van haar bed.

„Ja, dat is beter werk,” en samen gingen ze naar de huiskamer.

„In de krant staat ook een heleboel over dat fonds voor de T.B.C.-kinderen, heb je 't gezien?” informeerde Mien.

„Nee, ik heb het niet gezien. Wat staat er dan van?”

„O, van alles. Er wordt ook een bazaar gehouden. Iedereen kan daarvoor wat insturen en dan wordt het verkocht en dat geld komt ook bij het fonds. Onze Marie maakt er een prachtig kussen voor en Moeder haakt een spreij.”

Mien babbelde maar door en lette er niet op, dat Eva stil voor zich uit bleef zitten kijken. Ten slotte stapte ze maar op. Toen Mien weg was, zocht Eva haastig naar de krant van de vorige dag, en las alles, wat er over die bazaar in stond.

Hè, als ze nu eens wat voor de bazaar kon maken, dan gaf ze toch ook iets, maar wat? In haar kastje rommelde ze een poos rond, maar vond niets dat dienen kon. Opeens viel haar oog op haar pop, die nog altijd op een stoeltje in een hoek van haar kamertje zat. Als ze die eens gaf, ze speelde er toch nooit

meer mee. Toch zou 't wel ongezellig zijn, als die er niet meer zat. Nee, de pop kon ze niet missen. Eva nam 't poppekind eens in de handen, draaide het rond om 't nog eens goed te bekijken. De kleertjes waren wel oud, nee, dat kon ze onmogelijk insturen. 't Was toch wel zielig, dat er zoveel kinderen naar een sanatorium moesten. Verbeeld je, dat je zo ziek was, en dat je vader dan geen geld had om voor je te doen wat de dokter nodig vond. Gelukkig maar, dat er nu andere mensen waren, die 't voor hen zouden betalen. Als iedereen nu maar deed wat ie kon, dan zou er geld genoeg bij elkaar komen. Jammer, dat zij zelf niks doen kon, ze zou 't dolgraag willen. Weet je wat, ze gaf de pop toch maar, en ja, dat was leuk, ze zou haar netjes aankleden. Op een hol vloog ze de trap af, naar beneden, naar vaders kantoor.

„Vader, hoor u eens even! Hebt u gisteren in de krant gelezen over de bazaar voor... voor, och, hoe heet het ook weer. Even kijken, o hier staat het, voor het fonds voor uitzending van tuberculeuse kinderen naar sanatoria?”

„Ja, dat heb ik gelezen, wat is daarmee?”

„Mijnheer heeft er op school over verteld en nou geven we allemaal wat. Vindt u 't goed, dat ik mijn pop geef, voor de bazaar, en hebt u in de winkel niet wat lapjes, dan kan ik haar netjes aankleden.”

„Als jij je pop er voor missen wilt, ga dan je gang maar. Restantjes zijn er genoeg om haar fijn in de kleren te steken. Vraag maar aan juffrouw Marie om de lappendoos en zoek dan zelf uit wat je hebben wilt.”

Met een doos vol gezellige, kleurige lapjes sprong Eva de trap weer op en begon direct uit te zoeken. Alle narigheid van school was opeens vergeten. Juffrouw Koosje was natuurlijk bereid met knippen te helpen en vóór Eva 's avonds naar bed ging had de pop haar nieuwe hemdje al aan.

De volgende dag vertelde mijnheer, dat hun school tweehonderd gulden bij elkaar had gebracht.

„Ik vind het heerlijk,” zei hij, „dat jullie *allemaal* mee hebt

gedaan, ik mis geen enkele naam op het lijstje, noch uit deze, noch uit een van de andere klassen. Laten we nu vragen of God onze gaven zegenen wil."

Toen bad mijnheer ernstig voor al de kleine zieken uit hun grote stad en ook voor alle kinderen, die hen naar vermogen helpen wilden.

„Ik hoop," zei mijnheer ten slotte, „dat jullie allemaal zó gegeven hebt, dat je er Gods zegen over vragen kunt."

Verbeelde Eva 't zich, of keek mijnheer *haar* aan? Ze werd er warm van. Van Marianne, die achter haar zat, kreeg ze een por in de rug. Eva werd gloeiend rood, ze boog het hoofd, alsof ze zich schaamde. Mien, die de bank met haar deelde, zag haar kleuren.

„Denk aan je halve vermogen," fluisterde ze gauw en kneep Eva eventjes in de arm.

Met een ruk zat Eva weer rechtop. Natuurlijk, ze behoefde zich niet te schamen. God wist immers, dat ze deed wat ze kon. „Ik geef m'n pop, ik geef m'n pop," dacht ze aldoor maar, om zichzelf moed in te spreken.

Op weg naar huis vertelde ze alles aan Mien, die toen natuurlijk mee moest, om de pop te zien.

„Vind je 't erg, dat dit handje stuk is?" vroeg Eva. „Kijk, de vingers zijn er af, maar verder mankeert er niets aan."

„Nou, je ziet het bijna niet, dat geeft niks, hoor! Wat zou zo'n pop wel opbrengen? Misschien wel drie gulden, zeg!"

„Zou het?" Eva's ogen straalden van plezier.

„Och zeg, minstens hoor. Zo'n grote pop, en dan nog keurig aangekleed. Hè, toe Eva, mag ik je helpen naaien?"

„Graag, zeg! Weet je wat, laten we eerst samen werken en dan gaan naaien. Kom je direct na 't eten?"

„Ja, enig! Als ik mag kom ik zo gauw mogelijk."

Leuke avonden als ze toen kregen! Juffrouw Koosje, Mien en Eva naaiden en vader las voor of speelde wat op 't orgel, waarbij de meisjes zongen. Dat kon best onder het werk door.

„Wat ben jij toch handig," bewonderde Mien telkens, als ze

Eva zo op zag schieten, terwijl zij met die moeilijke peuten-
naadjes tobde.

„Ik verlang geweldig om aan 't jurkje te beginnen, daarom
haast ik me zo.”

„Weet je wat je doen moest, Eva?” stelde juffrouw Koosje
voor. „Je moest het jurkje maken van dit beeldige, fijne, witte
lapje. Een glad lijfje en een ruim rokje en dan 't rokje be-
zaaien met bloemetjes.”

„Ja, dat zal smoezig staan.”

„Kun je dat?” vroeg Mien ongelovig.

„Jawel, kijk zó!” en Eva deed Mien een bloempje voor, van
vijf kettingsteken, een knoopje in het midden, voor hartje.

„O, Eva, 't zal beeldig worden. Wat doe je, zeg? Neem je 'm
mee naar school als ie af is? Wat zouden ze kijken! Ik zou
wel eens willen weten of Marianne je dan nòg gierig vindt!”
Eva gaf Mien een schop onder tafel, beduidde met haar ogen,
dat ze haar mond houden moest. Maar 't was al te laat, va-
der had het gehoord.

„Wie zegt er, dat Eva gierig is?”

Vader liet z'n krant zakken en keek de meisjes aan.

„O! 't is maar onzin, Vader, een beetje gekibbel op school.”

„Wel, wat was dat dan, waarom vonden ze jou gierig?”

„Och, ik heb 't u maar niet verteld, omdat u 't *naar* zoudt
vinden. We hebben allemaal iets meegebracht van ons eigen
geld voor die zieke kinderen, u weet wel. Nou, en toen von-
den ze, dat ik te weinig gaf, anders niks, hoor!”

„En gaf je niet te weinig?”

„Nee, Vader.”

„Nee, mijnheer, ze gaf haar *halve* vermogen.”

„Zo? Trek je er dan maar niets van aan wat anderen zeg-
gen.”

„'t Klinkt wel prachtig, dat „halve vermogen”, zoals Mien
zegt,” lachte Eva, „maar 't waren toch maar twee dubbeltjes.”

„Wel, nou begrijp ik het geval. De meisjes scholden je uit
voor gierig, die naam wou je niet hebben en daarom gaat de

pop naar de bazaar, dan doe je voor de anderen niet onder. Goed geraden?"

„Niet helemaal. 't Is ook omdat ik graag mee wil helpen. En nou weet ik meteen, dat de pop *niet* mee naar school gaat, daar hebben ze er niks mee nodig. Ik breng haar regelrecht naar de bazaar-commissie."

„Mooi, daar wou ik je juist hebben." Vader en dochter lachten elkander eens toe, en Eva voelde zich blij en gerust.

Toen de pop, na verscheidene avonden ingespannen werken, kant en klaar was, hadden de meisjes echt voldoening van hun werk.

„Je zou er zelf haast mee gaan spelen," zuchtte Mien, „zo schattig is ze."

Vader had een doos gemaakt, waar ze precies in paste en Eva hechte haar, met een lintje om de hals en de benen, er stevig in vast.

„Waar moet ze naar toe?" informeerde vader.

„Naar de Vondellaan nr. 56, een reuzeneind hiervandaan!"

„Weet je wat? Ik moet morgen toch die kant uit, dan gaan we samen op de motor. 't Is heerlijk weer, dan rijden we helemaal buitenom en door de boslaan terug. 't Is overal zo mooi met de herfsttinten."

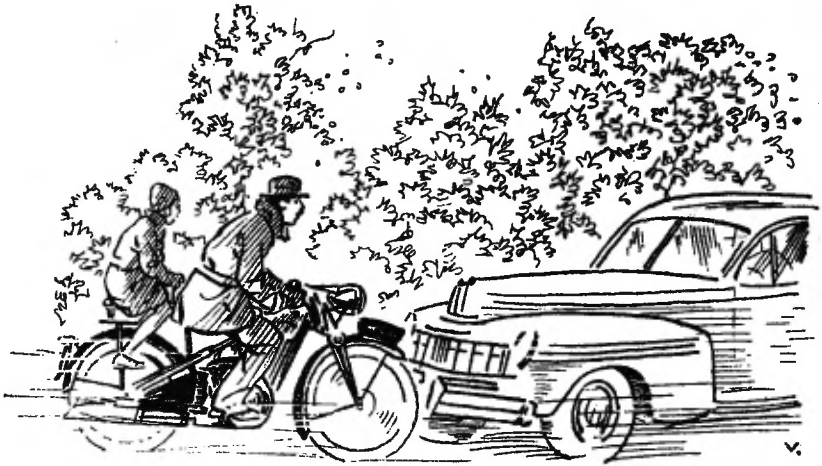
't Gebeurde niet vaak, dat Eva mee mocht, achter op de motor. Vader vond, dat het teveel schokte, maar een enkel keertje mocht het wel eens.

De volgende middag, 't was Woensdag, stond Eva al vroeg te wachten tot vader klaar zou zijn. De wintermantel aan, de muts over de oren getrokken. Zo kon ze er tegen. Vader liet haar gelukkig niet lang wachten. Met de pop onder de arm sprong ze achter op de motor, met de vrije hand wuifde ze juffrouw Koosje vrolijk een groet toe, dan greep ze zich vast en daar reden ze heen.

In een wip waren ze in de Vondellaan, waar Eva haar pakje afleverde, en toen gingen ze de stad uit, naar buiten.

Eva genoot volop. In het bos was bijna geen groen meer te ontdekken, alles was rood en goud en bruin. Toen ze even

afgestapt waren om alles beter te kunnen bewonderen, vonden ze ook een menigte paddestoelen, van de schitterendste kleuren en vormen. Eva plukte een grote bos eikenbladeren, en een takje hulst, waarvan de bessen al vuurrood waren, stak ze op haar muts. O, ze hadden wel de hele middag in het bos willen blijven, waar je altijd nieuwe wonderen ontdekte, maar vader had geen tijd meer, dus werd de terugtocht aanvaard. De dorre bladeren stoven voor hen uit, vlogen omhoog en dwarrelden dan weer langzaam naar de grond. Af en toe moest Eva vader nog eens toeroepen hoe mooi alles was. Zo naderden ze, veel te gauw naar Eva's zin, de stad. 't Werd steeds drukker op de weg, vader begon al langzamer te rijden.

Dan, opeens, schoot er onverwachts, in volle vaart, een auto uit een zijlaan. Eva zag plotseling 't gevaarte vlak voor zich. Ze gaf een gil, ze voelde een vreselijke schok, 't was of ze door de lucht vloog en alle mensen schreeuwden. Dan niets meer.

III.

HET PAD WORDT ZEER STEIL.

't Was doodstil in de klas, je hoorde niets dan 't snikken van Mien Voogt, die met haar hoofd op de armen schreide of haar hart zou breken. Een lok haar hing in de inktpot, maar ze merkte het niet. Mijnheer Volgers, die ook heel bleek zag, kwam naar haar toe, legde z'n hand op Miens hoofd en een ogenblik rustten z'n ogen op de plaats naast Mien, die leeg was.

„Kom, Mien, bedaar nou een beetje, kind, maak je niet zo van streek, daar help je niemand mee. Kom, ga maar eens met me mee, dan kun je wat water drinken.”

In de gang, waar 't lekker koel was, kwam Mien een beetje tot kalmte.

„Weet u nog wat meer, mijnheer?” vroeg Mien. „Kan Eva nog weer beter worden?”

„Ik weet het niet, Mien. Ze is wel heel ernstig gekwetst, maar zo lang er leven is, is er hoop.”

„Ze is zeker de pop weg gaan brengen, dat zou ze met haar vader gaan doen, achter op de motor.”

„De pop, wat voor pop?”

„O, ze vond het zo *naar*, die ze zo weinig gegeven had voor de T.B.C.-kinderen, maar ze *had* niet meer, en toen heeft ze haar eigen pop nieuw aangekleed en die heeft ze voor de baazaar gegeven. Gisteren wou ze haar wegbrengen.”

Miens lippen beefden, toen ze dat alles vertelde. In de klas terug, vertelde mijnheer 't weer over, en nu was het Marianne, die haar tranen niet kon inhouden.

Die morgen was de aandacht niet groot in de klas, telkens moesten ze weer aan Eva denken, die nu in het ziekenhuis lag en misschien wel nooit weer beter worden zou.

Mien kon het geen ogenblik vergeten. O, die arme Eva. Als ze nu weer beter werd, dan... dan zou ze 't weten, dat ze geen vader meer had, dat ze heel alleen in de wereld stond.

Mien had er nog niets van geweten, toen ze vanmorgen op school kwam, niemand wist er nog iets van. Toen had mijnheer verteld, dat er een verschrikkelijk ongeluk gebeurd was. Mijnheer Van Bogaard was, met Eva, uitgegaan op de motor; toen was er plotseling, zonder waarschuwing, een auto in volle vaart uit een zijweg komen stuiven, een aanrijding was gevolgd en nu lag Eva ernstig gewond in het Diaconessenhuis en mijnheer Van Bogaard was direct dood geweest. Mien hilverde als ze er aan dacht; zij, met haar vader en moeder, broertjes en zusjes, kon zich onmogelijk voorstellen, hoe het wel zijn zou, als je niemand, *niemand* meer had.

Spoedig verbreidde zich het bericht van het ontzettend ongeluk door de stad. Iedereen was er vol van, iedereen beklagde het arme meisje. De enige echter, die van dit alles niets afwist, was Eva zelf.

In een klein, afzonderlijk kamertje, naast de grote vrouwenzaal van het Diaconessenhuis, lag Eva in haar bed; een zuster stond over haar gebogen, liet een paar druppels medicijn tussen haar lippen vallen. Dan richtte ze zich op, knikte beemoedigend tegen juffrouw Koosje, die met rood beschreide ogen aan het voeteneinde zat.

Onrustig bewogen Eva's handen over de deken, af en toe kreunde ze zacht. Zo was het nu al een hele dag. Zusters en dokters liepen in en uit, maar ze wist het niet.

Juffrouw Koosje zat reeds vele uren aan haar bed, in de hoop, dat Eva weer tot bewustzijn zou komen. Na de eerste ontzettende schrik, toen het vreselijke bericht haar bereikte, had zij, kordaat als ze was, onmiddellijk enige telegrammen aan familieleden gezonden, en was toen naar het ziekenhuis gesneld om Eva te zien. Nadat ze zich overtuigd had, dat het kind in de beste handen was, ging ze weer terug, om thuis alles te regelen en toen de volgende morgen mijnheers broer en zuster waren aangekomen, werd er besloten, dat juffrouw Koosje naar het ziekenhuis zou gaan en daar blijven tot Eva tot bewustzijn zou zijn gekomen. Ze kreeg van de dokter toestemming, de hele dag bij Eva te blijven. En nu wachtte ze

maar, wachtte met angst in het hart, maar uur na uur verliep zonder dat er enige verandering in de toestand kwam.

Eva was weggezonden in een diepe, donkere nacht, waaruit het moeilijk was te ontwaken. Het duurde lang, meer dan 24 uren, voordat haar bewustzijn enigszins terugkeerde. Toen, tegen de avond van die tweede dag, sloeg ze langzaam haar ogen op. Tegenover zich zag ze een grijs gordijn, een grijs gordijn, moeizaam trachtte ze zich te herinneren waar dat was, een grijs.... gordijn, een.... grijs.... toen kwam die zwarte zee weer aanrollen, waarin ze wegzonk, diep weg. Toch duurde het niet lang, voor ze weer naar boven kwam, en weer zag ze dat grijze gordijn, en haar oor ving een geluid op; heel, heel ver weg riep iemand „Eva”. Ze wilde een beweging maken, maar haar armen waren zo zwaar, loodzwaar. Weg was alles weer. Op en neer ging ze, op en neer, en er was iemand, die tegen haar sprak, maar ze verstond niet wat het was, want het ruiste en bruiste zo vreemd om haar heen, door al dat rumoer kon ze die stem niet verstaan. Vreemd bont dwarrelde alles om haar heen, en tussen dat alles was een grijs gordijn en ver weg iemand, die „Eva” riep. Dan opeens, met een schok, was alles stil. Ze ging niet meer omhoog, of naar beneden, en dat lawaai bedaarde, nog heel zachtjes suisde het, toen hoorde ze duidelijk iemand zeggen: „Ze komt bij.” „Komt bij, komt bij,” herhaalde het zich in haar hersens, dan weer die stem: „Eva, kindje, ken je me?”

„Juffrouw Koosje,” wilde ze zeggen, maar er kwam geen geluid uit haar keel, ze wilde slapen. De ogen gingen weer dicht, al die wonderlijke dingen om haar heen verdwenen weer, in de verte werd nog gepraat. Toen kwamen de stemmen weer dicht bij.

„Eva, kijk me eens aan!”

Gehoorzaam sloeg ze de ogen weer op, en nu zag ze een vreemde man over zich heen gebogen staan.

„Versta je me, Eva?”

„Ja,” kwam er nauw hoorbaar van haar lippen.

„Je bent ziek, kindje, zul je gaan slapen, juffrouw Koosje zit bij je.”

„Koosje, ja,” fluisterde Eva, en viel meteen daarop in slaap. De dokter wenkte juffrouw Koosje mee, buiten de kamer.

„Dat was een goed teken, juffrouw, ze begreep wat ik zei. Ik heb hoop, dat het met haar nog wel terechtkomt, maar 't zal wel lang duren. Als ze wakker wordt, moet u uiterst voorzichtig zijn, spreek vooral niet over haar vader, voor ze er zelf naar vraagt.”

Juffrouw Koosje beloofde voorzichtig te zijn, maar voor ze die avond naar huis moest, werd Eva niet weer wakker.

Midden in de nacht kwam ze voor 't eerst tot helder bewustzijn. Verwonderd keek ze om zich heen, er brandde een klein lampje en daar zag ze dat grijze gordijn ook weer. Ze wilde zich oprichten, maar met een kreet van pijn viel ze in de kussens terug.

Op hetzelfde ogenblik stond er iemand naast haar.

„Wat is er, Eva? Heb je pijn?” vroeg een vriendelijke, zachte stem.

„Ja,” kreunde Eva, „ja, wat is er toch, waar ben ik?”

„Je ligt in het ziekenhuis, kindje.”

„Ziekenhuis?”

„Ja, ik ben een zuster, zie je wel, ik zal goed voor je zorgen, hoor!”

Ja, nu zag ze 't, een zuster stond bij haar bed, met een witte schort voor en een wit mutsje op.

„Ik heb zo'n pijn, zuster, wat is er toch gebeurd?”

„Dat zal ik je later wel vertellen, als je wat sterker bent, nu moet je stil zijn en blijven liggen.”

„O!” Een poosje bleef het stil. 't Was ook zo moeilijk te begrijpen allemaal. Dan opeens riep ze:

„Vader, waar is Vader?”

Onrustig dwaalden haar ogen de kamer door. De zuster streelde zacht haar hand.

„Waar is Vader?” klonk het dringender.

„Thuis, kindje, maar nu moet je slapen, hoor!”

„Thuis, waarom niet hier?”

„'t Is nacht, Eva, alle mensen slapen, jij moet ook slapen.”

„Slaapt Vader?”

„Ja.”

„O, dan ga ik ook slapen.”

De zuster zuchtte verlicht, toen Eva's ogen opnieuw toevielen. Maar dat slapen duurde niet lang, de pijn maakte haar weer wakker. Angstig grepen haar handen in de deken, o, wat was

er toch? Duidelijker kwamen de herinneringen terug. Jufvrouw Koosje was ook hier geweest, ja, vader niet.

Buiten reed een auto voorbij, ze hoorde het signaal, en meteen wist ze, de motor, vader, een zwart gevaarte, er was een ongeluk gebeurd, zeker, zeker, waar was vader?

„Vader!” gilte ze.

„Stil maar, liefje, stil maar,” kwam weer die sussende stem. Maar Eva greep zusters arm.

„Waar is vader, zeg het dan, is vader ook ziek?”

„Ja, Eva, vader is ook ziek, vader kan nu niet bij je komen.”

„Ik weet het wel, van de motor, zeg het dan, is vader dood?”

Schril klonk Eva's stem door 't stille kamertje.

„Je moet rustig zijn, Eva, heel rustig,” trachtte de zuster te kalmeren, maar Eva hoorde haar niet meer. Dat ene vreselijke woord, dat ze zelf geroepen had, bleef martelend in haar gedachten hangen, dood, dood.

Toen golfde de zwarte zee opnieuw aan, en Eva zonk weg, diep, al dieper.

De zuster belde angstig om hulp, de dokter moest gewaar-schuw'd worden. Die nacht werd er in het ziekenhuis een moeilijke strijd gestreden om Eva's leven.

Het duurde weken lang voor Eva herstelde. Het vreselijke verdriet en al de pijn deden haar o zo zwak blijven. Er kwamen dagen, waarin ze geen raad meer wist, en niemand kon haar troosten. Maar eindelijk werd ze toch rustiger, de pijn bedaarde en de dokter oordeelde, dat het gevaar voorbij was.

Juffrouw Koosje, die in de ergste dagen haar geen ogenblik verlaten had, mocht nu alleen nog maar op de bezoeken komen. Op een klein, plat wagentje werd Eva naar de vrouwenzaal overgebracht, waar het lichter en vrolijker was en waar ze wat meer afleiding hebben zou. De eerste dag maakte die meerdere beweging om haar heen haar dadelijk moe, ze lag meestal maar met gesloten ogen, en hoopte, dat niemand wat tegen haar zeggen zou. Langzamerhand begon ze toch meer belang te stellen in alles wat er op de zaal gebeurde, en soms moest ze even lachen als dat oude vrouwtje, naast haar, zo pruttelde als ze gewassen worden moest.

Op bezoekmiddagen was ze altijd benieuwd wie er bezoek krijgen zou en wie niet; zelf had ze vast en zeker juffrouw Koosje.

Zo voorzichtig mogelijk had juffrouw Koosje haar langzamerhand alles van vader verteld; ook over vaders begrafenis, over de ooms en tantes, die er geweest waren en wat de dominee gezegd had. Ach, 't was zo moeilijk te begrijpen geweest, 't leek net, of er maar een droevig verhaal verteld werd, en 't was toch echt waar.

Vader was gestorven, vader was naar God gegaan, en zij, Eva, was alleen achtergebleven.

Toen, op een middag, kwamen oom Jan en tante Anna haar opzoeken. Oom Jan was vaders broer, die op een boerderij woonde. Eva kende hem goed, want ze had al heel wat keren op de boerderij gelogeed.

Oom en tante spraken ook met haar over vader, waarover moesten ze anders praten?

„We zijn zo blij,” zei oom, „dat we jou hebben mogen houden, Eva, we zijn zo blij, dat je nu zoveel beter bent.”

Eva schudde het hoofd.

„Ben jij er niet blij om, kind?”

„Nee,” schudde Eva heftiger.

„Had je dan ook willen sterven?”

„Ja,” knikte ze, en een paar grote tranen rolden langs haar wangen.

Toen nam tante haar beide handen tussen de hare, keek Eva ernstig aan en vroeg zacht:

„Was je dan bereid?”

Verschrikt keek Eva op. Bereid? Daar had ze niet over gedacht. Ze wist alleen maar, dat ze met vader mee had willen gaan, dat ze zich zo eenzaam voelde en geen raad wist met het leven, dat haar nu terugriep.

„Eva, kind, God heeft vader geroepen en hij is tot Hem gegaan, om altijd, altijd gelukkig te zijn. Is dat geen heerlijke gedachte? Nu heeft vader nooit meer verdriet, of zorg of pijn. Maar jij bent hier gebleven, de Heer heeft voor jou zeker nog een taak op aarde. Hij liet je niet alleen, o neen, er zijn nog mensen genoeg, die veel van je houden, denk maar eens goed na, dan weet je zelf wel wie dat zijn. Weet je wat oom en ik besloten hebben? Als je uit het ziekenhuis mag, dan komen wij je halen, dan ga je met ons mee, naar Hekenshoek.” Oom en tante praatten nog een heel poosje tegen Eva, maar ze gaf niet veel antwoord. Dat hoefde ook niet, tante begreep hoeveel er nu in Eva om moest gaan, en oom begreep het ook wel.

Bij het afscheid trok Eva tante naar zich toe, gaf haar een zoen en fluisterde: „Dank u wel!”

Dus naar Hekenshoek! Lange tijd lag Eva met gesloten ogen te denken. 't Was altijd prettig geweest op de boerderij, maar dan wist je, dat je na een paar weken naar huis ging, naar vader. Nu zou ze er moeten blijven, altijd. Zou ze nu een boerenmeisje worden, zoals Janneke en Marie? En hoe moest het nu met haar studie? Dom, dat ze dat niet aan oom en tante gevraagd had. Maar wat kon het haar ook eigenlijk schelen of ze leren mocht of niet, vader was er immers niet meer, om blij te zijn met een mooi rapport. Och, niets kon haar meer schelen, er moest maar komen wat komen wilde.

„Maar Eva, nu heb je nog je beker melk niet leeg. Kom, doe eens gauw je ogen open en drink je melk op.”

„Och, zuster, laat me toch, ik heb helemaal geen trek.”

„Niet? Nou, dan doen we 't zonder trek!” lachte 't vrolijk zustersje, beurde zonder complimenten Eva een beetje omhoog, zette de beker tegen haar lippen, zodat ze drinken moest of ze wilde of niet.

„Zo, knap gedaan,” prees de zuster, toen de laatste druppel verdwenen was. „En nou zou ik graag willen, dat je wat voor me deed. Kijk eens, al deze kraaltjes zaten aan een ketting van een patiënte op een andere kamer, nu is die ketting gebroken en wil zij, met alle geweld, dat ik hem weer aanrijg, maar ik heb er natuurlijk geen tijd voor. Zou jij 't niet voor me willen doen?”

Eva keek, met een zucht, naar al die kleine kraaltjes, die de zuster op een schoteltje bij zich had, maar ze durfde niet zeggen, dat ze er geen zin in had.

„Ik zal het proberen,” zei ze.

„O, heerlijk, kind! Wacht, ik zal je eens makkelijk zetten. Zo, nog een kussen in je rug, hoe zit je zo?”

„Fijn, zuster.”

„Mooi, maar nu niet te lang peuteren, hoor! als je moe wordt, scheid je er dadelijk uit, en later doe je weer een eindje.”

't Was geen makkelijk rijgwerk, er moest een figuurtje in ge-

werkt worden, waarbij je al je aandacht nodig had. Na het eerste patroontje was Eva dan ook zó moe, dat ze, met de ketting nog in de handen, in slaap viel.

Een zuster nam 't werk voorzichtig weg en fluisterde blij tegen 't oude vrouwtje in 't andere bed:

„Gelukkig, dat is nu een echte, gezonde slaap; zo'n beetje inspanning, die de gedachten afleidt, is toch wel goed.”

De volgende dag kon Eva al drie figuurtjes aan juffrouw Koosje laten zien, die ze, met telkens rusten er tussen door, klaargekregen had.

„Zou je 't prettig vinden als Mien Voogt eens bij je kwam?” informeerde juffrouw Koosje, „ze komt trouw iedere dag naar je vragen en wil je zo graag eens opzoeken. Nee, Eva, dat is nou malligheid, nou moet je niet dadelijk verdrietig worden. Kom, ik zal maar zeggen, dat ze morgen komen mag, hè, dan kunnen jullie samen eens over school praten.”

„Ik ga toch niet weer naar school.”

„Maar daarom zul je toch nog wel eens wat over al die meisjes willen horen!”

Lange tijd was het stil; toen zei Eva opeens:

„Juf, wilt u een zwarte jurk voor me maken?”

Juffrouw Koosje moest zich even omdraaien, deed of ze iets van de grond opraapte, voor ze antwoorden kon.

„Waarover lig je toch allemaal te tobben, kleine prul, zeg het mij maar, ik zal alles voor je doen wat ik kan. Wil je in de rouw?”

„Ja,” knikte Eva.

„Goed, kindje, maak je maar niet bezorgd, dat komt wel in orde, hoor!”

„Kan ik niet bij u blijven, ik wou veel liever bij u blijven.”

„Hoe kom je daar nou bij, dat kan toch niet, Eva. Ik heb geen thuis, ik ga voorlopig naar de schattebouten, weet je wel, en dan later...”

„Ja,” knikte Eva, ja, ze begreep het wel, juffrouw Koosje ging naar andere mensen, misschien wel naar een meisje, dat

niet eens van haar houden zou, en zij, Eva, moest het nu ook al zonder juffrouw Koosje doen.

„Jij zult het vast en zeker prettig hebben bij oom Jan en tante Anna, dat zul je zien. Weet je nog wel, hoe dolgraag je er altijd logeerde?”

„Maar dat was heel wat anders, dat was niet voorgoed.”

„Waarom is dat heel iets anders? Daarginds is niets veranderd, de boerderij is nog net zo, en het bos en de hei, en 't dorp. Wat zal het er van 't voorjaar prachtig zijn, als alles uitloopt. Zul je me eens een grote bos katjes sturen? En we zullen elkaar dikwijls schrijven, hè, en in de zomer hoop ik je te komen opzoeken.”

„Hè ja, belooft u 't echt, komt u zeker, dan heb ik iets in 't vooruitzicht, dat is zo prettig.”

„Goed, ik belooft het je, hoor!”

De volgende dag kwam Mien, met haar moeder samen, Eva opzoeken.

Mien schrok geweldig, toen ze Eva zag. Uit dat bleke, smalle gezichtje met de grote, bedroefde ogen kon ze bijna haar vrolijke Eva niet terugkennen.

Dat eerste bezoek was moeilijk voor de beide meisjes en Mien was o zo blij, dat haar moeder meegegaan was. Maar na die eerste keer kwam Mien telkens terug en ze had de moed, rond-uit over alles met Eva te praten.

En zo kwam het, dat Miens bezoeken Eva veel goed deden en ze al verlangend begon uit te zien naar de dag, waarop ze komen mocht.

Zo ging de tijd voort en kwam eindelijk de dag, waarop Eva voor 't eerst even uit bed mocht. Elke dag werd het een poosje langer, en eens, toen juffrouw Koosje de zaal opkwam, liep Eva haar een paar stappen, op wankelen benen, tegemoet. Juffrouw Koosje ving haar in haar armen op, en schreide bijna van vreugde. Nu mochten verschillende schoolvriendinnetjes komen om Eva goede dag te zeggen. Mijnheer Volgers was er al een paar keer geweest. Eva voelde, hoe ze steeds meer losgemaakt werd van alles en allen, die ze lief had gehad en

menige avond schreide ze zich in slaap. Tegen het afscheid van Mien en van juffrouw Koosje zag ze ontzettend op.

En toch was dat voorbij, voor ze 't zelf wist. Dat kwam zó: Een dag eerder dan Eva meende, hield er een auto voor het ziekenhuis stil, die haar kwam halen. Tante Anna en een zuster kleedden Eva vlug aan, en samen brachten ze haar naar buiten.

Op de zaal werd Eva van alle kanten toegewuifd en een vriendelijk woord meegegeven. Buiten stonden juffrouw Koosje en Mien bij de auto. Even een stevige omhelzing, dan werd ze met zachte drang naar de auto gebracht en even later reed ze de stad uit. Moe en met strakke, brandende ogen leunde ze tegen tante Anna, die zacht haar handen streelde.

„Wil je nu eens kijken, wat er in dat pakje zit?” drong tante Anna, om Eva's gedachten wat af te leiden.

Nu zag ze pas, dat ze een pakje in de hand hield. Lusteloos maakte ze het open en op haar schoot lagen twee portretten, één van Mien en één van juffrouw Koosje.

Mien had er achterop geschreven:

„Ik wil altijd je vriendin blijven, Mien.”

Hè, wat was ze daar blij mee. Juffrouw Koosje, de snoes, keek haar zo vriendelijk aan van het portret, of ze haar aldoor moed in wilde spreken. Lang zat ze naar de beide portretten te kijken, zólang, dat haar ogen toevielen en ze gerust sliep met haar hoofd op tante Anna's schouder.

Toen ze weer wakker werd, waren ze al vlak bij Hekenshoek. Tante wees haar de toren; nu nog een kwartiertje en dan waren ze er.

Vóór de boerderij stonden ze haar met z'n allen op te wachten. Oom Jan, en Janneke en Marie, Wouter en Kees, Geertje en lange Hent. Ze kwamen allemaal aanhollen om het portier open te doen.

Oom Jan hielp Eva uitstappen.

„Welkom,” zei hij, „welkom.” Janneke kwam naar haar toe en zei: „Ik wil graag een zusje voor je zijn, Eva!” „Ik ook,” viel Marie haar bij. „Ik ook,” zei Kees met een ernstig ge-

zicht. Maar Wouter gaf hem een por: „Och, jong, hoe kun jij nou een zusje zijn!”

Toen moesten ze allemaal lachen. Tante Anna wenkte, dat ze kalm moesten zijn.

„Kom maar, Eva, ik zal je dadelijk naar bed brengen, je bent moe van de reis.”

Dwars door die leuke boerenkamer, met de schouw en de antieke borden, en 't koperwerk, gingen ze, en kwamen in een klein opkamertje. Vier tredjes, als van een kippentrapje, moet je op. En daar zag Eva haar eigen meubeltjes, haar eigen ledikant en wastafel en kastje, en boven haar bed hing moeders portret en ook een van vader, een groot. Toen liet ze zich voorover in haar kussen vallen en snikte, snikte. Maar in dit schreien was niet meer verdriet *alleen*, want Eva voelde, dat ze weer een „thuis” had gekregen.

IV.

ZONDER GIDS VERDER.

Twee paar klompen vlogen door de lucht, en twee paar kousenvoeten renden het bakhuis binnen. Toen klonken harde, boze jongensstemmen, boos en huilend.

Eva, die juist op 't erf het kippenvoer uitstrooide, liep vlug terug om te zien, wat er aan de hand was.

De deur stond wijd open; op de drempel bleef ze staan en zag, hoe tante Anna een natte doek tegen Kees z'n oog drukte, en Wouter en Kees praatten met boze jongensstemmen.

„k Heb d'r op geslagen,” schreeuwde Kees, „zullen Eva niet uitschelden, die lafbekken. Ze zeien, ze zeien dat ze een medam was. Ze zeien: „'t is een luilak, die niks uitvoert en jullie brood opeet, en 't is een medam,” en toen heb ik d'r op geslagen.”

„Ja,” viel Wouter heftig in, „hij vocht alleen tegen vier jongens en toen ik er bij kwam gingen ze op de loop. En 't is heel niet waar, Eva eet ons brood niet op en wat is een madam, moeder, is dat een vloek?”

Niemand had Eva nog zien staan en nu sloop ze haastig weg, naar de schuur, klom de ladder naar de hilt op, en ging languit in 't hooi liggen, om na te denken over wat ze gehoord had.

Ze was nu al verscheidene maanden op de boerderij, waar iedereen even vriendelijk voor haar was. Door veel rust, veel buitenlucht en krachtig voedsel was ze weer helemaal gezond geworden, maar haar vroegere opgewektheid had ze niet teruggekregen. Alle lust, om bezigheid te zoeken, ontbrak haar. Stil en gehoorzaam deed ze de kleine, lichte werkjes, die tante haar opdroeg en verder kon ze urenlang werkeloos, met de handen in de schoot, buiten op de bank zitten, en over het land heen turen, tot waar je niet verder kijken kon, tot daar, waar de hemel de aarde raakt. Dan droomde ze over vroeger, dat voorbij was, en nooit terugkomen kon.

Nu was het zomer geworden. De zon straalde feestelijk over de landen en deed het groene, sappige gras verdrogen tot goudbruin hooi. Overal hoorde je het scherpe geluid van het wetten der zeisen en het lachen van de maaiers en de meisjes op de hooilanden. Wat een drukte in het boerenbedrijf, van 's morgens vier- tot 's avonds negen uur was ieder in actie. Allen hadden het druk, ieder werkte met vrolijke, lachende ogen, omdat het een lust was te werken. Alleen Eva had er geen deel aan. Ze verdroomde haar dagen, liggend in het heerlijke, verse, geurende hooi, of rondrentelend tussen die bedrijvigheid door. En nu lag ze op de hilt en dacht, dacht. . . . Die Kees toch, goeie jongen, om te vechten voor haar. Want dat was het geweest, hij had het voor haar opgenomen, hij had haar verdedigd, toen ze haar te na kwamen. Hij hield dus van haar, die jongen, met z'n vrolijke, eerlijke jongenssnuit. Toch een prettig gevoel, als je merkte, dat ze van je hielden. Maar waarom had hij gevochten, wat hadden ze gezegd? Die

luie madam eet jullie brood op. Ze begreep best wat daarmee bedoeld werd. Ze werkte niet, deed niets, waarmee ze haar brood verdiende, zij alleen was lui, tussen al die ijverige, drukke mensen. Maar *wat* moest ze doen, wat? 't Leren was uit, voorgoed. Haar ziekte had een massa geld gekost en oom en tante hadden niet veel te missen, dat wist ze best. Nou, en van hieruit zou ze heen en weer moeten reizen om op een kweek te komen, en dan schoolgeld en boeken, nee, ze begreep best, dat *dat* niet kon. Maar wat dan, op de boerderij werken? O, maar dat kon ze helemaal niet, ze was bang voor de koeien, griezelde van de varkens, och, en 't andere werk was toch te zwaar. Maar wat dan, wat dan? Luie madam, luie madam, nee, zó wilde ze niet heten. Ze stond op, sloeg het hooi van haar zwarte jurk en ging naar buiten. Daar stond ze opeens weer in de volle zon, midden tussen de groene velden, het opkomende koren en de veelkleurige bloemen. „Nou ben ik net een lelijke zwarte vlek,” dacht ze, „een vlek, die niet past bij al dit moois.” O, hoe kwam ze toch altijd aan die nare gedachten, want nu wist ze opeens, dat ze ook in dit leven een vlek was, een niksnut tussen louter vlijtige, vrolijke mensen.

Tante Anna keek door het raam en zag Eva staan. Bezorgd schudde ze haar hoofd. Wat stond dat kind daar weer stil te prakkizeren, nee, 't ging niet goed zo, er moest verandering komen, maar hoe?

Langzaam streek Eva met haar hand over de ogen, dan kwam ze naar binnen. Daar stond Kees te wachten tot moeder met de pannenkoeken en koffie klaar zou zijn, die hij naar 't hooiland brengen mocht. Z'n oog was dik en rood, maar hij lachte toch. Eva kreeg een kleur toen ze 'm zag.

„Zeg, Kees,” zei ze, „wil je een mooi boek van me hebben? Ik heb een heel mooi, nog van de Zondagsschool, wil je 't?” „Nou,” zei Kees, die dol op lezen was. „Hoe heet het, laat es gauw zien!”

Eva liep naar haar kamertje en haalde het boek te voorschijn. „Hier, Kees. Je mag 't houden.”

„Waarom eigenlijk?” vroeg Kees en keek een beetje verlegen naar Eva.

„O, zo maar.”

Ze heeft gehoord was Kees zei, dacht tante en keek Eva eens onderzoekend aan.

„Kan ik soms ook wat naar 't hooiland brengen, tante?” vroeg ze.

„Graag, als je 't doen wilt. Wouter is er al vandoor gegaan en Kees zal niet alles kunnen houden. Wacht, neem jij de koffiekan, dan kan Kees de mand dragen.”

Zo gingen ze samen op weg, 't smalle bruggetje over, de steeg op, en dan nog een heel stuk door andere weilanden heen. De kan was zwaar en voelde heet door de kranten heen, maar Eva stapte toch flink door, ze kon toch zeker wel een koffiekan dragen!

„Fijn, dat je meegaat,” glunderde Kees. „'k Wou dat we de jongens tegenkwamen!”

„Waarom?” vroeg Eva.

Kees lachte eens, maar gaf geen antwoord.

„Koffie! koffie-ie!” galmde het over het land. De harken en hooivorken werden neergegoid en daar kwamen ze allemaal

aanlopen, oom Jan en Janneke en Marie, en Geertje, de meid en lange Hent, de knecht, en de vreemde, Bessel, die er voor 't hooien bijgenomen was. Ze gingen allemaal in een kring op de grond zitten en hielden hun kopjes in de hoogte.

„Schenk jij nou maar eens in, Eva,” lachte oom Jan.

„Da's net een werkje voor die kleine handen,” meende lange Hent, en Bessel voegde er aan toe: „Licht, dat ze ook wat doet.”

Eva kleurde, haar handen beefden, toen ze inschenken moest. „Die nare Bessel ook.”

„Hè, dat smaakt,” zuchtte Geertje, toen ze haar tanden in zo'n heerlijke, verse pannenkoek zette, „de vrouw kan 't, hoor!”

„Geef mij er ook een, Eva!” riep Janneke, „en je moet er zelf ook een nemen, ze zien er zo fijn uit.”

„Nee, ik heb er thuis al een gehad, zo warm uit de pan.”

„Één, wat is nou één, wij lusten er wel zes, wat jullie?”

„O, maar *wij* hebben ook een heel schoft achter de rug,” zei Bessel, „*wij* . . .”

Maar op dat ogenblik duwde Kees hem een groot stuk pannenkoek in z'n mond, zodat er geen woord meer uit kon komen, en terwijl de anderen lachten en lawaai maakten, snauwde hij Bessel toe:

„Als je je mond niet houdt, zal ik je leren.”

„Kleine aap,” schold Bessel en duwde de jongen met zo'n kracht van zich af, dat hij over 't land rolde.

„Een beetje minder kan ook wel,” kwam oom Jan nu tussenbeide. Bessel mopperde nog wat, maar zei niets meer.

„Er is bijna een vracht geladen, ga je zo dadelijk mee, er bovenop, Eva?” vroeg lange Hent. „'t Schudt wel wat, maar daar geef je zeker niet om?”

„Ik durf best,” zei Eva, „en ik kan ook wel helpen om verder op te laden.”

Bessel lachte, maar Eva stoorde er zich niet aan, liep naar de halfvolle wagen toe, greep een hooivork en wilde direct beginnen.

„Ho, wacht even!” riep Hent, „ik kom aanpakken.” In een

wip stond hij bovenop de wagen en keek lachend toe, toen Eva, met een pluk hooi, stond te tobben.

Eindelijk kreeg ze een handjevol op de scherpe punten van de vork omhoog. Nou, 't viel niet mee! Bewonderend keek ze hoe Janneke in één zet een hele pruik omhoog bracht. Geweldig, wat was *die* sterk.

„Kom maar op de wagen, Eva!” riep Hent, „aanpakken is niet zo zwaar als aangeven.” Hij stak z'n hand uit en trok haar naar boven. Ja, dat ging beter, nu hielp ze echt een beetje, al ging het erg onhandig.

„Je zult het best leren,” meende Janneke, „maar je moet niet schrikken als je vanavond blaren in je handen hebt, dat is altijd zo in 't eerst.”

Eva werkte tot haar wangen gloeiden en haar hart van inspanning bonsde.

„'t Gaat best,” prees Hent, „ga er nou maar es liggen, om uit te blazen, dan sjour ik de vracht vast.”

Behaaglijk nestelde Eva zich bovenop de wagen in 't hooi.

Hè, wat was ze moe. Een, twee, hoep! daar was Hent er ook bovenop. De paarden waren ingespannen en oom Jan zat op de bok.

Vooruit! Vort!

De paarden zetten aan en daar hobbelschokten ze het land door.

Eva greep zich verschrikt aan Hendrik vast; ze meende zó van de wagen te zullen vallen.

„Wees maar niet bang,” stelde Hent gerust, „ga maar voorover liggen, dan heb je geen last.”

Toen ze op de weg waren ging het veel beter. Nu was 't leuk, de wereld zo van uit de hoogte te bekijken.

„Zeg, Hent,” vroeg Eva opeens, „vind jij me ook een luie madam?”

Hent nam van verbazing de hooispriet, waar hij op lag te kauwen, uit z'n mond.

„Wa'blief, wie heeft dat gezegd?”

„Ja, wie, 'k weet niet, maar *vind* jij 't ook? Zeg eens eerlijk.”

„Ja, nou' je 't zo vraagt! Erg ijverig ben je niet, vind je zelf wel?”

Hent keek Eva recht in de ogen, alsof hij zeggen wilde: „je moet 't me niet kwalijk nemen, ik meen 't goed met je.”

„O, dus jij vindt 't ook.”

„Nou, niet helemaal. Lui is zo'n bar woord, maar dat je wel wat meer doen kon, ja, zie je, dat vind ik wel, dan zou je er ook beter aan toe zijn, voor je zelf, zie je. Maar 'n madam, dat ben je niet, vast niet, groots ben je nooit geweest, zie je.” Eva moest even lachen, die Hent ook altijd met z'n „zie je”.

„Maar wat moet ik dan *doen*, Hent? Ik *kan* niks.”

„Och, dat zal wel meevallen. Als je 't eerst maar eens probeert, dan gaat het wel, zie je. Als ik jou was, zou ik kalm aan beginnen, als je weer aan werken went, bevalt het je vast goed, zie je!”

„Ik zal het proberen, Hent, maar ik zou eigenlijk veel liever leren.”

„Ja, wat zal 'k zeggen? Iedereen wil wel es liever wat *anders* dan ie moet, zie je, dat is nou eenmaal niet anders.”

Toen stak Hent 't strootje weer in z'n mond, waarmee hij te kennen gaf, dat hij het gesprek als geëindigd beschouwde.

Thuis gekomen, wilde Eva weer dadelijk meehelpen de wagen af te laden, maar och, er waren handen genoeg, die 't veel beter en vlugger konden dan de hare, en er was nu geen tijd om te treuzelen, en zo stond ze er weer bij, zonder iets te kunnen doen.

„Eva! Ga je mee, wij gaan vissen, ze zeggen, dat er ginds snoek zit.” Dat waren Kees en Wouter, die haar riepen. Wel ja, ze zou maar meegaan, ze kon hier toch niets doen.

„Hier,” zei Wouter, „jij mag de pieren dragen,” en meteen stopte hij haar een papiertje met een koude gladdigheid in de hand.

Met een gil sprong Eva achteruit, gooide 't vieze pakje op de grond.

De jongens lachten.

„Nou, zeg, als jij geen pier aan durft te pakken, zul je nooit

leren vissen! Draag de hengel dan maar en 't net, als je dat beter durft."

Zo togen ze met z'n drieën ter visvangst.

Toen lange Hent Eva met de jongens zag verdwijnen, vertelde hij 't gesprek, dat hij met haar had gehad, aan oom Jan over. Oom Jan stond wijdbeens midden in de hooiberg, op z'n vork geleund, en luisterde aandachtig naar lange Hent. Hij droogde zich 't voorhoofd met z'n rode zakdoek af en zei:

„Ja, Hent, 't wordt een toer met dat kind. Een boerenmeisje steekt er niet in, en een dametje kan ik er niet van maken, 't is een moeilijk geval."

„Laat ze gaan dienen, net als ik," mengde opeens Marie zich in 't gesprek. „Moeder zegt, dat ik van 't najaar ga dienen, omdat we niet met z'n allen werk hebben hier. Laat Eva dat ook doen, of is ze daar te goed voor?"

„Hè, Marie, Eva dienen, dat kan toch niet," liet Janneke's zachte stem zich horen.

„k Zou niet weten waarom niet, ze is toch niet meer dan wij zeker, al verbeeldt ze zich een heleboel!"

„Wat doe jij opeens lelijk, kind, doe liever je best om die arme Eva weer op streek te helpen, dan op haar te vitten."

„O, jullie tegenwoordig met je Eva," mopperde Marie voor zich heen, maar hardop zeggen durfde ze dat niet.

„Juust, baas, op streek helpen motten we d'r, zie je, maar als ze zo rondlummelt, komt er niks van terecht, zie je. Je moest eens met de dominee praten, die weet misschien raad."

„Dat is goed bedacht, Hent, dat zal ik doen," en meteen greep oom Jan weer naar z'n vork en werkte verder.

Tegen boterhammentijd kwam Eva met de jongens thuis. Ze hadden niets gevangen, de jongens waren kwaad, kibbelden met elkaar, Eva was stiller dan ooit.

Vroeg ging de hele familie naar bed. 't Was een zware dag geweest en morgen wachtte er weer evenveel werk. Eva woelde onrustig heen en weer, de slaap wilde maar niet komen, alles leek haar even moeilijk en donker, een uitweg zag ze nergens.

VERRASSINGEN.

Eva, jij moet vanmorgen maar eens naar 't dorp gaan, ik heb heel wat boodschappen voor je te doen, wij hebben er geen van allen tijd voor," zei tante Anna de volgende morgen, toen Eva, nadat ze de kopjes en bordjes had afgewassen, als gewoonlijk haar plaatsje buiten op de bank wilde opzoeken.

„Best, tante, zeg u maar wat ik halen moet. En hoor u eens. Ik wil erg graag voortaan wat meer doen, wil u me helpen, want ik weet zelf heel niet wat ik moet aanpakken.”

Blij knikte tante haar toe. „Goed hoor, ik zal je wel aan 't werk zetten, ik zal wat blij zijn als je er weer plezier in krijgt.”

Toen gaf tante haar een hele lijst met boodschappen en een grote tas en goedsmoeds ging Eva op weg.

't Was ongeveer twintig minuten lopen naar het dorp, langs een mooie straatweg, met aan weerskanten eikenhakhout en kleine dennenbosjes.

Het weer was warm, maar niet drukkend, en Eva voelde zich opgewekter dan ze in lang geweest was, nu ze weer met een doel langs de weg stapte.

„Hé, ben jij niet Eva van Bogaard?" Met die woorden sprong een postbode van z'n fiets.

„Jawel.”

„Juist, dan heb ik een brief voor je." Hij grabelde even in z'n tas rond en gaf Eva haar brief; dan reed hij weer vlug verder.

„Ha, een brief van Mien Voogt, leuk.”

Eva ging in een bosje zitten om haar brief eerst te lezen.

Mien schreef:

Lieve Eva,

Ik heb in lang niets van mij laten horen, maar dat komt, om-

dat ik het zo vreselijk druk heb voor het Mulo-examen. Maar nou heb ik een nieuwtje, waar je van op zult horen. Mijn oom Marien gaat in Hekenshoek wonen. Hoe vind je dat? Nu kan ik er gaan logeren en dan spreken we elkaar vast iedere dag. Ik verlang er naar, om je weer eens te zien, verlang jij ook een beetje naar mij?

Moeder vraagt of ik je haar hartelijke groeten wil doen, en ze vraagt ook, of je zin hebt in de grote vacantie een weekje bij ons te logeren, maar als je liever nog niet weer hier komt, dan is het ook goed, als je 't later eens doet.

Nu nog veertien dagen en dan begint ons examen. Ik ben wel een beetje bang, maar mijnheer zegt, dat ik gerust gaan kan. Marianne en Toos hebben geen toestemming gekregen om examen te doen. Echt zielig voor ze. Toos was zo kwaad, maar Marianne heeft vreselijk gehuild. Ik ben erg blij, dat je weer helemaal beter bent. Wat doe je tegenwoordig? Je schrijft zo weinig, en ik wil erg graag alles van je weten. Dag, schat, nu heb ik geen tijd meer, ik moet nog een bende Frans.

Een kus van
je Mien.

Langzaam vouwde Eva de brief weer dicht, en stak hem in haar tas. Opeens stond heel het oude leven weer voor haar. Ze zag zichzelf weer zitten in hun prettige huiskamer, gebogen over haar werk en vader achter haar stoel, om te zien wat ze uitvoerde, en dan zou ze ook hebben kunnen zeggen: „Ik moet nog een bende Frans.” Wat zou vader in spanning gezeten hebben als ze voor haar examen was opgegaan. Maar ze ging geen examen doen, nee, ze ging *boodschappen* doen, rijst halen en zout en zeep en soda, en ochtendvoer voor de kippen en . . . . Langzaam rolden twee grote tranen over haar wangen, en een wanhopig snikken kropste in haar keel.

Nee, o nee, niet huilen nu, vooruit, ze wilde niet meer denken aan dat alles wat voorbij was.

Driftig veegde ze een paar lastige tranen weg en stond op om verder te gaan, maar och, zo opgewekt als ze haar wandeling

begonnen was, zo droevig gestemd vervolgde ze haar weg. Ze voelde zich zo alleen, ze verlangde terug naar Mien en naar school, naar juffrouw Koosje en vader. Door al dat prakki- zeren liep ze bijna de winkel, waar zij zijn moest, voorbij.

„Kom, nou niet meer suffen,” spoorde ze zichzelf aan, „’t zou toch schande zijn als je niet al je boodschappen goed deed.” Op de terugweg kwam ze dominee Van Zanten tegen, bij wie ze op catechisatie was.

„Zo, leerlingetje,” groette dominee vriendelijk.

„Dag dominee.”

„Ben je alweer op weg naar huis of ga je nog meer bood- schappen doen?”

„Ik ga naar huis, dominee!”

„Wel, dan loop ik een eindje met je mee, ik ga naar Meinema, z’n kleine jongen is ernstig ziek, heb ik gehoord.”

Zwijgend stapte Eva een eindje naast de dominee voort.

„Je bent geen erg vrolijk gezelschap, hoor!” schertste de dominee. „Zou je je niet liever over de heerlijke zonneshijn verheugen, in plaats van met zo’n sip gezichtje rond te lo- pen?”

Eva keek een beetje verschrikt, maar ze zag dadelijk, dat de dominee ’t niet zo erg meende. Z’n grote blauwe ogen keken haar zo vriendelijk aan. Z’n mooie witte baard wuifde zacht- jes in de wind.

Meteen liet dominee z’n schertsende toon varen, legde z’n hand op Eva’s schouder en vroeg zacht:

„Waarom heb je verdriet, m’n kind, of mag ik het niet we- ten?”

„Ik dacht opeens zo erg aan vroeger, dominee, ik kreeg een brief van een vriendinnetje en toen. . . .”

„Ja, ik begrijp het wel. Kijk, in dat gindse bosje ligt een om- gevallen boom, zullen we daar eens even gaan zitten, en sa- men praten?”

Meteen ging dominee er heen, plantte z’n wandelstok met de zilveren knop tussen z’n benen en leunde met z’n rug tegen een den achter hem. Eva ging in ’t gras er naast zitten.

„Ik heb je vader en moeder zo goed gekend, Eva,” begon dominee. „Ik kende je vader al, toen hij nog maar een jongen was. Ja, dat had je niet gedacht, hè, ik ben ook al een ouwe man. Je vader was een ferme kerel, Eva, iemand die aanpakte en zich niet door teleurstellingen uit het veld liet slaan, ik had groot respect voor hem.”

„Ja,” knikte Eva, ja, zo was vader, dat wist ze ook.

„En je moeder was een van de dapperste en liefste vrouwtjes, die ik ooit heb gekend, ik hoop, dat je op haar lijkt, m'n kind.

Ik heb altijd het vertrouwen van je ouders gehad, ze kwamen dikwijls met hun moeilijkheden bij mij en we hebben heel wat prettige gesprekken gevoerd, en nu vraag ik, of ik het vertrouwen van hun dochtertje ook hebben mag.”

Verlegen plukte Eva aan haar jurk, maar toen ze opkeek en dominee's gezicht zag, wist ze, dat ze hem alles zou willen vertellen; die man, die alles wist van vader en moeder, *die* zou ook haar begrijpen.

En wat aarzelend eerst, maar dan al vlotter en vlotter, begon ze te vertellen. Over vader en juffrouw Koosje, over de school, de lessen, de vriendinnetjes, het examen, alles vertelde ze.

„En nu weet ik niet wat ik doen moet,” besloot ze haar verhaal. „Eigenlijk hebben ze me op de boerderij niet nodig, nu is het er wel druk, maar gewoonlijk kunnen ze het werk best af. Marie gaat in 't najaar dienen, maar wat moet ik nu doen? Onderwijzeres worden dat kan niet, en 't boerenwerk vind ik eigenlijk zo naar, en . . . ze hebben me eigenlijk ook niet nodig en . . . en . . . o, was vader er nog maar!”

Met geen enkel woord had dominee haar verhaal onderbroken, nadenkend streek hij met z'n hand langs z'n witte baard.

„Zo, houd je niet van 't boerenwerk? Jammer, 't is anders zulk nuttig werk, en onder de boeren vind je vaak de eerlijkste en flinkste mensen.”

„Ja, dat zei vader ook vaak, maar vader vond het zelf ook naar.”

„Je vader was veel meer koopman dan boer, daar heb je ge-

lijk in. Maar zou je ook niet willen dienen, in een aardig burgergezin? Dat zou misschien beter voor je zijn."

„Dienstmeisje worden?"

Eva riep het zo verschrikt, dat dominee even lachen moest. „Kijkt daar het hoogmoedsduiveltje om een hoekje, Eva? Ik vind een dienstmeisje een heel nuttig lid van de maatschappij, en er is tegenwoordig gebrek aan meisjes, die nadenken bij hun werk en er hart voor hebben. Mij dunkt, dat een meisje, dat meeleeft in 't gezin, waar ze komt, dat het er echt om te doen is haar mevrouw zo goed mogelijk te helpen, en dat leren wil, grote voldoening van haar werk hebben zal. En vergeet niet, dat alles wat je in een dienst leert, je later misschien heel wat beter van pas komen zal, dan alle mogelijke boekenwijsheid. Maar we behoeven nu niet opeens een besluit te nemen, denk zelf nog maar eens goed na, dan beloof ik je, dat ik het ook doen zal, ik zal je helpen, zoveel ik kan."

„Graag, dominee, dank u wel."

„Wat heb je tot hiertoe gedaan, om licht in deze zaak te krijgen?"

„Gedaan? Niets, ik heb het gisteren eigenlijk zelf pas goed begrepen."

„En heb je toen gebeden?"

Eva schudde haar hoofd.

„Niet, waarom niet, Eva?"

„Ik kan niet meer bidden."

„Arm kindje, ik kan het zo goed *begrijpen*, dat je in opstand bent, maar daarom is het nog niet *goed*. Toen je moeder gestorven was, heeft je vader ook een zware tijd gehad, maar gelukkig kon hij zeggen: „Ik weet niet, waarom het zo gaan moet, maar *God* weet het en daarom wil ik vertrouwen, dat het goed is." En toen heeft hij getracht alleen het goede, dat hij over had, te zien. Heb jij ooit een sombere of ontevreden vader gehad?"

„Nee, nooit."

„Nu, dat kwam, omdat hij op God vertrouwde. Lieve meisje, ga jij nou maar vlug naar huis, en verheug je over deze mooie

dag, die kun je toch in elk geval genieten. Ik kom nog eens gauw met je praten. Dag Eva."

„Dag dominee."

Vol van de meest tegenstrijdige gedachten vervolgde Eva haar weg. Dienstmeisje worden, zou ze dat willen? Zouden Mien en de andere meisjes dan niet op haar neerzien? Zou ze dan toch nog wel bij Mien mogen logeren? Maar 't was toch eerlijk werk, je verdiende dan echt zelf je brood, dat was wel mooi. En als je dan eens ergens kwam, waar een klein kindje was en je mocht meehelpen er voor te zorgen, dat zou ze toch wel willen. Marie ging ook dienen, dat was haar eigen nichtje, en Marie vond het toch ook niet te min. Langzamerhand kwam Eva's opgewektheid weer terug, ze zou best ook wat kunnen, als ze wilde.

Met een zware tas, gloeiend warm door de ongewone inspanning en de brandende zonneshijn, kwam ze eindelijk op de boerderij terug.

„Kind, wat zie je er uit, 't was toch niet te zwaar?" schrok tante Anna.

„Nee, helemaal niet," zei Eva lachend, „ik vond 't juist wel prettig, zo'n flinke wandeling."

„Hier heb je een glas lekkere koude melk, drink dat maar eens gauw leeg en rust eerst een poosje uit."

Bedrijvig dribbelde tante door de grote boerenkamer heen en weer. 't Was echt gezellig naar haar te kijken. Eva hield veel van tante, maar wat gek nu, ze kon er toch niet toe komen van haar ontmoeting met de dominee te vertellen.

„Kijk eens hier, Eva, wil jij de kousen en sokken voor me stoppen, ik kan er in deze drukke tijd niet aan toe komen, ga er maar mee buiten zitten, dat is goed voor je."

Onder de linde vond Eva een goed beschut en beschaduwde plekje, en moedig begon ze aan het grove werk. Ze vond het wel naar haar hand in die harde, kriebelige zwarte sokken te steken, haar eigen kousen voelden zo heel anders, maar 't zou wel wennen, praatte ze zichzelf voor. Al gauw was ze geheel in haar werk verdiept en toen de hooiers van het land kwa-

men, lagen er verscheidene nette rolletjes klaar. Triomfante-lijk wilde zij ze naar binnen brengen, toen ze Marie duidelijk hoorde zeggen:

„Wel, wel, de dame is aan 't sokkenstoppen, is ze daar niet te deftig voor?”

Verschrikt liet Eva de kousen vallen, grabbelde ze dan weer haastig bij elkaar en bracht ze, met een vuurrode kleur, weg. Alle voldoening over het verrichte werk was opeens verdwenen. Hoe kwam Marie zo? Zou ze werkelijk denken, dat zij zich te deftig voelde om te werken; begreep ze dan niet, dat ze wel *wilde* werken, maar het niet *kon*?

Na het eten vluchtte Eva naar haar kamertje. Daar kon ze ongestoord en ongezien denken. Ze ging vlak voor de portretten van vader en moeder staan en keek er lang en aandachtig naar.

„Vader,” fluisterde ze, „Vader, wat zoudt u tegen me zeggen, als u hier was?”

Ze stak haar hand naar de portretten uit en ging er mee voor het raampje staan. Onwillekeurig draaide ze de portretten eens om en toen viel haar oog op de woorden, die vader eens achter op moeders portret geschreven had: „Bid en werk.”

Daar had ze vaders antwoord duidelijk voor ogen, met z'n eigen hand geschreven: „Bid en werk.”

Opeens stond die avond haar weer duidelijk voor de geest, waarop ze met vader over haar toekomst gesproken had. Toen vader over zichzelf en moeder verteld had. Vader had haar, Eva, „dochtertje van je moeder” genoemd, dat zou hij nu niet meer doen. Ze leek niets op moeder. Ze bad niet, werkte niet, was niet vrolijk. Wat had vader ook nog meer gezegd, over die bergtocht? O ja, het leven was een bergtocht, die je niet maken kunt zonder gids en als je 't toch doet is dat gevaarlijk. O, maar zij maakte haar tocht zonder gids, en nu was ze verdwaald en daarom was ze zo ongelukkig. Maar dat *mocht* niet, dat *wilde* ze niet. Toen viel Eva op haar knieën voor haar bed neer, begroef haar gezicht in 't kussen en bad zó vurig, zó echt, als ze het na vaders dood niet meer had

kunnen doen. O, als God haar nu de hand maar wilde toesteken en haar verder helpen; ze kon niet meer alleen, dat voelde ze duidelijk, alles was zo donker en moeilijk. Maar God gaat immers dezelfde weg met ons, had vader gezegd.

Toen nam ze met eerbiedige handen de portretten weer op en hing ze op hun plaats. Dat ze die woorden van vader en moeder, achter op het portret, juist *vandaag* had moeten lezen, dat was toch bijna een wonder geweest.

Toen Eva weer uit haar kamertje te voorschijn kwam, leek het haar of alles veranderd was; 't zag er allemaal net uit, dacht ze, als je vroeger wel eens had, als je 's middags om drie uur buiten kwam en alle andere kinderen nog op school zaten; dan lag er over alle dingen zo'n feestelijke glans, die er om vier uur af was. Er was een blij verwachten in haar, alsof het leven nu bij toverslag veranderen zou. Maar zo gemakkelijk ging dat niet, voorlopig bleef het levenspad nog steil.

Tot nu toe waren allen even lief en hartelijk voor haar ge-

weest, maar nu ze mee begon te helpen, ze niet meer in alles ontzien werd, beschouwde ieder haar als een gewoon lid van het gezin en bemerkte ze, dat haar hulp niet zo gewaardeerd werd, als ze eerst gedacht had. Niet van ieder werkje werd meer notitie genomen en zelfs kreeg ze wel eens een standje, als ze een onhandigheid beging. En Marie was de laatste tijd helemaal veranderd. 't Leek wel of ze jaloers was; nooit kon Eva meer iets naar haar zin doen, en werd Eva geprezen; dan lachte ze spottend of maakte een hatelijke opmerking. Natuurlijk zei tante Anna er wel wat van, en eens mocht ze van oom een hele avond niet naar buiten, maar dat maakte het voor Eva niet beter. Marie gaf Eva de schuld van al die onaangenaamheden.

O, 't was zo moeilijk voor Eva om helemaal aan 't boerderijleven deel te nemen; soms werd ze er moedeloos onder, God scheen haar gebed niet te horen. Dat kwam zeker, omdat ze zolang *vergeten* had te bidden, of eigenlijk was het nog erger, ze had niet *gevild*. Nog vele, vele malen heeft ze de portretten van de muur genomen, en heeft ze de woorden gelezen, en telkens was het haar, of vader ze tegen haar zeide, en dat gaf haar moed om vol te houden.

Ze hielp tante nu in de keuken, spoelde de melkvaten, legde de was te bleken, poetste en schuurde en deed haar best mee te praten en te lachen, als de anderen plezier hadden.

Zo gingen de weken voorbij.

Eens op een dag kreeg ze bericht, dat Mien door haar examen was. Natuurlijk schreef ze dadelijk terug om te feliciteren, maar dat maakte de oude pijn ook weer wakker.

Tante zag het wel. Ze streeelde Eva over het blonde haar.

„'t Is nou wel knap van dat vriendinnetje van je,” zei tante Anna, „maar jij bent niet minder knap, jij hebt ook een heleboel geleerd, al stond het niet in boekjes, jij wordt tegenwoordig een flinke hulp voor me.”

Toen brak de zon toch weer door, en lachte ze tegen tante en ze dacht wat een lief gezicht tante toch had, en dat die witte

muts haar zo prachtig stond. Op dat ogenblik kwam oom Jan binnen, netjes op z'n Zondags gekleed, en zei:

„Ga je met me mee, Eva, ik ga met de wagen naar 't station, we krijgen volk over.”

„Hè, daar wist ik niets van, wie komen er, oom?”

„O, dat zul je wel zien,” lachte oom, „ga maar gauw mee.” Vlug klom Eva bij oom in 't wagentje en reed mee, vol verwachting, wie de gasten wel zijn zouden.

„Hoeveel mensen komen er, oom?”

„Hoeveel? Wel, maar eentje.”

„Eén? En blijft die ook logeren?”

„Ja, dat zal wel.”

„Ken ik 'm ook?”

„Ja zeker.”

„Hè, zeg u nou eens, wie het is!”

Toen lachte oom hardop, liet de zweep knallen, keek Eva eens aan en zei:

„Kun je 't niet raden?”

„Nee, heus niet!”

„Nou, dan zeg ik 't ook niet.”

„Flauwerd!” riep Eva en trok oom Jan aan z'n oor, zoals ze zo dikwijls bij vader gedaan had.

Bij 't station zei oom: „Ga jij maar op 't perron, Eva, ik blijf bij 't paard.”

„Hoe kan dat nou, als ik niet weet wie ik halen moet?”

„Dat zul je wel zien.”

Nauwelijks was Eva op het perron of de trein kwam al binnen. Er waren niet heel veel reizigers voor Hekenshoek; drie, vier mensen waren al uitgestapt, maar ze kende ze geen van allen.

Toen deed de conducteur nog een portier open en op 't zelfde ogenblik vloog Eva met een vreugdekreet er heen, zodat alle mensen keken. Maar daar merkte ze niets van, ze had alleen oog voor juffrouw Koosje, die ze een ogenblik later in haar armen had.

„Koosje, schat, ik wist helemaal niet, dat u zou komen, oom

wilde er niets van zeggen, en komt u nou hier voor lang, toe, voor *heel lang*?"

Juffrouw Koosje lachte, door haar tranen heen, tegen het opgewonden meisje.

„Ja hoor, heel lang, minstens een week blijf ik bij je, wat zeg je daarvan?"

„Fijn," juichte Eva, en juffrouw Koosje dacht: Ze is weer gezond. God zij gedankt, dat is onze oude, vrolijke Eva.

In triomf bracht Eva 't kleine vrouwtje naar 't wachtende rijtuigje.

„O, oom, dat u dáár nu toch niets van verteld hebt, dat juffrouw Koosje kwam!"

Oom lachte en stak beide handen naar juffrouw Koosje uit.

„En wat zegt u wel van onze kleine meid, ziet ze er niet goed uit?"

„Prachtig, u hebt er eer van."

Eva hielp juffrouw Koosje instappen en merkte niet eens, dat er een paar meisjes naar stonden te kijken en er om lachten. Thuis had tante Anna thee met koekjes voor het feest, en Eva liep druk redderend heen en weer, om 't juffrouw Koosje toch maar prettig te maken. In haar eigen kamertje was nog een bedstede, die gewoonlijk als kleerkast dienst deed. Die had tante Anna nu leeggeruimd en in orde gemaakt, zodat juffrouw Koosje bij haar slapen kon. 't Was wel een beetje behelpen met wassen en zo, maar als je een kwartier na elkaar opstond, ging het toch best.

O, wat had juffrouw Koosje een massa te vertellen, over alles en iedereen moest ze vertellen. Vóór ze naar Hekenshoek ging, was ze nog bij Mien geweest en bracht van haar een massa hartelijke groeten mee. Mien was zo erg gelukkig, nu ze geslaagd was, maar ze zag er slecht uit, vond juffrouw Koosje, ze had zeker al te hard gewerkt.

„En hoe is het met ons huis, juf, wat is daar mee gebeurd?"

„Weet je dat niet?"

Eva schudde het hoofd, ze had er nooit naar durven vragen.

„'t Is nu aan een ander verhuurd; er is een kruidenierszaak in gekomen, je zou het haast niet terugkennen.”

„En juffrouw Marie, waar is die gebleven?”

„Juffrouw Marie is nu in een boekwinkel, maar het bevat haar niet te best, de mensen zijn er lang niet zo hartelijk voor haar, als je vader was.”

De vraag, die Eva 't meest op de lippen brandde, kon ze nu nog niet doen, daarmee wilde ze wachten tot ze met juffrouw Koosje alleen was.

's Avonds in bed, toen juf nog een poosje bij haar op 't randje kwam zitten, vroeg ze 't.

„Juffie, bent u nu al bij andere mensen?”

„Nee, kindje, ik ben nog steeds bij de „schattebouten”. Niemand wil mij hebben, ze vonden me wat oud, weet je.”

„O, juf, te oud, ze weten niet, wat ze versmaden, die nare mensen.”

„Nou, nou,” lachte juffrouw Koosje.

„En vindt u 't naar, of bleef u wel graag bij de schattebouten?”

„Ik heb het uitstekend gehad; ze zijn allemaal even aardig voor me geweest, maar ik was daar niet nodig, ik verlang wel naar eigen werk.”

„O, juf, net als ik. Hier zijn ze ook allemaal aardig, maar ik ben niet nodig, wat moet ik nou doen? Ik denk er al zolang over, en ik bid er ook om, en toch weet ik het niet.”

Bij deze woorden van Eva keek juffrouw Koosje haar wel wat bezorgd aan, streek haar over de handen en zei:

„Geduld hebben, Eva. Dat je weer helemaal gezond geworden bent is al meer dan we hadden kunnen verwachten. God heeft voor alle mensen een taak, voor jou ook, geloof dat maar, en als je ernstig wilt, zal Hij je die taak zeker laten zien. Maar je moet de tijd niet vooruitlopen, doe jij maar trouw elke dag wat je hand vindt om te doen, dan kom je zeker, waar je wezen moet.”

Er volgden nu heerlijke dagen voor Eva. Ze moest juffrouw Koosje natuurlijk alles laten zien, alle dieren, en het land, en

het dorp, overal moest ze met haar naar toe, en onderweg hadden ze van alles te bepraten. Maar 't allerprettigst kon je toch vertellen 's avonds in bed.

Tante Anna en juffrouw Koosje hadden ook menig vertrouwelijk gesprek samen en tante ging nog veel beter begrijpen hoe moeilijk de overgang voor Eva geweest was. Ja, als je stellig gemeend hebt, onderwijzeres te zullen worden, als je daar je hart op gezet hebt, en je moet dan opeens mee aanpakken, 't heel gewone werk op de boerderij, dan valt dat zeker niet mee en ze zei tegen juffrouw Koosje:

„'t Heeft wel lang geduurd voor ze weer ergens lust in kreeg, maar toen ze eenmaal begon, zette ze ook door, ze helpt al heel handig mee, 't is een flinke, dappere meid.”

„Ja,” knikte juffrouw Koosje, „ze is altijd flink en vrolijk geweest, en ze schuift de nare werkjes ook niet van zich af. Ze weet van aanpakken, dat moet ze van haar moeder hebben.”

Marie, die juist de laatste woorden hoorde, liep haastig naar buiten; als die lofzangen op Eva weer begonnen, kon je beter verdwijnen, 't leek er veel op tegenwoordig of Eva de voornaamste persoon in huis was, in plaats van een, die genadebrood at.

Een ogenblik later kwam Janneke binnen met de boodschap: „Moeder, daar komt de dominee aan.”

„Laat de dominee dan gauw binnen en ga vader roepen.”

„Goeien avond, vrouw Van Bogaard, mag ik binnenkomen?”

„Zeker, dominee, gaat u gauw zitten, u bent vast wel moe van dat hele eind lopen.”

„Ja, ik voel wel, dat ik geen twintig meer ben. Is je man thuis en Eva ook, want deze keer kom ik eigenlijk voor haar.”

„Mijn man komt direct en Eva is achter, de melkvaten aan 't spoelen. Dit is juffrouw Koosje Meertens, die vroeger bij mijn zwager de huishouding deed, ze komt Eva eens opzoeken.”

„Wel, het doet me plezier eens kennis met u te maken, Eva heeft me onlangs zoveel over u verteld.”

Spoedig was dominee in druk gesprek met de boer, de boerin en juffrouw Koosje. Ze schenen heel wat te moeten bespreken, de meisjes waren tenminste al kant en klaar met hun werk, en lange Hent was al naar huis gegaan, toen oom Jan eindelijk naar buiten kwam en Eva binnenriep. Nieuwsgierig bleven de anderen achter. Wat zou de dominee toch wel hebben?

„Wel, Eva,” begroette de dominee haar, „je dacht zeker, dat ik je helemaal vergat, hè?”

„Nee dominee.”

„Niet, nou dat is braaf van je. 't Was ook niet zo, je lag me na aan 't hart, meisje, maar ik kon niet eerder komen. Ik heb eens met oom en tante en juffrouw Koosje gepraat en we geloven geen van allen, dat jij ooit een echt boerinnetje worden zult, je zou niet gelukkig zijn, zou je wel?”

„Ik deed toch erg mijn best,” zei Eva met bevende lippen.

„Dat deed je,” viel tante Anna in, „maar dominee bedoelt, dat dit niet het werk is, wat jou gelukkig maken zal.”

„En luister nou eens, meisje,” ging dominee voort, „ik heb overal geïnformeerd en nu bestaat er kans, dat je op een kantoor komen kunt, zou je dat willen?”

Een hoogrode kleur vloog Eva naar de wangen.

„O, dat zou heerlijk zijn, dat zou ik graag willen, ik zal erg mijn best doen om veel te leren.”

„Ho, meisje, zover is het nog niet. Als je er zin in hebt en oom en tante vinden het goed, moet je volgende week Dinsdag om drie uur bij de nieuwe notaris, mijnheer Houtsma, komen; die zal je zeker 't een en ander vragen en als je hem dan aanstaat, kom je misschien bij hem op het kantoor.”

„O dominee, ik dank u wel. Ik ben er zo blij om. U vindt het toch goed?” wendde ze zich naar oom en tante.

„'t Lijkt ons net wat voor jou: oom zal Dinsdag met je meegaan om alles te bespreken, want 't is nog niet zo eenvoudig als het lijkt. Waar moet je bijvoorbeeld 's middags blijven? Je kunt in een uur niet heen en weer en nog eten ook.”

„Ja, dat is waar. Zou ik niet op de fiets heen en weer kunnen?”

„Dat is veel te vermoeiend, maar 't is nog zo ver niet, die mijnheer Houtsma kan je wel helemaal niet willen hebben. Laten we eerst maar eens afwachten of je geplaatst wordt.”

„Breng je me nu een eindje weg, Eva?” vroeg dominee Van Zanten.

Samen gingen ze op weg, 't jonge meisje en haar oude dominee, en ze hadden nog een lang gesprek onderweg. Toen dominee afscheid had genomen en Eva nakeek, die op vlugge voeten naar huis snelde, lachte hij zachtjes voor zich heen en prevelde: „Ze wordt al meer en meer 't kind van haar vader.”

VI.

MOEDIG VOORWAARTS.

De dagen met juffrouw Koosje waren maar al te gauw omgevlogen en 't afscheid had Eva wel een paar tranen gekost. Toch hadden die dagen haar veel goed gedaan en moedig ging ze de toekomst tegen.

Zo brak ook de gewichtige Dinsdag aan. In haar Zondagse jurk stapte ze met oom Jan naar het dorp. Het hart bonsde haar in de keel, toen ze de stoep van 't deftige notarishuis opstapte. Een dienstmeisje wees hun het kantoor. Eerst kwamen ze in een soort wachtkamer, zoiets als bij een dokter, dacht Eva. Er stonden verscheidene stoelen en twee tafels, tegen elkaar aangeschoven, voor het raam, dat op een tuin uitzag. Eva had niet lang tijd alles op te nemen, want bijna dadelijk ging een deur open en stond mijnheer Houtsma voor hen. 't Was een lange, magere heer met een paar doordringende ogen, waarmee hij Eva van het hoofd tot de voeten opnam. Oom Jan vertelde het doel van hun komst en de notaris knikte, dat hij er alles van wist. „Bent u haar vader?” vroeg hij oom Jan.

„Nee, mijnheer, ze heeft geen ouders meer, ze woont nu bij ons, ik ben haar oom.”

„Ja juist, dat heeft dominee Van Zanten mij ook verteld. Als u 't meisje over een half uurtje wilt komen halen dan kunnen we verder spreken.”

„Best mijnheer,” zei oom Jan, groette beleefd en vertrok.

Nu was Eva alleen met mijnheer Houtsma.

„Ga daar eens zitten, kind,” zei de notaris vriendelijk en wees op een stoel bij een van de tafels. Zelf ging hij ook zitten en begon Eva allerlei vragen te doen. 't Leek heus wel een examen, vond Eva.

Na een kwartiertje zei mijnheer: „Hier heb ik een stukje, dat je eens netjes voor me moet overschrijven en dan moet je deze getallen bij elkaar tellen, ze vermenigvuldigen met $87\frac{1}{2}$ en de uitkomst hieronder zetten.”

Toen oom Jan na een half uur terugkwam, vond hij Eva nog, met een kleur van inspanning, bezig aan haar werk. Na een ogenblik zette ze er een streep onder, ziezo, dat was klaar. Mijnheer Houtsma kwam haar werk halen, bleef er lange tijd aandachtig naar staan kijken; toen knikte hij tweemaal met z'n hoofd en zei:

„'t Ziet er netjes uit, ik geloof, dat ik 't wel met haar wagen kan.”

Toen besprak hij verder alles met oom Jan. Ze moest de volgende dag al komen. De werkuren zouden zijn van 9—12 en van 1—5. Ze kon haar brood meebrengen en het in de keuken opeten, en dan zou het meisje haar wel een glas melk er bij geven. Veertien dagen moest ze op proef komen.

Meer dan blij ging Eva naar huis terug; nu zou ze een eigen taak hebben en niemand meer tot last zijn. De hele familie was bijeen, toen oom Jan en Eva thuiskwamen, en met stralende ogen vertelde Eva alles wat ze beleefd had.

„Kindje, ik vind het heerlijk voor je,” zei tante Anna en kuste haar nichtje. „Nu moet je 't maar gauw aan juffrouw Koosje schrijven. En weet je, wat oom en ik gedacht hebben? We zullen het geld, dat je zelf verdient, apart leggen, dan kun

je 't over een poosje gebruiken om wat meer te leren van kantoorwerk. Mijnheer Houtsma zal je zeker wel willen zeggen, wat je dan leren moet, daar hebben wij zo geen verstand van."

„O ja," viel Eva levendig in, „ik moet later natuurlijk leren boekhouden en brieven schrijven in vreemde talen."

„Je bent nogal wat van plan."

Met klimmende jaloersheid had Marie alles aangehoord en nu viel ze opeens uit:

„Wel ja, laat Eva maar een dame worden, met een hoop geleerdheid, dan kan ze nog meer op ons neerzien. *Ik* ben goed genoeg om te gaan dienen, maar 't zou zonde zijn als *zij* haar handen aan een pan vuil maakte!"

Eva schrok vreselijk van Marie's uitval; dat kwam nu opeens zo ruw in haar blijde stemming vallen.

Oom Jan werd heel boos, dat zag ze duidelijk aan z'n ogen en aan z'n gezicht, dat al roder werd. 't Was heel stil, niemand zei meer een woord. Toen stond tante Anna op, ging naar Marie toe, nam haar hoofd tussen haar beide handen en zei:

„Marie, hoe kom je toch zo jaloers, kind? Wees liever blij, dat Eva nu iets te doen krijgt, waar ze plezier in heeft. Waarom vergeet jij, telkens weer, hoeveel Eva moet missen, en wat ze allemaal heeft moeten opgeven? Als je dat bedenkt, zul je haar dit *graag* gunnen. En je weet heel goed, dat jij niet hoeft te dienen, als je liever niet wilt, maar je hebt het zelf gevraagd, toen Janneke dit jaar van school kwam. Is het niet zo, Marie?

Beschaamd, met een hoge kleur, sloeg Marie haar ogen neer, en zei nog:

„Ik wil niet minder dan Eva zijn."

„Maar kind, dat ben je toch niet. Ieder mens, die z'n plicht doet, is niet gering, en weet je aan welk woord jij eens wat meer denken moest? „Wie van u de meeste zijn wil, zij aller dienaar."

„Moeder," zei Janneke zacht, „als Marie het zo naar vindt

om te gaan dienen, dan wil ik wel gaan en kan zij thuis blijven."

„Jij bent nog te jong, Janneke, en Marie vindt het niet naar, ze heeft immers aldoor zelf gezegd, dat ze er wel eens graag een poosje uit wil. Als Marie er een paar jaar uit geweest is en Geertje gaat trouwen, dan komt ze weer thuis om moeder te helpen, nietwaar, kind? En als er komende winter soms weer een kookcursus voor boerenmeisjes gegeven wordt, dan mogen jullie daar allebei heen."

Die laatste belofte stemde Marie wel wat zachter, maar toch zag ze Eva de volgende morgen met lede ogen vertrekken.

Opgewekt ging Eva haar nieuwe leven tegemoet, vol verwachting, wat de toekomst haar brengen zou.

Precies negen uur stapte ze het notariskantoor binnen. Mijnheer Houtsma wachtte haar al. Ze kreeg dadelijk een paar grote vellen papier en moest een stuk, dat mijnheer haar gaf, overschrijven. 't Was een geweldig groot stuk, met een massa vreemde woorden en heel moeilijke zinnen. Eva begreep niets van alles, wat ze nu schrijven moest. Ze deed haar uiterste best, het zo keurig mogelijk en zonder een enkele fout te doen. Telkens werd ze gestoord, doordat er mensen kwamen om de notaris te spreken. Die moest ze dan een stoel geven en dan op het andere kantoor gaan zeggen, wie er was.

Zo was die eerste morgen omgevlogen. Tegen twaalf uur ging de deur, die naar het woonhuis voerde, open en een allerliefst klein meisje van een jaar of vijf keek om een hoekje.

„Wie ben jij?" zei ze en keek Eva nieuwsgierig aan.

„Ik ben Eva en wie ben jij?"

„Eva?" vroeg het kind en kreeg er een kleur van. „Waarom heb je van die boom gegeten, nou is de lieve Heer boos op je, weet je dat wel?"

Eva schoot in een lach en zei:

„Ik ben Eva uit het paradijs niet, ik ben een andere Eva."

„O, gelukkig maar," zei 't kleintje.

„Hoe heet je?"

„Ik ben Elsje. Wat kom je hier doen?"

„Werken.”

„Vader moet ook werken, kom je Vader helpen?”

„Ja, vind je dat goed?”

„Ik dacht al, dat ik mijn kleine babbelaarstertje hoorde!” zei opeens mijnheer Houtsma, die van 't andere kantoor kwam. „'t Is twaalf uur, Eva, je kunt je werk in deze kast bergen en ga dan maar met Elsje mee, die zal je de keuken wel wijzen.”

Elsje bracht Eva naar de keuken en holde toen weer weg. Er waren zeker nog meer kinderen, dacht Eva, ze hoorde tenminste zo'n gelach en gedraaf. Toen hoorde ze Elsje's hoge stemmetje weer, in de gang, zeggen: „Ze heet Eva, maar 't is niet Eva uit het paradijs, ze mag mijn poppen zien.”

Een ogenblik later kwam Elsje weer in de keuken, gevolgd door het dienstmeisje, dat de vorige dag had opengedaan.

„Dag Eva,” zei ze vriendelijk, „kom jij mij 's middags gezelschap houden, dat is gezellig. Ik heet Bertha.”

Eva gaf Bertha een hand, maar toen kwam Elsje weer haar aandacht vragen. Ze droeg in elke arm een pop, die ze Eva kwam vertonen.

„Kijk, die met de blauwe ogen is Emma, en die met de bruine is Gerda. Ik houd het meest van Gerda, omdat ze zo ongelukkig is, ze heeft haar hoofd gebroken. Vader heeft haar wel gelijmd, maar 't is nooit helemaal beter geworden, kijk maar.”

„'t Is toch niet heel erg,” vond Eva, „je ziet het bijna niet.”

„Willy zegt nu altijd „lijmhalsje” tegen haar, dat is echt lelijk van haar, vind je niet?”

„Ik zal altijd Gerda zeggen,” beloofde Eva met een ernstig gezicht.

„Waarom heb je een zwarte jurk aan?” vroeg Elsje opeens.

„Omdat mijn vader gestorven is,” zei Eva zacht.

„Bedoel je, dat hij naar de hemel is gegaan?”

„Ja, Elsje.”

„O, en je moeder, waar is die?”

„Ook in de hemel.”

„Ben jij dan heel alleen?”

„Elsje,” werd er in de gang geroepen, „Elsje! dadelijk komen!”

't Kleintje nam gauw haar beide poppen op en liep op een drafje weg. Eva hoorde in de gang een boze stem zeggen:

„Was je weer in de keuken? Daar mag je niet altijd zitten.”

Verschrikt keek Eva naar Bertha; die lachte eens even en zei:

„Dat is Willy, die draagt haar hartje wel een beetje hoog.”

Eva vond het heel gezellig bij Bertha in de keuken, 't leek haar een echt lief meisje.

's Middags ging Eva weer met hetzelfde werk voort, dat ze 's morgens niet afgekregen had. Tegen vier uur kwam er een lang, donker meisje binnen, met een boekentas onder de arm. Ze knikte tegen Eva en ging toen aan de tafel tegenover haar zitten. Nieuwsgierig keek Eva toe, toen ze haar tas begon uit te pakken en de tafel met boeken en schriften bezaaide. Dat was Willy zeker, dacht ze. Ze leek haar ongeveer even oud als ze zelf was, misschien iets ouder.

„Ik studeer altijd hier op het kantoor, 't is hier zo heerlijk rustig. Ik hoop, dat jij me ook niet storen zult,” zei Willy opeens, terwijl ze Eva van top tot teen opnam.

„O, ik zal geen woord zeggen, als je dat liever niet hebt,” zei Eva en boog weer over haar schrijfwerk. Toch kon ze niet nalaten af en toe naar Willy te gluren, ze zou wel eens willen weten, wat die te studeren had, 't klonk geweldig geleerd. Maar Willy had een heleboel boeken om zich heen opgestapeld, zodat ze niets zien kon.

Zwijgend werkten beide meisjes een poos door; na een goed kwartier was Eva met haar werk gereed en ging ze het naar het grote kantoor brengen. Mijnheer Houtsma keek het aandachtig door, knikte toen goedkeurend en zei: „'t Is in orde. Ga nu eerst even vlug deze brieven voor me naar de post brengen, ik zou graag willen, dat ze nog met de trein van vijf uur meedingen.”

Toen Eva op het kantoor terugkwam, stond mijnheer over het werk van z'n dochtertje gebogen en hoorde ze hem zeggen:

„De meervouds s, Willy, waarom moet je die nu alweer vergeten?”

't Meisje kleurde en vroeg gauw, toen ze Eva zag binnenkomen:

„Vader, wat is „gisteren” in het Frans?”

Nogal niet zo moeilijk, dacht Eva, dat is toch zeker een van de eerste woorden, die je leert.

's Avonds thuis, moest Eva natuurlijk alles in kleuren en geuren vertellen, alleen over Willy sprak ze niet.

Alle dagen op het kantoor waren ongeveer gelijk voor Eva. Haar werk bestond in hoofdzaak in overschrijven en nog eens overschrijven. Elke middag van vier tot vijf uur zat Willy tegenover haar, maar ze hadden niet meer dan een paar woorden samen gewisseld. Eva begon te begrijpen, dat Willy op haar neerzag en *daarom* niet met haar praatte.

Soms kwam er nog een meisje, Lize, een vriendin van Willy. Die twee zaten dan samen te lachen en te fluisteren, zodat Eva het er benauwd van kreeg, en ze betwijfelde ook, of ze wel erg met hun werk opschoten.

Eens op een middag, 't was Woensdag, had Willy al een hele poos zitten werken, of beter gezegd, ze had op haar pennehouder gebeten en naar buiten gekeken, toen Lize kwam binnenvliegen, Willy iets in het oor fluisterde, die dadelijk opstond en zei:

„Ja, dat doen we, ik maak mijn werk vanavond wel af.”

„Nee, Willy, eerst je werk afmaken,” klonk opeens de stem van mijnheer Houtsma die juist uit het andere kantoor kwam.

„Och, Vader, 't kan vanavond nog best.”

„Nee, lieve kind, je weet 't, eerst werken, en dan kun je zoveel spelen als je maar wilt. Heb je nog veel?”

„Nog drie vraagstukken, maar ze zijn zo ontzettend moeilijk, ik kan er niet uitkomen.”

„Laat eens kijken, Lize gaat wel een poosje in de tuin of een beetje met Elsje spelen tot jij klaar bent, nietwaar?”

„Ja, mijnheer.”

„Wat heb je nu voor moeilijkheden?”

„Deze vraagstukken.”

Nieuwsgierig gluurde Eva telkens even over haar werk heen. Ze zou toch wel eens willen weten, wat dat voor vraagstukken waren.

„Ja, ik moet me eens even goed indenken, hoe dat ook weer moet,” zei mijnheer en begon op een kladpapiertje te cijferen, terwijl Willy over z'n schouder toekeek.

Opeens ontmoette mijnheer Eva's ogen.

„Wacht eens, probeer jij ze ook eens, misschien weet jij wel beter raad dan ik met deze sommen.”

Mijnheer schoof Eva het boek toe en Willy kleurde van ergernis.

Hè, hoe kòn vader dat nou doen. Ze hoopte maar, dat het kind er niets van terechtbrengen zou.

Eva keek eens in het boek, las de som een paar keer over en begon te rekenen.

„Kun je 'm?” vroeg mijnheer.

„Ja,” knikte Eva.

„Komaan, dat treft. Ik heb op 't ogenblik eigenlijk geen tijd om je dit goed uit te leggen. Eva, wijs jij Willy maar hoe het moet, dan kan ze de volgende sommen zelf maken.”

Hiermee ging mijnheer weer naar z'n werk terug en liet de meisjes alleen. Schoorvoetend kwam Willy naar Eva toe.

„Hoe doe je 't?” vroeg ze.

„Kijk zo,” zei Eva en begon al cijferend het vraagstuk uit te leggen.

„Zal ik de volgende ook nog voor je doen?” vroeg ze bereidwillig, toen de eerste af was.

Willy knikte.

Met plezier ging Eva verder. Dit waren juist van die sommen, die ze altijd zo graag deed. 't Leek warempel wel 't zelfde boekje, dat zij ook gebruikt had. Vlug en secuur werkte Eva door en binnen een half uur waren de drie sommen af.

„Heb je ze gesnapt?” vroeg ze aan Willy.

„Kind, doe niet zo eigenwijs. Ik zou ze tenslotte alleen ook wel klaargekregen hebben,” zei Willy kattig.

Toen antwoordde Eva even kattig: „En zou je ze dan ook goed hebben gehad?”

Willy beet zich op de lippen en zei niets meer.

Ze bedankte Eva niet voor haar hulp; ze kon de gedachte, dat zo'n meisje beter kon rekenen dan zij, niet uitstaan.

Eva voelde duidelijk Willy's ontstemming en werd er ook kribbig van.

Zo scheidden ze niet bepaald vriendschappelijk.

Het prettigste uurtje van de dag vond Eva het, als ze bij Bertha in de keuken was. Bertha was altijd vrolijk en vol gekheid. Eva mocht haar wel eens helpen met groenten schoonmaken, en keek altijd belangstellend toe, als Bertha een warm schoteltje of een slaatje voor de koffietafel klaar maakte.

„Je kijkt me de kunst af,” lachte Bertha wel eens. En Eva zei: „Ja, dat wou ik juist, ik wou 't ook leren.”

Elsje kwam dikwijls een praatje maken, en Otto rende heel wat keren uit de tuin de keuken in, en even vaak riep Bertha: „voeten vegen”, en toch was ze niet boos, als Otto telkens weer vuile voeten in de gang zette. Alleen Willy kwam nooit anders in de keuken, of ze moest er een boodschap hebben. Eva vond mevrouw een schat; ze zag er zo lief en vriendelijk uit, en wist altijd iets prettigs te zeggen. Daardoor raakte ze heel gauw thuis in de keuken van 't grote notarishuis.

Bertha was ook een vreemde in Hekenshoek. Ze was met het gezin meegekomen uit hun vorige woonplaats en nu had ze nog geen enkele vriendin en geen enkel gezin, waar ze op haar vrije avonden naar toe kon gaan. Toen Eva dat hoorde, nodigde ze haar natuurlijk dadelijk uit, om eens een avond op de boerderij te komen, en Bertha nam het met beide handen aan. Reeds de volgende avond verscheen ze, en de hele familie had zo'n plezier met de vrolijke Bertha, dat tante Anna haar uitnodigde zo dikwijls te komen als ze maar wilde.

Zo waren de eerste veertien dagen, die Eva op het kantoor was, omgevlogen. Ze had ook zoveel nieuwe indrukken, nieuwe

kennissen en nieuwe ondervindingen, dat de tijd haar onmogelijk lang kon vallen.

Zaterdag zeide mijnheer Houtsma, dat hij haar aannam en dat hij hoopte, dat ze altijd zo haar best zou blijven doen, als die eerste weken. Eva beloofde het grif en stapte triomfante-lijk met haar eerst verdiende geld naar huis.

VII.

EEN WRAAKNEMING.

Zul je nu uitscheiden met dat ellendige getik, Eva! Denk je, dat ik op die manier mijn hoofd bij mijn werk houden kan?"

Woedend keek Willy naar Eva, die zich ijverig in 't machineschrijven zat te oefenen.

Een ogenblik hield het tikken op.

„Ga dan ergens anders zitten, als je er last van hebt, ik moet me nu eenmaal oefenen, daar is niets aan te doen.”

Willy had een kleur van ergernis. Ze kon toch niet tegen Eva zeggen, dat ze *hier* zitten moest van vader, omdat hij toezicht op haar werk wilde houden, na haar laatste slechte rapport!

Tik, tik, tik, ging Eva weer onverstoorbaar verder. Ze had een boek met een handleiding voor machineschrijven van mijnheer gekregen en nu moest ze zich geregeld oefenen, minstens anderhalf uur per dag, had mijnheer gezegd.

Tik, tik, tik, tik.

„Eva, je *zult* er mee ophouden. Ik zit vlak voor een moeilijke repetitie, ik begrijp niet waarom je *nou* net elke middag aan dat ding zit; als ik volgende week fijn vakantie heb en de hele dag buiten rondzwerf, kun jij, hier op dit duffe kantoor voor mijn part net zoveel tikken als je maar wilt.”

Onwillekeurig dwaalden Eva's ogen even naar buiten. Ze

keek in de tuin, waar alles lag te blakeren in de zon. De felkleurige bloemen, de donkere, hoge, dromerige bomen, alles scheen naar buiten te roepen en te lokken. Maar zij, Eva, zou nu geen vakantie hebben, zij zou niet kunnen dwalen door de bossen en over de hei. Al die andere meisjes wel. Willy en die nare Lize zouden dagen lang heerlijk vrij zijn. O, als je nou aan de hei dacht, zo met die zon. . . . Eva kreeg een brok in haar keel, en toen ze weer in haar boek keek, zag ze door een mist heen de letters allerwonderlijkst dansen. Toch zou ze niet laten merken, hoe Willy haar geprikt had, ze zette de tanden op elkaar. Niks om geven, vooruit, doorwerken.

Tik, tik, tik, tik.

Met een driftige beweging schoof Willy haar stoel achteruit, vloog op Eva af en scheurde haar papier met een ruk uit de machine.

„Naar spook,” gilde Eva, „ik moet die oefeningen straks afhebben, geef dat papier terug.”

Maar Willy scheurde het, met boos fonkelende ogen, in kleine stukjes en gooide ze voor Eva's voeten op de grond.

Tranen van boosheid brandden in Eva's ogen en driftig stampte ze met haar voet op de grond.

Toen ging de deur naar het grote kantoor open en stond mijnheer Houtsma voor de opgewonden meisjes.

„Wat moet dat spektakel betekenen? Jullie weten toch zeker wel, dat het hier rustig behoort te zijn.”

„Ja, Vader, maar Eva doet niets dan mij plagen. Ik kan niet leren, als ze aldoor op de machine zit te tikken.”

„Ben je nog niet klaar met je oefeningen, Eva?”

„Ik was bijna klaar, mijnheer, maar Willy heeft ze allemaal verscheurd.”

„Ik kon dat sarrend getik ook niet langer uitstaan.”

„Dat is nog volstrekt geen reden om 't werk van een ander te verscheuren, en jij, Eva, kunt die schrijf-oefeningen best 's morgens doen; als je merkte, dat Willy er last van had, was het wel zo vriendelijk geweest als je dat *zelf* had bedacht en nu ander werk was gaan doen. Ruim alsjeblieft dadelijk die rommel op en ik verwacht hier in 't vervolg niet weer zo'n lawaai.”

Rood van schaamte bukte Eva zich naar de verspreid liggende papiertjes. 't Was wel waar, wat mijnheer zei, ze *had* wel eerst ander werk kunnen doen, ze *had* het wel een beetje gedaan om Willy te plagen. Mijnheer was echt boos op haar, dat kon je wel merken. Ze keek eens even naar Willy; die zat met een triomfantelijk gezicht aan tafel en toen Eva opkeek, kwam er even een tongpunt plagend tussen haar lippen te voorschijn. Toen werd Eva weer zó kwaad, dat haar tong zo lang als ie was naar buiten vloog; „uh” deed ze er nijdig achteraan.

Willy trok haar schouders op, ging zitten werken. Eva bergde haar schrijfmachine weg, ging, met ander werk, tegenover Willy zitten. Zo werkten ze zwijgend ongeveer een half uur door. Toen verscheen Lize aan het raam.

„Zit je nog te werken, Wil? Toe zeg, ga mee, 't is zulk prach-

tig weer; als je eerst een eindje gewandeld hebt, schiet je straks beter op."

„Hè ja, ik ga mee, 't is me hier te benauwd."

„'t Raam staat anders ver genoeg open."

Een ogenblik later was Willy ook buiten. Ze stonden nu een eindje van 't raam af, maar Eva kon toch duidelijk verstaan wat ze zeiden:

„Ik heb straks zo'n ruzie gehad met dat boerenkind," zei Willy.

„Hoe is 't mogelijk, *ik* zou me gewoon niet met de ondergeschikten van m'n vader bemoeien, als ik jou was," antwoordde Lize.

„Dat deed ik ook niet, maar ze gaat altijd machineschrijven als ik zit te werken en ik kan dat getik niet verdragen. Nou, toen ze 't niet laten wou, heb ik lekker haar werk stuk gescheurd en ze heeft goed op d'r kop gehad van Vader."

„Net goed, ze moet maar weten, waar ze staan moet. Ik keek dat kind, met d'r bespottelijke zwarte jurk, met geen gezicht meer aan. Je moest..."

Meer verstond Eva niet. Met gloeiende wangen zat ze, diep over haar werk gebogen. „Boerenkind, bespottelijke zwarte jurk," die woorden moest ze telkens bij zichzelf herhalen. O, die nare, nare spoken. Alles zou zo prettig *kunnen* zijn, maar die akelige Willy zou nog maken, dat ze 't hier niet uithouden kon. O, en ze kon 't niet eens vertellen thuis, want dan zou Marie haar zeker uitlachen en zeggen: „Je wou immers zo graag naar dat kantoor, wees dus maar blij, dat je er bent." Ze zou 't nou *helemaal* niet kunnen verdragen; als Marie er plezier van had, dan werd ze vast en zeker weer boos, en ze wilde geen ruzie met Marie hebben; om oom en tante wilde ze 't niet. Aan Janneke zou ze 't vertellen. Janneke wilde altijd luisteren, die was altijd lief.

Met een zucht van verlichting sloot ze om vijf uur haar boeken en papieren weg en ging naar huis. Ze trof het buitengewoon, want even buiten het dorp zat Janneke, aan de kant van de weg, op haar te wachten. Ze was boodschappen gaan

doen, vertelde ze, en had nu even gewacht, in de hoop, dat ze samen naar huis konden wandelen.

Eva liet zich naast Janneke in 't gras rollen. „Hè, even uitblazen hier, 't is zo heerlijk buiten en ik heb zo'n akelige middag achter de rug.”

„Akelig, waarom?” vroeg Janneke verwonderd.

„Pie-ieuw!” gilde opeens een hoge jongensstem vlak in hun oor, zodat de meisjes met een kreet van schrik opvlogen.

„Lelijke apen!” schold Janneke lachend, toen ze Kees en Wouter ontdekte, die, verborgen in een droge sloot, de meisjes hadden opgewacht om haar eens aan 't schrikken te maken.

„Kom, laten we maar naar huis gaan,” zei ze tegen Eva en toen: „nou, vertel eens waarom je een nare middag had.”

Toen vertelde Eva al haar verdriet en boosheid aan Janneke, maar lette er niet op, dat de jongens met haar meeliepen. Kees had een dun stokje, waarmee hij naar de grashalmen sloeg; 't leek net of hij in 't minst niet op de meisjes lette, en toch ontging hem geen woord van wat Eva vertelde.

Toen ze uitgesproken had, zei Janneke:

„Ik vind het afschuwelijk voor je, Eva, maar 't was ook niet mooi van jou om dat meisje zo te plagen. Ik kan me best begrijpen, dat ze niet goed leren kon bij dat getik, en zij was toch in haar eigen huis.”

„Nou ja, ze plaagt mij zo vaak.”

„Ik geloof, dat ze er wel mee op zou houden, als jij je er niets van aantrok. Toe, Eva, probeer om er niet meer boos om te worden. Als ze je plaagt, moet je aldoor bij je zelf zeggen: „Straks ga ik lekker naar huis, en daar houden ze veel van me.”

„Je bent een schat,” zei Eva, „ik beloof je, dat ik er mijn best voor zal doen.”

Kees en Wouter bleven een beetje achter. Ze keken elkaar eens aan; toen greep Kees z'n broertje bij de arm en zei:

„Dat zullen we die meiden betaald zetten, zeg; als ik ze eens te pakken krijg, zullen ze er van lusten.”

„Wat wil je dan doen?”

„Weet ik nog niet, maar *als* ik wat doe, help je me dan?”

„Natuurlijk,” beloofde Wouter.

Kees maakte de gekste plannen. Hij wilde ze in een sloot gooien of door een hond laten bijten of ze in 't varkenshok opsluiten, maar dat was allemaal nonsens. 't Kon toch niet, dat begreep hij zelf ook wel.

Maar de gelegenheid om zijn boos plan ten uitvoer te brengen, kwam gauwer, dan de jongens verwacht hadden.

't Was Zaterdagmiddag. Kees en Wouter waren naar 't dorp gegaan om met de andere jongens van school wat te spelen. Toen ze langs het notarishuis liepen, zagen ze juist, dat Willy haar fiets te voorschijn haalde. Lize was bij haar. Ze stonden in de tuin, die opzij van 't huis lag. Ze wilden zeker gaan tennissen; ze hadden tenminste allebei een racket bij zich. Willy had een kort, vuurrood manteltje aan en een witte linnen hoed op en Lize was helemaal in 't wit. Dat alles had Kees in een oogopslag gezien, maar hij had ook nog iets anders gezien.

„Wout, gauw, jô,” fluisterde hij, greep Wouter bij de hand en trok hem vliegensvlug in de portiek van het huis. Vóór de portiek stond een emmer water met een koperen glazen spuit er in. Bertha was aan 't ramen wassen geweest en was even naar binnen gelopen om haar zeem te halen.

Kees pompte haastig de spuit vol water en richtte die op de hoek van het huis. Wouter stond te springen van plezier.

„Houd je nou kalm, jò, pas op, ze moeten eerst allebei te voorschijn komen, let op!”

Daar kwamen de niets kwaads vermoedende meisjes het tuinhok uit, wilden meteen op haar fiets stappen.

Ptsj, ptsj, ging het opeens. Een dikke waterstraal spoot Willy in 't gezicht, doorweekte haar hoed, haar haren en kleren.

„O, help, help!” gilte ze, greep van schrik met beide handen in de lucht, zodat haar fiets kletterend over de straat rolde en rende de tuin weer in.

Lize stond een ogenblik doodstil van schrik, maar dat was juist haar ongeluk, want vóór ze beseftte wat er eigenlijk

beurde, had ze een fris bad te pakken en druipend holde ze haar vriendin achterna.

Kees zette de glazenspuit neer, ging uitdagend wijdbeens op straat staan, en toen Bertha op het gegil kwam toeschieten, knikte hij haar welgemoed toe en zei: „De groeten van Kees van Bogaard, hoor!”

„Ondeugende rakker, ik zal 't eens aan je vader vertellen!”

Maar Kees draaide zich om en stapte fluitend weg.

In de keuken waren de meisjes bezig haar gezichten en haar af te drogen. Willy huilde van kwaadheid.

„Kijk toch eens, hoe ik er uitzie, mijn mooie hoed is helemaal bedorven en mijn jasje kun je wel uitwringen!”

„En ik dan! Ik had net een schone jurk aan. We kunnen met dat natte haar toch niet gaan tennissen!”

Mevrouw kwam er ook bij.

„'t Is toch vreselijk; gaan jullie maar gauw iets anders aandoen. Geef Lize je blauwe jurk maar.”

„Ik zal het die bengels eens goed zeggen, is dat een manier van doen, wel foei,” viel Bertha in.

„Weet jij dan, wie die streek uithaalden?” klonk het in koor. O! wat speet het Bertha, dat ze het gezegd had. Ze zou het

puntje van haar tong wel af willen bijten, maar nu kon ze niet anders dan de jongens verraden.

„'t Waren Kees en Wouter van Bogaard, als ik mij niet vergis.”

„Van Van Bogaard?”

„Als die het waren, dan heeft *Eva* ze opgestookt, daar kun je op aan!” zei Willy woedend.

„Eva? Hoe kan Eva dat nou gedaan hebben? Ze wist toch zeker niet, dat de glazenspuit buiten stond. Nee, 't is een echte kwajongensstreek!”

„Nou, en ik zeg je, dat ze er de hand in gehad heeft, dat stomme boerenwicht.”

„Willy, wil je dat schelden eens laten, schaam je,” zei mevrouw. „Ik begrijp niet hoe je Eva hiervan beschuldigen kunt; 't is een ondeugende streek geweest van die jongens, maar ik vind, dat je er beter eens om lachen kunt, dan zo lelijk doen.” Willy zei niets meer en trok met Lize naar boven om zich te verkleeden.

„Hoor eens,” begon Lize, „je moeder gelooft het nu wel niet, je moeder denkt altijd veel te goed van de mensen, maar ik verzeker je, dat Eva er achter zat. Eigenlijk moest je van je vader gedaan zien te krijgen, dat hij haar er uit knikkerde.”

„Ja, vader zal me zien aankomen, hij zit altijd op haar te pochen. Ze is zo ijverig en secuur en netjes, en ik moet het altijd maar aanhoren. Vader zet een gezicht van: „zuig er een puntje aan”. Je snapt, dat ik 't niet verdragen kan, ik word er razend om.”

„Trek het je toch niet aan, Wil! 't Is toch zeker heel iets anders, alles wat wij te studeren hebben, al die vakken, of dat beetje overschrijf- en typwerk van dat kind. Ik zou *haar* wel eens Mulo-examen willen zien doen 't volgend jaar!”

Toen Willy geen antwoord gaf, ging Lize door: „Je moet goed opletten, zeg, als je op 't kantoor zit te werken; ze zal heus zo voortreffelijk niet zijn, en als je 't dan altijd alles oververtelt, zo heel gewoon langs je neus weg, dan zal je vader

ook wel gaan inzien, dat hij wel wat beters op kantoor krijgen kan, dan zo'n boerin."

„Hoe is 't, meisjes, nog niet klaar?" kwam mevrouw binnen, „en nog altijd boze gezichten? Wel foei, ik had niet gedacht, dat jullie je goede humeur door een beetje schoon water zouden laten wegspuiten. Kom, ga maar eens gauw een eind fietsen of wandelen. 't Is jammer, om met dit prachtige weer de hele middag in huis te zitten."

„Ik wou juist zo graag gaan tennissen."

„Wel, kindje, ga tennissen."

„Och Moeder, met zo'n nat hoofd, we zien er uit als verdronken katten."

„Mooie vergelijking. Dat haar droogt heus wel in de zon, ga nu maar gauw spelen."

Kribbig trok Willy haar schouders op. Ze was nou eenmaal boos en dan kon je niet dadelijk weer goed worden.

„Gaat u naar Van Bogaard, om over de jongens te klagen?"

„Klagen, over zo'n kleinigheid, kom Willy, laat nou naar je kijken."

„Kleinigheid, noem u 't maar een kleinigheid als ze je hele middag bederven!"

„Ik geloof, dat niet die jongens, maar dat heel iemand anders jouw middag bedorven heeft."

„O, natuurlijk. U zult het wel weer zo draaien, dat het ten-slotte nog *mijn* schuld is!"

„Willy! Ga jij maar naar huis, Lize, 't lijkt me beter, dat Willy hier op haar kamertje blijft, tot ze weer nadenkt, voordat ze spreekt."

Met die woorden zond mevrouw Houtsma Lize weg en liet Willy met haar boos humeur alleen.

Die middag groeide in twee meisjesharten de wrok tegen Eva aan.

VIII.

DE WEG LEEK ZO MOOI EN WAS ZO MOEILJK.

In haar eigen kleine slaapkamertje zat Eva rechtop in haar bed en staarde naar de volle maan, die juist door haar raam naar binnen scheen. 't Was doodstil in huis. Iedereen was naar bed, uit de aangrenzende kamer hoorde je de zware ademhaling van oom Jan en af en toe rammelde even de ketting van 't paard in de stal.

Eva kon niet slapen, ze had veel te veel te denken. Langzaam liet ze zich achterover in bed glijden en bleef liggen kijken naar vaders portret, dat duidelijk zichtbaar was in de manes-schijn.

Ja, nu wist ze het, heel zeker wist ze het. *Ze vond het werk op het kantoor naar.* Het kwam *niet* door Willy, die haar altijd plaagde, *niet* door Lize met haar stiekem speldeprikken, maar ze had het land aan 't *werk*. Hoe ze opeens tot die ontstellende ontdekking gekomen was, wist ze niet; maar ze had duidelijk begrepen, dat ze het saaie, altijd weer terugkerende werk, het eindeloze overschrijven of overtypen van die langdradige acten niet uit kon staan. O, zou ze nu altijd, altijd dat nare werk moeten blijven doen, tot ze oud was en grijze haren had? Nee, natuurlijk niet. Later zou ze trouwen, dan had ze weer een eigen huis, maar 't duurde nog zo vreselijk lang voor dat zou gebeuren, ze was nu, notabene, pas veertien. Toen ze naar het kantoor ging, had ze stellig gemeend, dat ze moeilijk rekenwerk zou moeten doen, en aantekeningen maken in grote boeken, dat ze er een hele boel voor zou moeten leren en nu was het niets dan overschrijven en brieven op volgorde leggen en maar weer schrijven.

O! wat was ze toch een ongelukkig kind, nu wilde ze zo dolgraag naar dat kantoor, oom en tante meenden, dat ze echt geboft had, door daar te komen. Marie was zelfs jaloers op haar, en in plaats van blij en dankbaar te zijn, vond ze 't *naar*.

Eerst had ze al gezegd dat ze geen zin had in 't werk op de boerderij en nu wilde ze *dit* ook al weer niet. Wat moest ze *dan*, was ze dan *nergens* goed voor? Ja, leren, dat zou ze wel willen, maar als je nu één ding niet krijgen kon, was het toch al te gek, dat je dan in al het andere, dat er overbleef, geen zin had! Ze zou het nooit en nooit tegen tante Anna willen zeggen, ze zou er zeker verdrietig om zijn en er over tobben. Nee, niemand mocht er iets van weten. O, als ze 't maar tegen vader zeggen kon, vader zou wel raad hebben geweten.

Om en om woelde Eva in haar bed. Langzamerhand was de maan verder gegleden en was het geheel donker geworden in het kamertje.

„Vadertje, wat moet ik toch beginnen, wat moet ik toch doen?” fluisterde ze.

„Iedereen wil wel eens liever iets anders dan ie moet, zie je,” had lange Hent eens tegen haar gezegd, en dat was haar altijd bijgebleven.

Zou lange Hent ook wel eens 't land aan z'n werk hebben? Vast wel, mest rijden en 't varkenshok schoonmaken, waren zeker geen pretjes en toch was lange Hent altijd vrolijk, en floot hij z'n hoogste liedje, ook als hij zulke vieze werkjes deed.

Zo was vader toch eigenlijk ook geweest, altijd vrolijk, je kon nooit merken, dat hij geen zin in z'n werk zou hebben gehad, en *toch* had vader haar eens verteld, dat hij veel liever iets *anders* geworden was dan manufacturier. Als ze nou eens net deed, of ze 't aan vader vertelde en als ze dan eens goed nadacht, misschien kon ze dan wel bedenken, wat vader zou hebben gezegd. Och ja, ze wist immers best, wat hij zeggen zou, vaders boodschap stond achter op moeders portret, daar ginds, ergens aan die donkere muur. Ze zou vaders boodschap niet vergeten, nooit! Toen bad Eva heel ernstig en viel eindelijk in slaap.

De volgende morgen was ze alweer vroeg op. 't Was een prachtige zomermorgen, je kon onmogelijk lang in bed of in huis

blijven. Eva drentelde het erf op en zag lange Hent al druk in de weer met de melkbussen.

„Ga je melken, Hent?”

„Ja, hoor! Wou je me soms een handje helpen?”

„Ik denk, dat je niet erg op mijn hulp gesteld zou zijn!”

Hent lachte.

„Je hebt nou beter werk voor een stadsjuffie, hè! Ja, zo krijgt ieder wat naar z'n zin!”

Eva gaf geen antwoord. Toen vroeg ze opeens:

„Zeg, Hent, vind jij je werk nooit naar?”

„Naar, wel nee, waarom zou ik?”

„Och altijd zo 'tzelfde verveelt je dat nooit, denk je nooit, ik wou dat ik wat anders doen mocht?”

Een ogenblik keek Hent haar strak aan. Toen kwam hij vlak voor haar staan en zei:

„Zal ik je eens wat vertellen, Eva? 't Ene werk, dat een mens doen moet, is natuurlijk wel plezieriger dan 't andere, zie je. Maar als ik nou aan een vervelend karweitje bezig ben, zeg ik tegen m'n eigen: Hent, jong, zeg ik, als *jij* 't niet doet, dan moet een *ander* het doen. Dat betekent, 't is werk dat gedaan *moet* worden, en alles wat gedaan *moet* worden is ook de moeite van 't werken waard, zie je. Zo denk ik er over.”

Toen draaide Hent zich om en ging fluitend aan de arbeid.

„Ja,” dacht Eva, „daar heeft hij gelijk in, en als je 't zo beschouwt, is eigenlijk alles de moeite waard. Als die vervelende karweitjes op de boerderij de moeite waard zijn, dan zullen de vervelende werkjes op 't kantoor het ook wel zijn. Kom, ik *wil* er niet meer aan denken, ik *wil* alles zo goed doen als ik maar kan, en ik wil ook vrolijk zijn.”

Met deze goede voornemens bezield, ging Eva die morgen aan haar werk. Ze zette het raam hoog open, zodat de zon vrij naar binnen kon schijnen. Alles leek zo veel vrolijker, nu de zon scheen. En nu ze met nieuwe moed aan 't werk ging, scheen het ook minder vervelend en eentonig te zijn.

„Eva, kom eens even hier!”

„Ja, mijnheer.”

„Kijk eens, hier heb ik een paar biljetten voor een verkoping, lees die eens heel aandachtig door, om te zien of er ook taal-fouten in staan. Zet maar een flinke streep onder de fouten.”

„Jawel, mijnheer.”

Verheugd stapte Eva met dit nieuwe werk naar haar plaats terug. Kijk, nou kreeg ze toch heus iets te doen, waar je wat voor moest kennen. Gelukkig maar, dat vader altijd zo achter haar Nederlands had heen gezeten, nu kwam haar dat goed te pas.

Langzaam en aandachtig begon ze te lezen. Ha, daar had ze al een fout, die letter stond op z'n kop.

Na een half uur bracht ze de biljetten gecorrigeerd aan mijnheer terug. Toen hij ze had doorgekeken, knikte hij tevreden.

„Dat heb je goed gedaan, er is geen enkele fout in blijven staan. Ik geloof, dat ik je dat werk wel meer kan toevertrouwen.”

„Graag, mijnheer!”

Gelukkig dat er geen fouten meer in stonden, dacht Eva, want van dat ene ding was ze toch niet helemaal zeker geweest. Had ze nog maar een Nederlands taalboek, dan kon ze eens wat nakijken en allerlei moeilijke dingen nog eens goed leren.

„Wacht, Willy's boeken lagen in gindse kast, daar was er vast een bij, gauw éven kijken!”

Eva knielde voor de kast neer en snuffelde tussen Willy's boeken. Rekenkunde, Algemene geschiedenis, Natuurkunde, Nederlandse taal, daar had ze er al een. O, hé, 't was 'tzelfde boek, dat zij op school ook gebruikt had. Weet je wat? Ze nam het een paar dagen mee naar huis, Willy had toch vacantie, die keek naar haar boeken niet om. Zou ze de atlas ook meenemen, nee, toch maar niet meer dan één boek tegelijk. Netjes stapelde ze de boeken weer op elkaar, nam het ene mee naar haar schrijftafel en stopte het in haar tas, toen ging ze weer vlug aan 't werk.

In de tuin kraakte het grint en Lize stapte langs het raam naar de achterdeur. Ze keek met een spottlach naar Eva en

dacht: zie zo, nou heb ik haar, dat heb ik net lekker gezien. Ze moet het eerst maar mee naar huis nemen, dan kan ze geen praatjes verkopen, nou zal 't uitkomen, dat ze steelt.

De volgende dag hoorde Eva, dat Lize tegen Willy zei:

„Zullen we vandaag onze boeken kaften, Wil?”

„Vandaag? Och nee, waarom nou al?”

„'t Is altijd plezierig als zo'n werkje klaar is. Toe zeg, ga je boeken halen, dan gaan we in 't priëel zitten, daar is 't zo fijn!”

„Nou, goed dan.”

Een ogenblik later kwam Willy het kantoor binnen, om haar boeken te halen. Eva zat met kloppend hart te wachten. Nu zou ze natuurlijk merken, dat er één boek weg was. Ze moest het eigenlijk maar dadelijk zeggen.

„Willy, hoor eens.”

Geen antwoord.

„Zeg, Willy!”

„Ik vind, dat jij wel behoorlijk juffrouw kon zeggen,” zei Willy plotseling en stapte met het hoofd in de nek en de boeken onder de arm, weg.

Uit de gang klonk een onderdrukt gelach.

„Vlieg op,” dacht Eva, „nou zal ik je eerst eens een poosje naar dat boek laten zoeken.”

In het tuinhuisje legde Willy haar boeken op' tafel.

„Nou, Lies, had ik geen groot gelijk? Ik vind het bespottelijk van vader en moeder, dat dat kind en Bertha ook, mij nog altijd bij de naam mogen noemen, ik word in December al vijftien!”

Lize ging hier niet op in. Ze stond te popelen om Willy haar ontdekking mee te delen.

„Heb je wel al je boeken, 't lijken er zo weinig,” begon ze.

„Weinig? Ze zijn 't toch allemaal.”

Vlug keek Lize ze door. „Nee zeg, je Nederlands is er niet bij.”

„O, dan heb ik dat zeker in de haast laten liggen. Laten we maar met deze beginnen.”

„Nee, je hebt 't niet vergeten, dat boek is weg!”

„Wat een onzin, hoe kan dat nou weg zijn!”

„'t Is gestolen!”

„Gestolen, mijn Nederlandse taalboek?” Willy schaterde het uit. „Wie zal dat nou stelen. Ben je nou helemaal mal?”

„Wie? Eva heeft het, en niemand anders.”

Willy hield van schrik op met lachen.

„O, Lies, hoe weet je dat?”

„Gisterenmorgen kwam ik net langs 't kantoor en toen zag ik haar in jouw boeltje rommelen en ze nam een boek mee, dat zag ik duidelijk.”

„Wat zullen we nou doen?”

„'t Aan je vader vertellen natuurlijk. Je doet eerst net, of je er naar zoekt en dan ga je 't zeggen.”

„Goed, ik heb Eva altijd een vervelend product gevonden, maar dat ze stelen zou, had ik toch niet gedacht.”

Samen trokken ze naar het kantoor en begonnen in de kast te rommelen.

Eva hield zich of ze niets merkte, tikte onverstoorbaar op haar schrijfmachine door.

Willy en Lize troffen het niet, er kwamen juist verscheidene mensen om de notaris te spreken, zodat ze geen kans hadden, met hun verhaal voor de dag te komen.

Om twaalf uur trok Wil haar vader dadelijk mee de tuin in.

„Vader, Lies en ik hebben van morgen onze boeken gekaft, en nou kan ik toch nergens mijn taalboek vinden!”

„Dat is heel slordig van je, als je 't hadt opgeborgen, dan was het er nu nog.”

„Ik heb het opgeborgen. Ik heb al mijn boeken onder in de kast op het kantoor gelegd en nu is het weg.”

„Malligheid, zoek nog maar eens goed.”

„Ik heb overal gezocht. Weet u, wat ik geloof, Vader? Eva heeft het gestolen!”

„Och, kind, zeg toch niet zulke onzin.”

„'t Is heus waar, Vader. Lize heeft zelf gezien, dat ze gisteren in mijn boeken zat te snuffelen, in plaats van te werken.”

„Willy, wat heb je toch tegen dat meisje? Ik weet niet, hoe

dikwijls je mij nu al een of ander vreselijk feit over Eva bent komen vertellen!"

„Ja, maar, Vader, als ze toch mijn boeken kaapt!"

„We zullen er niet verder over praten, Willy, 't spijt me dat mijn oudste dochter altijd dadelijk kwaad denkt, als het over een ander gaat, dat heb je niet van je moeder, kind. Na tafel zullen we Eva vragen, of zij 't boek ook gezien heeft."

En zo gebeurde het, dat kleine Elsje, een uurtje later, in de keuken kwam, om te vragen of Eva even binnen wilde komen.

„Eva," begon mijnheer Houtsma, „Willy is een boek kwijt, dat ze zeker meende in de kast op het kantoor geborgen te hebben, jij bent het toch niet hier of daar tegengekomen?"

Eva werd vuurrood.

„Ja, mijnheer," stotterde ze, „ja, ziet u 't is.... 't was.... ik heb het meegenomen omdat...."

„Ziet u nou wel!" riep Willy triomfantelijk.

Verschrikt keek Eva haar aan. In eens schoot haar te binnen: „Ze zullen toch niet denken, dat ik het gestolen heb?"

Bij die vreselijke gedachte raakte ze nog meer in de war.

„Ik heb.... ik wou....," toen barstte ze in snikken uit:

„Ik heb het niet gestolen, ik.... ik...."

„Ga jij nu maar naar moeder, Willy. Ik zal wel verder met Eva praten."

Toen Willy weg was kwam mijnheer naar haar toe legde kalmerend z'n hand op haar schouder en zei:

„Vertel mij nou eens precies, kind, waarom je dat boek hebt meegenomen?"

Met horten en stoten vertelde Eva alles.

„Je wilde dus je Nederlands nog eens opfrissen, om je werk beter te kunnen doen? Wel, beste meid, dat is toch niet iets om te huilen. Ik vind het heel ijverig van je."

„Willy keek net of ze dacht dat ik het gest....."

„St, niet weer dat lelijke woord. Waarom heb je niet liever even gevraagd, of je dat boek lenen mocht? Dat was wel zo verstandig geweest."

„O, ze zou 't me nooit gegeven hebben.”

„Als je daar zo zeker van bent, dan had je 't toch in geen geval stilletjes mee mogen nemen, vind je zelf wel?”

„Nee, mijnheer.”

„Breng jij dat boek morgenochtend terug, en dan zul je van mij een splinternieuw hebben, afgesproken?”

„O, mijnheer, meent u dat, denkt u heus niet, dat ik...”

„Och, wel nee, malle meid, ga nu maar vlug aan je werk en trek er je verder niets van aan, hoor!”

„Dank u wel,” zei Eva blij en ging op lichte voeten terug.

Nu werd Willy bij haar vader geroepen, maar wat er tussen die twee besproken is, heeft niemand ooit geweten.

Lang en eentonig waren voor Eva dikwijls haar kantooruren, maar trouw en vlijtig vervulde ze haar plicht. Zelden moest mijnheer een aanmerking maken, en dikwijls kreeg ze een goedkeurend of aanmoedigend knikje. 's Avonds studeerde ze geregeld in haar taal cursus, die ze gekregen had en werkte op haar eigen houtje oefeningen uit. Zo ging de zomer voorbij en begon op de boerderij de drukte van het binnenhalen van de oogst en als dat afgelopen was, zou Marie het huis uit gaan. Ze had een dienst gevonden bij de familie Verschoor, vlak naast de notaris.

Over Eva's vroegere leven werd weinig meer gesproken. Och, al die anderen wisten er ook haast niets van, hoe zouden ze hier kunnen begrijpen, hoe vader en zij 't samen hadden gehad. Wie wist, hoe zij alles en alles samen hadden besproken, hoe vol belangstelling zij voor elkanders werk waren geweest, hoe veel ze van elkaar hadden gehouden. O, ja, 't was waar, tante Anna en oom Jan waren meer dan goed voor haar. Aan tante Anna vertelde ze ook wel veel, maar over vroeger sprak ze toch niet. Al die mooie herinneringen bewaarde ze, als een kostbare schat, diep verborgen in haar hart, dat was voor haar alleen. Soms had ze opeens een wanhopig verlangen naar vroeger, dan voelde ze zich zo alleen, zo anders dan de anderen, dan zou ze 't liefst haar hoofd op haar armen leggen en huilen, huilen. Met geweld onderdrukte

ze die gevoelens, ze mocht er niet aan toegeven, 't was slecht van haar, ze had immers een goed en vriendelijk thuis, een echte vriendin in Janneke en bijna een moeder in tante Anna. Ze wilde flink zijn. Vader zou tevreden moeten zijn, als hij haar had kunnen zien.

Na zulke overpeinzingen richtte Eva zich weer kordaat op en ging moedig verder.

In het najaar kwam Marie ook in het dorp. Eva zag haar altijd als ze naar het kantoor ging, want haar keukenraam zag uit op de zijkant van 't notarishuis. 't Was wel jammer, vond Eva, dat het Janneke niet was, ze kon onmogelijk zoveel van Marie houden, al ging het beter tussen haar, dan in 't begin. Marie zag Eva elke morgen en middag komen en gaan en in haar licht jaloers hart kwam de oude wrok weer boven.

Eva had het toch maar gemakkelijk, ze begon heel wat later met haar werk dan zij en meer dan een uur vroeger was ze klaar. Waarom moest dat kind het zo makkelijk hebben, en waarom moest zij, die toch de eigen dochter van haar ouders was, zo hard werken? Eva kon op haar dooie gemak heel de dag op een stoel zitten en zij. . . . Hoe vaker Marie haar nichtje langs zag komen, hoe erger 't met haar werd. Ze vergat dat het haar eigen wens was geweest om te gaan dienen en begreep niet dat haar telkens afwisselende werkzaamheden heel wat prettiger waren dan Eva's eentonige arbeid.

Marie en Bertha werden langzamerhand goede vriendinnen. Over de schutting of van de stoep af riepen ze elkaar menig vrolijk woord toe, en vele avonden wandelden ze samen naar de boerderij. Op een van die avonden moest Marie haar hart toch eens over Eva luchten.

„Hoe vind jij Eva?” begon ze.

„Een echt lief meisje, en jij?”

„O, iedereen vindt haar lief en goed en braaf en weet ik wat nog meer. Maar je kunt makkelijk lief zijn, als je alles mag wat je wilt, als iedereen je naar de pgen kijkt en je in de hoogte steekt.”

„Nou, maar ik vind, dat Eva het lang niet gemakkelijk heeft.”

„Niet gemakkelijk?” stooft Marie op. „’s Morgens om negen uur begint de dame haar werk, om vijf uur is ze kant en klaar en ’s avonds zit ze met haar neus in boekjes te kijken en steekt geen hand meer uit.”

„Dat is niet waar, Marie. Ik heb dikwijls genoeg gezien, dat ze kousen stopte, of hielp afwassen, en je moet niet vergeten, dat ze niet sterk is.”

„Och, wat, ze is nou toch weer gezond!”

Bertha stak haar arm gezellig door die van Marie, keek haar met haar vriendelijke bruine ogen aan en zei:

„Luister eens, Marie, ik zal je wat vertellen, maar je moet er niet kwaad om worden. Ik heb juist een grote bewondering voor Eva.”

„Word dan haar vriendin,” bitste Marie en wilde zich van Bertha losrukken. Maar Bertha hield haar stevig vast.

„Nee, ik ben *journo* vriendin, maar voor Eva wil ik een goede kameraad zijn. Denk toch eens aan, Marie, ze is pas veertien en heeft geen vader of moeder, of broer of zusje in de wereld. Ze kan niet worden, waar ze altijd haar hart op gezet had en zit maar uren lang stil op een stoel te schrijven. Dacht je heus, dat ’t plezierig was wat ze doet? Geloof me maar gerust, als ik je zeg, dat ik liever de hele dag schrob en poets, dan dat ik één morgen haar werk zou doen. Ik geloof dat het vaak moeilijk genoeg voor haar is en daar komt dan nog bij, dat Willy en haar vriendin niets doen dan haar plagen. En heb jij Eva ooit horen klagen?”

„Nee, ze heeft nooit gezegd, dat ze vervelend werk had en ook niet dat ze geplaagd wordt.”

„Nou, is dat dan niet dapper? Zou jij je er zo doorheen slaan als je in haar plaats was? Ik wil je wel vertellen, dat ik ’t niet zou kunnen, ik verlang nou soms al zo naar huis en ik kan er om de maand heen.”

Marie was er stil van geworden. Op die manier had ze Eva nooit beschouwd. Moeder had dikwijls genoeg gezegd, dat ze aardig voor haar zijn moest, omdat Eva ’t zo moeilijk had, maar eigenlijk had ze daar weinig van geloofd. Haar vader

was dood, dat was wel zielig natuurlijk, maar verder had ze toch een best leventje. Nu, door Bertha begreep ze opeens veel beter, wat moeder eigenlijk altijd bedoeld had. En 't was waar, 't was flink van 't kind, dat ze nooit klaagde.

„Wat is het nou al donker hier buiten,” onderbrak Bertha haar gedachten.

„Vind je 't niet eng, om vanavond terug te gaan?”

„Wel nee, wij zijn 't zo gewend om in 't donker te lopen, en van avond zijn we toch samen. Alleen deed ik het voor geen geld.”

„Bangerd,” lachte Marie, „er zitten toch geen beren in de bosjes!”

„Beren niet, maar een griezelige kerel kon er toch *wel* in zitten.”

„Ben je mal, wat zou die daar zitten doen, ik ben niks bang, kom maar.” Toch liep Marie onwillekeurig ook een stapje harder en waren ze alle twee blij, toen ze 't licht van de boerderij zagen. Vrolijk lachend kwamen ze samen binnen en die avond keek Marie met andere ogen dan gewoonlijk Eva aan.

IX.

OM ELSJE'S POP.

Nu is het Dinsdag, en als het weer Dinsdag is, dan ben ik jarig,” vertelde Elsje met een gewichtig gezichtje aan Eva.

Ze stond op de drempel van de keukendeur, de handen vol madeliefjes, die ze in de tuin geplukt had, en keek vol verwachting van Eva naar Bertha, wat of ze wel van dat heuglijk nieuws zouden zeggen.

„Ik dacht dat je vandaag jarig was, je hebt zoveel bloemen.”

„Vandaag,” zei Elsje verontwaardigd, „en ik heb mijn oude jurk aan en ik heb helemaal geen cadeautjes gehad.”

„O, ja, dat is waar, ik had het best kunnen zien. Hoe oud word je Dinsdag?”

„Zes jaar, nou ga ik gauw naar school.”

„Zou je wat moois krijgen als je jarig bent?” vroeg Eva.

„Natuurlijk,” zei Elsje met overtuiging. „Ik wil graag een pop, en een nieuwe jurk voor Emma, en een schooletui, en een kleurboek en kleurkrijtjes en...”

„Je noemt nogal wat op, wou je dat allemaal hebben?”

„Niet allemaal, maar als je me wat geven wilt, kun je kiezen.”

Eva en Bertha schaterden het uit.

„Je bent een practisch dametje, hoor!”

Hè, dacht Eva, toen ze 's middags op het kantoor zat, ik wou, dat ik wat leuks had voor dat kleine ding. 't Is zo'n schatje, ik zou haar dolgraag wat moois geven. Ik wou, dat ik iets kon bedenken; Elsje heeft me met haar lief gebabbel al heel wat keertjes opgevrolijkt. Als ik eens een nieuwe jurk voor haar lievelingspop Emma maakte. O, nee, nee, dat toch maar niet, nooit weer een poppejurk, nee, ze kon beter een doosje kleurkrijtjes kopen of een kleurboek. Ja, maar dat was lang zo aardig niet. 't Kleine ding was zo dol op die pop. Ze zou vreselijk blij zijn met een nieuwe jurk. Vooruit, ze moest flink zijn, ze kon best een jurkje maken. Vader zou gezegd hebben: „Een cadeautje, waar je zelf iets voor hebt moeten opofferen, heeft de meeste waarde.”

Vanavond zou ze vragen of tante Anna het goed vond, dan kon ze morgen een lapje kopen en dadelijk beginnen.

En tante Anna vond het goed. Nu was de moeilijkheid nog, hoe kreeg ze het goed passend? Zonder de pop kon ze 't vast niet goed krijgen. Hoe moest dat nou? Zou ze de pop stilletjes meenemen? O, nee, stilletjes niet, natuurlijk. Als ze 't eens aan mevrouw vroeg? Ja, dat zou ze doen.

Gelukkig kwam mevrouw die morgen zelf een kopje koffie op het kantoor brengen en had Eva gelegenheid te vragen of ze de pop een dagje mee mocht nemen.

„Ik vind het erg lief van je, Eva,” zei mevrouw. „Elsje zal in

de wolken zijn, maar hoe krijgen we 't nu gedaan, dat Els 't niet merkt als Emma weg is? Weet je wat, kom haar om vijf uur halen, ik zal wel 't een of ander verzinnen om Elsje af te leiden."

Zo stapte Eva, met het poppekind in een krant gewikkeld, 's middags naar de winkel om een lapje te kopen.

Hè, wat rook het er lekker naar veel nieuw goed. 't Rook er net als vroeger thuis. Ja, ze kon de geur nog onderscheiden, ze rook dekens, en katoen en...

„Wat blijft u, jongejuffrouw?"

O, hè, ze schrok er van.

„Ik wou een jurkje maken voor deze pop, hebt u misschien een mooi lapje?"

„Dat zal wel gaan. Ik zal de restantendoos eens krijgen, misschien is daar wel iets in."

O, wat leuk, nou zou de lappendoos komen, nou zou ze daar fijn in kunnen rommelen, net als vroeger.

Een voor een liet Eva de lapjes door haar handen gaan, rode en blauwe en gebloemde, ze zou het lang laten duren.

„O, dit is beeldig," riep ze opeens verheugd en trok een zacht rose lapje te voorschijn. „Is dit duur, juffrouw?"

„Dat zal wel meevallen. 't Is het laatste stukje, dat kun je voor dertig cent krijgen."

„Dan neem ik dit maar," besloot Eva en een ogenblik later stond ze weer op straat.

Geweldig, wat was er een wind. Voor ze er op verdacht was, flapperde een stuk papier, dat om de pop zat, los, hè, ze kon 't er haast niet meer omheen krijgen. Nou, ja, dan moest het maar los gaan, 't gaf ook niks. Toen Eva de volgende hoek omsloeg, schoot het papier helemaal los.

„Vervelend ding," bromde ze, nam de pop er uit en liet het papier vliegen. Ziezo, nu kon ze beter opschieten.

Met haar hoofd schuin tegen de wind in, stapte ze voort.

„Zeg, wat moet jij met Elsje's pop?"

Dat waren Willy en Lize, die haar plotseling de weg versperden.

„Niets!”

„Niets?”

„Nee, tenminste niet wat jou aangaat,” zei Eva kattig.

„O, gaat het Willy niet aan, als Elsje's pop gestolen wordt? Ik zou je aanraden haar dadelijk terug te geven.”

„Laat me door,” zei Eva, en keek Lize met fonkelende ogen aan.

„Eerst de pop terug.”

„Nee.”

„Geef op, zeg ik je!”

„Ik denk er niet over, ik mag 'm meenemen van mevrouw, en verder gaat het jullie niks aan.”

„Dat jok je vast,” sarde Willy.

Toen, onverwachts, greep Lize naar de pop, rukte haar Eva uit de handen.

„Valserd, geef je 'r terug!” schreeuwde Eva.

Plagend zwaaide Lize de pop boven haar hoofd en rende er mee weg. Eva haar achterna. In een ogenblik had ze Lize ingehaald, greep haar aan haar jurk vast, rukte aan de pop en 't volgende ogenblik lag die met een gebroken kop op straat.

„O!”

„Dat heb jij gedaan,” zei Lize en staarde verschrikt naar de gebroken pop.

„Ik? Wel nou nog mooier, 't is jullie schuld. Jullie hebben....”

Lize pakte Willy zonder complimenten bij de hand en samen holden ze weg, zo hard als ze konden.

„Helden....!” schold Eva.

Daar stond ze nu, alleen, met de kapotte pop in de handen. Tranen van woede brandden in haar ogen. Wat moest ze nu beginnen? Wat zou Elsje wel zeggen, en mevrouw? Mevrouw zou zeker boos zijn, maar nou zou ze 't lekker eens vertellen van Willy, die nare sar. Wacht maar, ze zou 'r wel krijgen.

Al meer en meer wond Eva zich op, hoe verder ze liep hoe bozer ze werd, en ten slotte liep ze te snikken van ellende. Ze zou.... ze zou....

„Wat gij niet wilt, dat u geschiedt, doe dat ook aan een ander niet!”

Midden op de weg bleef Eva een ogenblik stilstaan. Hoe kwam ze daar nou bij? Hoe was het mogelijk, dat ze daar *nu* aan dacht?

Nee, ze zou zelf ook niet graag willen dat het thuis oververteld werd, als ze wat lelijks gedaan had, dus dan mocht zij 't van Willy ook niet doen. Nou ja, alles goed en wel, maar ze zou toch mal zijn, om de schuld op zich te nemen, als Willy het gedaan had.

Maar Willy *had* het niet gedaan. 't Was Lize's schuld. Kijk nou toch eens, hoe die pop er uit zag, de kop helemaal gebarsten en de neus er af.

Met rood behulde ogen, de gebroken pop in de armen, kwam Eva thuis.

„Wat is er gebeurd, kind?” vroeg tante verschrikt.

„Kijk eens,” met bevende lippen toonde Eva de pop.

„Heb je 'm gebroken? O, kindje, wat jammer, wat moeten we nou doen? Man, kijk eens, Eva heeft een ongeluk gehad met de pop van 't dochtertje van mijnheer Houtsma.”

Tante Anna babbelde door en merkte niet, dat Eva haar lippen stijf op elkaar hield.

„'t Jonge, jonge, dat ziet er lelijk uit, hoe is dat gekomen, Eva?”

Toen verdwenen plotseling alle goede voornemens en met harde, boze, driftige woorden, vertelde Eva. Alles vertelde ze, over al het plagen en sarren, dat ze moest verduren, over de minachting, waarmee die twee nuffen haar behandelden, over het ongeluk, dat ze nu van middag hadden aangericht.

Verbaasd keken en luisterden oom en tante naar haar. Was dat Eva, hun zachte, vriendelijke Eva, die daar zo te keer ging?

„Maar lieve kind, waarom heb je ons dat alles niet eerder verteld?”

Eva liet zich op een stoel vallen en schreide onbedaarlijk. O, wat had ze gedaan, nu had ze *toch* alles verteld. Ze had zich zo voorgenomen, alles alleen uit te vechten, om oom en tante niets van al die akeligheid te zeggen en nou had ze, in één ogenblik, alles er uitgegooid.

Janneke kwam met een grote kop water aandragen en Wouter en Kees stonden Eva met open mond aan te staren. Tante waste haar gezicht en streek haar de verwarde haren van 't voorhoofd.

Langzaam kwam Eva wat tot bedaren.

„Ja,” zei oom Jan, „ja, nou zal ik morgen zeker naar de notaris moeten, om te vertellen, hoe de hark aan de steel zit.”

„Nee, oom Jan, doe u dat alstublieft niet. Laten we er maar niets van zeggen.”

„Wat wil je dan? Zo kun je die pop toch niet teruggeven.”

„Ik vind het zo kinderachtig om te klikken, en . . . en ik was

zelf ook kwaad. Ik wou niet zeggen waarom ik Elsje's pop meenam en toen zijn we gaan vechten."

„Ja, dan ben je zelf ook niet helemaal vrij van schuld."

„Als we eens probeerden een nieuwe kop te krijgen, dan zag niemand er iets van," stelde tante Anna voor.

„Zou dat kunnen?" vroeg Eva hoopvol.

„Hier op 't dorp kun je zo'n prachtige kop vast niet kopen, en 't zal wel vreselijk duur zijn ook," twijfelde Janneke.

„Dan weet ik goed raad. Morgenochtend ga ik toch in de stad naar de markt, dan zal ik 'r meenemen en er een nieuwe kop op laten zetten, en we zullen 't allemaal samen betalen!"

„Ja, dat is goed," juichten ze met hun vieren gelijk, en Kees en Wouter renden weg om hun spaarpotten na te kijken.

Eva lachte alweer door haar tranen heen tegen hen.

„Jullie zijn allemaal schatten," zei ze, „ik wou dat ik niets van die plagerijen verteld had, ik schaam me, dat ik zo flauw was. Hoor eens, vergeten jullie alsjeblijft, wat ik allemaal gezegd heb. Als de pop weer heel is, hoeft niemand er iets van te weten."

„Ben je dan niet van plan 't aan mevrouw te vertellen?" vroeg Janneke.

„Nee. Als Willy 'n beetje durf heeft, zegt ze 't zelf, maar van mij zal mevrouw 't niet horen!"

„Ferm zo," zei oom Jan. „Ga nu maar gauw eten, dat zal je opknappen."

„Ja, en straks beginnen we te naaien, hè. Ik mag toch helpen?" vroeg Janneke.

„Natuurlijk mag je helpen. Ik heb zo'n snoezig lapje gekocht, wil je 't eens zien?"

Na het eten begon Eva aan het jurkje. Eerst knipte ze het van papier, reeg het in elkaar om te zien of het paste. Ingespannen was ze bezig, toen Marie thuis kwam.

Verwonderd keek ze naar Eva's behulde gezicht en naar de gebroken pop op tafel. Tante beduidde haar, dat ze liever niets zeggen of vragen moest.

Marie was vreselijk nieuwsgierig, wat er toch gebeurd was,

en toen vader naar de stal ging, om de dieren af te voeren, liep ze hem na, om 't fijne van de zaak te horen.

Met verwondering hoorde ze 't hele verhaal aan.

„En zeggen jullie daar nou niks van tegen mevrouw Houtsma?”

„Eva wil liever, dat we er over zwijgen.”

„Stom hoor, ik zou wel maken, dat die nesten hun verdiende loon kregen!”

„Och kind, als ieder z'n verdiende loon kreeg, zou 't met ons ook niet al te best aflopen, denk je wel?”

Marie zei niets meer, maar in haar hart voelde ze, dat Eva tòch beter was dan zij, en ze begreep ook, dat Eva het niet zo makkelijk en plezierig had, als zij wel meende. Nee, 't was eigenlijk een stakker, ze zou 't haar niet nog moeilijker maken, dan ze 't al had.

Vriendelijker dan ze in lang geweest was, kwam ze naar Eva toe en vroeg belangstellend naar de poppejurk.

„Ik wou er bloemetjes op borduren,” vertelde Eva. „Vroeger thuis had ik een doos met allemaal restjes zij, maar die heb ik niet meer. Nou weet ik niet goed wat ik doen zal. Ik kan toch geen strengetjes zij gaan kopen, als je maar een paar draadjes van elke kleur nodig hebt?”

„Morgen zal ik even voor je bij juffrouw Roos aanlopen, die heeft altijd wel aangebroken strengetjes liggen. Ik wed, dat ik voor een paar centen heel wat kleurtjes voor je bemachtig.”

„Dolgraag, als je 't doen wil,” en dankbaar keek Eva naar Marie op.

De volgende morgen, toen Eva naar haar werk ging, was oom Jan allang met de pop op weg naar de stad.

Eva vroeg aan mevrouw of ze de pop nog een dagje houden mocht. Ze was gisteravond niet klaargekomen.

Mevrouw vond het best, en even later kwam Elsje opgewonden vertellen, dat Emma uit logeren was gegaan.

„Komt ze al gauw terug?” informeerde Eva lachend.

„k Weet nog niet. Misschien morgen, of misschien duurt het een dagje langer.”

Om twaalf uur kwam Willy alleen uit school. Lize vond het zeker niet gewenst zich vandaag in 't notarishuis te vertonen. Samen hadden ze nog heel wat afgekibbeld over de vraag, wiens schuld het geweest was.

„Als ze 't overklikt,” zei Lize, „dan zeg je gewoon, dat het haar eigen schuld was. Jij kunt haar toch niet Elsje's pop mee laten nemen als je niet weet of het mag, zeg nou zelf!”

„Jij hadt haar de pop niet uit de handen hoeven te rukken, 't was jouw schuld!”

„Niet waar. Jij bent begonnen!”

„Niet, jij deedt zo woest. Jij hebt goed praten, ik zit er maar mee, vader zal vreselijk boos zijn, en Els durf ik het gewoonweg niet te zeggen.”

„Je zegt er niks van. Laat dat schaap het vertellen en als er jou dan naar gevraagd wordt, dan kun je 't best zo vertellen, dat zij alle schuld krijgt.”

Willy was kwaad weggelopen en nu kwam ze schoorvoetend maar huis, in de vaste overtuiging, dat haar een danig standje te wachten stond en dat ze in Elsje's tranen zou kunnen zwemmen.

Tot haar verbazing gebeurde er echter niets. Elsje liep luid zingend in de gang en moeder knikte haar opgewekt toe.

„Ze weten er nog niet van,” dacht Willy, „als vader straks komt, zal het wel anders worden.”

Maar ook vader zei niets. Toen begreep Willy, dat Eva het niet verteld had en *verlicht zuchtte* ze. Toch was ze nog niet helemaal gerust, ze moest de pop zeker terugbrengen, en dan kwam het uit, dat kon niet anders.

Hoe verwonderd was ze echter toen ze de volgende dag Elsje met haar dierbare Emma in de armen tegenkwam en ze met stralende oogjes tegen haar zei:

„Kijk eens, Willy, Emma is weer thuisgekomen, ze is uit logeren geweest. Vind je niet dat ze er goed uit ziet, 't is net of ze een klein beetje anders is geworden.”

„Dat komt zeker door de verandering van lucht,” zei Willy en maakte dat ze wegkwam.

„Dat is mooi van Eva,” dacht Willy. „Ze heeft er een andere kop op laten zetten en ze heeft er niets van gezegd.”

„Ik vind, Lies,” zei Willy, zodra ze haar vriendinnetje weer zag, „ik vind, dat wij er ook wat aan moesten betalen, 't is gemeen om er haar alleen voor te laten opdraaien.”

„Ben je nu helemaal! Ik zou je hartelijk danken.”

„'t Is niet eerlijk,” hield Willy vol.

„Nou doe jij het dan maar, ik dank je stichtelijk!”

's Avonds vond Eva in haar tas een papiertje met een gulden.

„Voor de poppekop, van Willy,” stond er op.

„Dat valt me een stuk van haar mee,” zei Eva, en daar waren ze 't allemaal mee eens.

Vlijtig werkte Eva aan het jurkje. Ze maakte het net zo als dat andere, van nu bijna een jaar geleden. Marie had voor een dubbeltje een hele bos draadjes van allerlei kleuren voor haar bemachtigd en nu werd het jurkje met bloempjes bezaaid. Vol bewondering keken Janneke en Marie toe. Zo'n beeldig jurkje hadden ze nog nooit gezien.

Eva werkte maar door. Bij iedere steek werden de herinneringen aan het vorige jaar duidelijker. Toen had ze *net zo* zitten peuteren, toen was het *net zo* mooi geworden, maar toen was het Mien, die haar werk bewonderde, toen had *vader* haar z'n „handige deerntje” genoemd en had juffrouw Koosje haar werk netjes uitgestreken. O, ja, en toen ze zat te borduren, toen had vader op 't orgel gespeeld en toen hadden ze gezongen: „Rust, mijn ziel, uw God is Koning”.

„Wat scheelt er aan, Eefje, je huilt toch niet?”

„Nee,” schudde Eva, maar twee vlugge tranen verraadden haar leugentje.

„Wat is er nou weer, kindje?”

„Ik heb.... verleden jaar.... net zo'n jurkje.... gemaakt.... met Mien en juffrouw Koosje en vader zong....”

„Arme meid, werden de herinneringen je te machtig? Kom,

vertel ons maar eens over dat andere jurkje, voor wie was dat?"

Eerst moeilijk, maar toen al beter en al maar meer, begon Eva te vertellen. O, soms beefden haar lippen, zo moeilijk was het om dat alles nog eens op te halen, maar 't was ook heerlijk om alles en alles van vader nog eens te kunnen vertellen.

't Deed haar echt goed, weer eens over vader te praten.

„Ja,” zei oom Jan, „je hebt een beste vader gehad, kind en 't is hard voor je dat je hem zo vroeg moest missen. Denk maar veel aan dat versje, dat je straks noemde:

Rust mijn ziel, uw God is Koning,
Heel de wereld zijn gebied,
Ziet hoe alles hier verandert,
Maar Hijzelf verandert niet!

„Wat ons ook overkomt in dit leven, God blijft altijd dezelfde, Hij blijft voor ons zorgen, aan Hem kunnen we ons veilig overgeven. Is het niet zo?"

„Ja, oom,” zei Eva, en aan haar stem kon je horen, dat ze echt meende wat ze zei.

De volgende Dinsdag nam Eva het poppejurkje voor Elsje mee. 't Was snoezig geworden, *nog* mooier dan dat van verleden jaar, ze was er heus een beetje trots op.

Nauwelijks was Eva op het kantoor of Elsje keek al om een hoekje.

„Dag,” riep ze zachtjes.

„Kom eens even hier, Elsje! Ik feliciteer je met je verjaardag en hier heb je een cadeautje van me.”

Nieuwsgierig ging Elsje aan 't uitpakken en toen... toen werd ze rood over haar hele gezichtje.

„O, o!” was alles wat ze zeggen kon en als een pijl uit de boog vloog ze naar binnen.

„Moeder, Moeder!” hoorde Eva haar opgewonden roepen.

Na een klein poosje kwam ze met mevrouw en de pop in 't nieuwe jurkje terug.

„Dank je wel, Eva, dit is mijn aller-, allermooiste cadeautje.”

„Ik dank je ook wel, voor mijn kleine meisje, je hadt haar werkelijk nergens meer plezier mee kunnen doen. Heb je 't zelf gemaakt Eva?”

„Ja, mevrouw.”

„'t Is keurig, hoor, Els is er wat gelukkig mee, hè, vrouwtje.”

„Nou,” zei Elsje en sloeg haar armpjes om Eva's hals om haar een zoen te geven, en dat was Eva's grootste beloning.

X.

TWEE VRIENDINNEN.

„W il je eens even binnenkomen, Eva? Ik heb je iets te vragen!”
Onmiddellijk stond Eva van haar werk op en ging met mevrouw mee naar binnen.

„Je weet,” begon mevrouw, „dat Bertha een paar dagen naar haar ouders is gegaan en nu kreeg ik zoëven bericht, dat ze daar ziek geworden is en dus voorlopig niet terug kan komen.”

„Och, wat jammer! Is het erg, mevrouw?”

„Neen, dat niet gelukkig, haar vader schrijft, dat ze met een week waarschijnlijk wel opgeknapt zal zijn. Intussen zit ik zonder hulp en dat is daarom zo erg, omdat we van middag een logeetje krijgen, een nichtje, dat voor haar gezondheid een poosje naar buiten moet en overmorgen is mijnheer jarig, dan krijgen we heel wat gasten. Vrouw Joosten komt dan om te koken, maar verder heb ik geen hulp. Zou jij wel zo vriendelijk willen zijn me een paar dagen te helpen? Mijnheer kan het zolang wel schikken.”

Een ogenblik was het heel stil. Eva vocht met zichzelf. Wat

moest ze nu antwoorden? Natuurlijk wilde ze mevrouw graag helpen, en eens een paar dagen iets heel anders doen, trok haar zeer aan. Maar om voor dienstmeisje te spelen in 't huis van Willy, nee, dat wou ze niet. Bij ieder ander zou ze 't graag gedaan hebben, maar hier, waar Willy en Lize *nog* meer op haar neer zouden zien, nee. Maar mevrouw dan, moest mevrouw niet geholpen worden? Je kon toch niet op mevrouw wreken, wat Willy had misdaan?

„Nou, Eva, is het zo moeilijk om te beslissen?”

Eva kleurde.

„Nee, mevrouw, ik wil u graag helpen.”

„Prachtig, ik ben er erg blij om, kind. Wil je dan nu dadelijk beginnen met de ontbijtboel af te wassen, ik kom zo bij je om je nog het een en ander te wijzen.”

Vlug toog Eva aan het werk. 't Werd een fijne morgen. Samen met mevrouw borg ze alles op, mevrouw wees haar waar verschillende andere dingen geborgen waren. Dan deden ze samen de slaapkamers en maakten de logeerkamer in orde.

„Mag ik een schoteltje klaarmaken voor de koffietafel, mevrouw?” vroeg Eva.

„Kun je dat dan?”

„Ik heb het Bertha zo dikwijls zien doen, en ik heb haar ook wel eens geholpen, nu zou ik zo graag eens proberen of ik 't ook alleen kan.”

Mevrouw glimlachte en liet Eva haar gang gaan.

't Viel werkelijk goed uit en Eva straalde van trots, toen ze het prachtig bruin geworden schoteltje op de koffietafel zette.

„'t Is uitstekend uitgevallen,” prees mevrouw. „Misschien kun je van middag ook wel op het eten letten. Als ik je eerst een beetje help en je 't een en ander zeg, zal het dunkt me wel gaan.”

„Ik wil het graag proberen.”

's Middags moest er zilver gepoetst worden en gekookt. Mevrouw deed natuurlijk het meeste aan de kokerij, maar later op de middag liet ze het aan Eva over.

„Wil je nu nog even boven op de logeerkamer het raam gaan doen,” vroeg mevrouw, „zo gauw kan het eten nog geen kwaad. Straks kom ik je wel even helpen met opdoen, en dan kun je naar huis gaan, anders weten ze niet waar je blijft. Vraag je thuis, of je morgen wat langer blijven mag?”

„Ja, mevrouw, ik zal het vragen, maar ik mag vast.”

Vrolijk trok Eva met een emmer, spons en zeem naar boven. Ze had een schort van Bertha voorgedaan, haar mouwen een eindje omgeslagen, zo kon ze er tegen.

Flug begon ze te sponzen, toen te zemen, maar och, dat viel niet mee. Wat een nare strepen maakte ze met dat zeem. Nog maar eens overdoen. Wacht, het zeem wat stijver uitwringen, dan zou het beter gaan. Zo, prachtig was het nog niet, maar toch een stuk beter dan eerst. Nu maar gauw naar 't eten gaan kijken. Stel je voor dat het eens aanbrandde, ze zou zich geen raad weten.

Beneden in de gang was druk gelach en gepraat. Zeker dat loegetje, dacht Eva en wipte nieuwsgierig de trap af, de emmer in de hand. Halfweg de trap bleef ze plotseling, met een schok, staan. Daar beneden, in de gang, stond... Mien Voogt.

Onwillekeurig keerde ze zich om en rende terug naar boven, met maar één gedachte: Mien mocht haar niet zien, niet zoals ze nu was, met dat bonte schort aan en die opgestroopte mouwen.

Midden in de logeerkamer bleef ze staan. Wat deed ze nu, wat wilde ze eigenlijk, waarom was ze gevluht voor Mien,

waarom was ze niet naar haar toegevlogen, in plaats van weg te lopen? Eva streek met de hand over haar gloeiend gezichtje. Mien was hier in huis. Mien was een nichtje van Willy en zij, Eva, Mien's eigenlijke vriendin, was hier dienstmeisje, ja, wel voor een paar dagen, maar verder was ze toch op kantoor, wat maakte dat eigenlijk voor verschil. Hoe zou Mien nu doen, zou ze ook op haar neerzien, net als Willy? Zeker wel, waarom had ze haar anders niet geschreven, dat ze kwam? Waarom had ze nooit geschreven, dat mijnheer Houtsma haar oom was? Zou Mien haar gezien en herkend hebben, maar dan was ze toch zeker naar haar toegekomen, dan zou ze haar toch niet hier alleen laten staan?

„'t Eten,” schoot Eva opeens te binnen. O, 't kon wel overkoken, ze moest naar de keuken, vooruit, niet flauw zijn. Gelukkig was er niemand meer in de gang. Eva deed de keukendeur achter zich dicht. Ze wilde dat stemmengeroes van binnen niet horen.

Ginds achter die gesloten deur zat Mien, haar eigen lieve Mien en ze keek niet meer naar haar om.

O, waarom moest die prettige dag, die zo gezellig begonnen was, nu weer zo akelig eindigen? Tranen sprongen in haar ogen, maar met geweld drong ze ze weer terug. Als Mien en Willy op haar neer wilden zien, goed, zij zou er zich niets van aantrekken, en met een trotse beweging gooide ze het hoofd in de nek. Maar met dat alles wilde het gevoel van pijn daar binnen niet wijken.

Op het ogenblik dat Eva zo haastig naar boven vluchtte, had Mien Voogt opgekeken en in sprakeloze verbazing haar nagestaard.

„Is dat, . . . is dat Eva van Bogaard?”

„Ja, ken je haar?”

„Is zij jullie dienstbode?”

„Ja, waarom vraag je dat?”

„Och, zo maar, ik was vroeger met haar op dezelfde school.” Toen de beide meisjes naar binnen waren gegaan en Mien ge-

zellig op een laag stoeltje bij de haard zat, had ze moete haar gedachten bij het gesprek te houden. Ze kon tante bijna niet behoorlijk antwoorden. In haar hoofd spookten de gedachten rond. Waarom had Eva dat gedaan? Hoe kon ze nu schrijven, dat ze op kantoor was, als ze was gaan dienen? Nooit en nooit had ze zo'n bedriegerij van Eva verwacht. Dat ze was gaan dienen, *dat* was niks, maar dat ze er zich voor *schaamde* en daarom ging liegen, nee, *dat* was gemeen. Nee, ze ging niet naar haar toe, nu moest ze maar eens voelen, hoe zij over zulk bedrog dacht.

„Wat ben je stil, Mien, ben je erg moe van de reis?”

„Een beetje wel, tante. Ik heb hoofdpijn, dat heb ik dikwijls tegenwoordig.”

„We zullen hopen, dat je hier gauw opknaapt, de lucht is hier gezond en als het weer zo blijft, kun je nog veel buiten zijn. Ik zal Eva eens gauw gaan helpen, dan kunnen we vroeg eten en dan moest jij daarna dadelijk in je bedje kruipen.” In de keuken vond mevrouw een stille, bedrukte Eva, bezig de aardappelen af te gieten.

„Moe van het ongewone werk?” informeerde mevrouw.

„Niet erg, mevrouw.”

„Maar toch wel een beetje. Ga jij nu maar naar huis, kind, 't is al bijna halfzes. Morgen help je me wel weer, hè!”

„Ja, mevrouw. Dag, mevrouw.”

„Dag Eva.”

Toen Eva naar huis was gegaan, deed mevrouw vlug 't eten op en even later zat de hele familie aan tafel.

„Ik heb werkelijk heel wat hulp van Eva gehad,” vertelde mevrouw, „'t is een handig ding. Ik ben blij dat ze met jouw verjaardag mee zal helpen, anders wist ik me werkelijk geen raad, met al die gasten. Nu zal 't *nog* wel een heel ding zijn, want zo'n meisje kan natuurlijk Bertha niet vervangen.”

„Als Bertha maar niet te lang wegblijft, want langer dan een dag of drie, vier wil ik haar toch liever niet missen.”

Plotseling kletterde Miens vork hard in haar bord.

„Oom Marien, is Eva bij u op het kantoor?”

„Ja, gewoonlijk wel, maar nu, omdat onze Bertha ziek is, helpt ze een paar dagen in de huishouding.”

„O, nou moet ik dadelijk naar haar toe,” en Mien was al bijna de kamer uit.

„Wat is dat op eens voor een verlangen naar Eva,” lachte tante Jo. „Ga maar gerust weer zitten. Eva is al naar huis. Ken jij haar, Mien?”

„Ja, tante, ze is vroeger mijn beste vriendin geweest en we schreven elkaar nog altijd. Ze had me ook geschreven dat ze bij oom op het kantoor was, maar zij wist niet, dat u *mijn oom* was. En toen ik van middag hier kwam, zag ik haar met een emmer en toen zei Wil, dat ze hier diende. Waarom zei je dat, Wil, als het niet waar is?”

Willy kleurde hoogrood.

„O! 'k weet niet, ik dacht er eigenlijk niet bij na, ik kon toch niet weten, dat ze jouw vriendin was?”

„Hè, Willy, hoe kun je toch zo ondoordacht zijn. Dacht je toen, dat Eva je wat voorgejokt had, Mien?”

„Ja, tante en *daarom* ben ik niet naar haar toegegaan. Ik vind het ellendig, wat moet ze nou van me denken!”

„Morgenochtend komt ze terug, dan kun je 't weer goed-maken.”

's Morgens ging Eva met loden schoenen naar haar werk. Wat zou haar nu weer te wachten staan? Ze zou het tuinpoortje maar doorgaan en dan zo direct naar de keuken.

Nauwelijks had ze de keukendeur open of er werden twee armen om haar hals geslagen en een stevige zoen op haar wang gedrukt.

„Eva, lieve schat, hier heb je me nou, in levenden lijve. Ik had je zo graag willen verrassen, maar 't is wel een beetje mislukt, hè!”

„Mien, o Mien,” was alles wat Eva zeggen kon.

Toen trok Mien haar naar binnen, duwde haar op een stoel in de keuken neer en begon te vertellen:

„Weet je nog, dat ik je eens geschreven heb, dat oom Marien in Hekenshoek ging wonen?”

„Nee, heb je dat geschreven?”

„Ja, weet je 't niet meer, in 't begin van de zomer schreef ik het!”

„O, ja, nou weet ik het weer, wat gek, dat ik daar nooit meer aan gedacht heb.”

„Ik merkte aan je brieven, dat het helemaal langs je heen was gegaan en toen dacht ik: weet je wat, ik schrijf er niks meer van en als ik er dan eens ga logeren, is het een reuze verrassing. O, zeg en toen je schreef: „ik ben bij notaris Houtsma op 't kantoor”, toen hebben moeder en ik zo'n pret gehad, toen vonden we 't nog veel leuker, dat je niet wist, dat het mijn oom was.”

„Ik heb je gisteren al gezien,” bekende Eva aarzelend.

„Ik jou ook,” zei Mien met een kleur.

„Waarom kwam je niet dadelijk naar me toe?”

„Ik was bang, dat jij, als nichtje van Willy, mijn vriendin niet zou willen zijn, waarom kwam jij anders niet bij mij, als je me gezien hebt!”

„Wil zei, dat je hier diende en toen dacht ik dat jij mij wat voorgelogen had met dat kantoor.”

Toen moesten ze allebei lachen. „Wat waren we een ezels om zo iets lelijks van elkaar te denken.”

„Nou zeg, ezelingen dan toch, asjeblijft.”

„De kennismaking weer hernieuwd, meisjes? Ik hoorde jullie al zo lachen samen. Zullen wij gauw aan 't werk gaan, Eva, er is een massa te doen vandaag.”

„Mag ik ook helpen, tante Jo?”

„Zou jij niet liever blijven zitten, ik ben bang, dat je je te moe zult maken.”

„O nee, tante, helemaal niet. Ik mag gerust een beetje meehelpen van de dokter. Hij zegt, dat niks doen juist slecht voor me is.”

„Komen jullie dan maar mee, dan zal ik jullie wijzen, wat er gebeuren moet.”

Beide meisjes deden haar uiterste best, en zo vloog de morgen om.

„Hè, gezellig,” zuchtte Eva, „dat je onderdehand toch een beetje met elkaar kunt praten.”

„Zeg, hoe is Willy eigenlijk, hoe vind jij haar?”

„Och, vraag daar liever niet naar, Mien.”

„Waarom niet, houd je niet van haar? Is ze niet aardig tegen je?”

„Hoor eens, Mien, Willy is jouw nichtje en jij bent bij haar gelogeerd, dus zou ik je niet graag tegen haar opzetten.”

„Hm,” deed Mien en dacht er het hare van.

„Ik kom eens gauw bij je, Eva. Misschien Zaterdagmiddag of Zondag na kerktijd. Ik zal aan Willy vragen, wanneer zij 't het liefste doet.”

„Willy?” Eva schoot in een onbedaarlijke lach bij die gedachte. Willy bij haar op bezoek, dan zou er heel wat moeten gebeuren.

„Jij kunt je dat misschien niet voorstellen, Mien, maar je vergeet, dat ik hier in betrekking ben. Willy kan toch nooit een vriendin van me zijn.”

Een ogenblik staarde Mien Eva verbaasd aan. „O,” zei ze toen, „waait de wind uit die hoek.”

„Mien, Mie—hien, waar zit je toch?” werd er geroepen.

Mien sprong vlug op.

„Hier, ik help Eva een beetje, wat is er?”

„Ik wou je even aan mijn vriendin voorstellen.”

„Willemien Voogt, Lize van Zuilen.”

„Wat doe je plechtig,” lachte Mien, „ik heet Mien, hoor, doodgewoon Mien.”

„Wat voerde je toch uit,” trachtte Willy af te leiden, „ik dacht dat je me wel van school zou komen halen.”

„O, kind, ik ben zo druk geweest van morgen, ik heb Eva aldoor geholpen.”

„Ja, wat moet je ook anders de hele dag doen, hè; als ik naar school ben, zul je je wel een beetje vervelen.”

„Ik verveel me helemaal niet, ik had het van morgen best naar mijn zin.”

„Mien kent Eva van vroeger,” vertelde Willy nu. „Vroeger waren ze op dezelfde school.”

„Ja, ik kan me best begrijpen,” zij Lize, „dat je zo'n meisje dan niet helemaal wilt negeren, maar 't is toch niet prettig voor je, ze is nu toch ondergeschikt.”

„Och wat,” lachte Mien, „ondergeschikt of bovengeschild, Eva is mijn vriendin, dat is ze altijd geweest en dat blijft ze ook,”

„Kom, ik moet nodig naar huis,” begon Lize opeens te haasten. Ze voelde zich niet erg op haar gemak tegenover de spottende ogen van Mien.

„Dat kind heeft nogal verbeelding, dunkt me,” zei Mien, toen Lize was weggegaan.

„O, nee, 't is juist een erg aardig meisje, ik ben dadelijk haar vriendin geworden, toen we hier kwamen wonen. Ze is van heel goede familie en is zo echt beschaafd.”

„Van goede familie? Bedoel je, dat ze een aardige vader en moeder heeft? Nou, dan hoop ik, dat ze nog eens even goed wordt als die familie van haar,” spotte Mien.

„Ik vind, dat jij heel niet aardig over mijn vriendin praat.”

„Och, kind, doe dan ook niet zo mal plechtig, we zijn toch nog maar gewone schoolmeisjes en jij doet of we al dames zijn.”

Willy trok haar schouders op. Die Mien was nog echt kinderachtig, die begreep nog niet, hoe je je moest gedragen. 't Was vervelend, dat ze zo groot met Eva was. Lize had nu stellig een rare indruk van haar gekregen.

„Van middag kom ik je uit school halen,” beloofde Mien. „Heb je veel werk of kunnen we dan eerst een eindje wandelen?”

„Ik kan best een poosje wandelen. Vader zal het wel goed vinden, dat ik mijn werk na het eten maak.”

's Middags, toen Willy weer naar school was en Mien een poosje op de divan moest rusten, hoorde ze tante Jo tegen oom Marien zeggen:

„Ik weet eigenlijk niet wat ik er mee aan moet. Vind je dat ik de gasten nog af kan zeggen, voor morgen? Vrouw Joosten kan ik gerust de hele kokerij overlaten, maar Eva kan toch onmogelijk alleen tafeldienen, op de bel letten en allerlei andere kleinigheden tegelijk doen. Bertha heeft het al zo dikwijls meegemaakt, maar Eva doet het voor 't eerst, ik ben werkelijk bang dat de boel in 't honderd loopt.”

„Ja, als het niet kan, zul je 't moeten afzeggen. 't Is wel jammer, vooral nu we het hier voor de eerste keer doen. 't Lijkt zo vreemd, als je 't op het laatste ogenblik afschrijft.”

Opeens sprong Mien van de divan, klapte in haar handen en riep:

„Ik weet wat, o tante, ik weet wat leuks! Niemand kent mij hier, als ik nou eens een jurk van Eva aantrok en een schortje voor deed en wij waren dan samen de dienstmeisjes! Zou dat niet kunnen, tante Jo?”

Tante lachte hartelijk. „Nee, hoor, ik zou bang zijn, dat jullie samen allerlei gekheid uit zouden halen, jullie hielpen me van de wal in de sloot.”

„Nee, heus niet, tante Jo. Ik meen het ernstig. Ik heb moeder ook veel geholpen, de laatste tijd, toen ik niet naar school mocht, en moeder zei, dat ik heus heel handig was. Toe, zeg u nou dat het mag, 't zou zo jammer zijn, als het niet door kon gaan.”

„Nee, Mien, daar kan niets van komen. Stel je voor, mijn eigen dochter zal heel gezellig aan tafel zitten, en jij, onze gast, zult bedienen, wel foei, 't zou een schande zijn voor Willy!”

„Och, wel nee, tante. 't Is toch de verjaardag van Willy's vader, dus moet zij er natuurlijk bij zijn. 't Komt juist zo prachtig uit, dat ik er ben. U zult zien dat Eva en ik wat goed ons best zullen doen!”

„Ik vind het toch werkelijk te erg. Wat zouden je ouders wel zeggen, als we je zo aan 't werk zetten? Je komt hier om te rusten.”

„O, die vinden het zeker goed. Vader zou zeggen: 't is een prachtige huishoudelijke oefening.”

„Kom vrouw, laten ze het proberen. Valt de boel in 't water, wel nou, dan lachen we er eens om. 't Zijn ten slotte toch allemaal goeie kennissen die er komen, en je kunt ze toch vertellen wat het geval is.”

„Ik zal er nog eens even over denken.”

„O, dan mag het wel, het mag vast!” juichte Mien en rende naar de keuken, waar ze Eva om haar middel pakte en uitgelaten met haar rondsprong.

Lachend kwam tante Jo haar achterna.

„Mien, Mien, als je zo begint, komt er van 't hele plan niets.” Onmiddelijk was ze kalm, ging met een ernstig gezicht op een stoel zitten en zei:

„Ik verwacht uw orders, mevrouw. U kunt van een stipte uitvoering verzekerd zijn.”

„Malle meid, ga jij maar gauw een uurtje liggen, ik zal wel alles met Eva afspreken, hoor!”

Gehoorzaam ging Mien weer liggen, inwendig lachend om de pret, die ging komen.

Mevrouw besprak alles uitvoerig met Eva en drukte haar op het hart, vooral precies te doen, wat vrouw Joosten zei.

Om vier uur ging Mien haar nichtje uit school halen.

„Zullen we met z'n drieën gaan wandelen?” vroeg Willy.

„Best,” zei Mien en toen:

„O, zeg, ik zal jullie wat enigs vertellen. Morgen mag ik Eva helpen met tafeldienen. Je moeder wist niet, hoe ze zich redden moest, nu Bertha er niet is en nou zullen Eva en ik het samen doen.”

„Mien, ben je nou helemaal mall!” schrok Willy.

„'t Mag echt,” verzekerde Mien. „Ik krijg een jurk van Eva en ze zal voor ons allebei een schortje vragen van haar nichtje, enig!”

Willy was gloeiend rood geworden. Schuw keek ze opzij naar Lize. Wat zou Lize er wel van zeggen?

„'t Is een leuke mop, hoor!” lachte Lize, „je begrijpt zeker wel, dat ik er geen woord van geloof.”

„Als je 't niet gelooft, zul je 't morgen zien. Je komt immers ook?”

„Hoor eens, Mien, als jou zo iets niet schelen kan, omdat je hier vreemd bent, dan moet je 't toch laten om Willy. Zij zou zich een ongeluk schamen, als jij 't deed.”

„Weer wat en weer wat,” zei Mien kriebelig. Als tante Jo het goed vindt, hoeft Willy zich zeker niet te schamen.”

Lize kneep Willy eens bemoedigend in de arm. „Je moeder zal wel wijzer wezen, als je er met haar over praat.”

„Ja, tante Jo zal zeker wijzer zijn dan jij. Willy hoeft zich heus niet te schamen. Ik wil je wel vertellen, dat dienstmeisjes heel wat nuttiger en flinker mensen zijn dan malle ijdel-tuiten.”

De wandeling duurde niet lang en was niet bijzonder aangenaam met al dat gekibbel.

Thuisgekomen snapte Mien gauw naar de keuken om nog van alles met Eva te bespreken.

Willy ging met een boos gezicht aan haar werk. 't Was bespottelijk, dat moeder het goed vond, zo'n zot bedenkfel. 't Was allemaal de schuld van Eva, was dat kind maar nooit hier gekomen, dan was al dat gezanik er ook niet. Je zou zien, dat Lize haar liet schieten, als ze merkte, dat Mien niet van Eva af te slaan was. Hoor, daar waren ze weer samen aan 't lachen en haar, Willy, lieten ze maar alleen zitten. Mien kon haar toch wel eens met haar werk komen helpen. Mien had al Mulo gedaan, ze kon haar best eens aan die vervelende sommen helpen.

„Willy, toe, breng eens vliegensvlug deze brief naar de post, hij moet beslist nog mee,” kwam vader haar opstandige gedachten storen.

Wel ja, nou moest zij Eva's werk zeker ook nog doen. Haastig nam ze de brief aan en ging er mee naar de keuken.

„Eva, je moet onmiddellijk deze brief naar de post brengen voor vader, maar een beetje gauw hoor, hij moet nog mee.”

„O, geef maar hier,” zei Mien, „ik zal het wel doen.”

„Ik vroeg het niet aan jou, ik zei het tegen Eva.”

„Dat hoorde ik, geliefde, en ik zei, dat ik het wel doen zou—hou,” zong Mien.

„Vlieg op,” zei Willy en sloeg de deur met een slag achter zich dicht.

„Spinnekoppen en kakkerlakken, zijn griezelig om aan te pakken,” reciteerde Mien met een ernstig gezicht, zodat Eva het uitproestte.

„Vooruit, Mien, geef die brief nou maar gauw hier, ik ben in een wip terug, let jij intussen even op het eten?”

„Ja, goed, doe jij 't maar, anders wordt juffrouw Willy helemaal ongenietbaar.”

Intussen was Willy troost bij haar moeder gaan zoeken.

„'t Is voor mij zo vervelend, dat Mien aldoor naar Eva trekt, ik heb op die manier niets aan haar,” klaagde ze.

„Ik vind het juist zo aardig voor Mien, dat ze haar vriendinnetje hier terugvond. Het zijn een paar aardige meisjes, ik zou me een beetje bij haar aansluiten als ik jou was, dan kun je een prettige tijd hebben.”

„Och, moeder, wij kunnen toch niet met Eva omgaan. Lize zegt ook....”

Moeder trok Willy naast zich op de divan.

„Lize is een hooghartig meisje, Willy, en ik ben heel bang, dat mijn dochtertje hard op weg is, dat ook te worden. Kijk nou eens naar Mien, wat een leuk vrolijk ding dat is, en zo heel eenvoudig. Geloof je niet, dat de meeste mensen heel wat meer zullen houden van een meisje als Mien, dan van een zoals Lize? Jij hebt je van het begin af aan door Lize tegen Eva op laten zetten, dat moet je niet doen, kind. Je moet niet altijd denken: Wat zal Lize er van zeggen. Je moet een eigen mening hebben en daar ook voor uit durven komen. Ik wil je wel zeggen, dat ik veel liever zien zou, dat Eva je vriendinnetje was, dan Lize.”

„Vindt u 't dan ook niet mal, dat Mien morgen voor dienstmeisje spelen wil?”

„Och, wel nee, 't is toch maar voor de aardigheid. Kom Willy,

je zet net een gezicht of je een groot onrecht wordt aangedaan, lach liever mee met ons vrolijk logeetje!”

O, in haar hart zou Willy dolgraag meegedaan hebben, maar je kon toch niet opeens goede maatjes met Eva worden en dan Lize. . . . ja, *moeder* had makkelijk praten, als Lize boos werd, dan had zij geen vriendin meer, als Mien weg was.

De volgende morgen was Eva al vroeg present. Ze had haar beste zwarte jurk voor Mien meegebracht en twee keurig gestreken witte schortjes. Thuis hadden ze vreselijk veel pret gehad om het plan van Mien, en allemaal waren ze verlangend haar eens gauw te zien. Eva mocht haar de hele Zondag uitnodigen. 't Was heel de dag door een drukte van belang. Vrouw Joosten was ook vroeg verschenen en was in de keuken druk in de weer. Mevrouw maakte met Eva en Mien de slaapkamers in orde en rangschikte de bloemen gezellig in de salon. Later werd de tafel in de eetkamer gedekt en mochten de meisjes die samen versieren met groen en bloemen. Mien moest, voordat de gasten kwamen, eerst een uurtje naar bed, tante Jo was bang, dat zij zich veel te moe maakte. Ten slotte was toch alles voor de ontvangst gereed, al had het heel wat gedraaf en geredder gekost. Willy zag er beeldig uit in een mooie witte jurk en een bloemetje in 't haar en Elsje was precies een plaatje in haar rose jurkje met wijd uitstaand rokje. En Otto, nou ja, dat was een jongen als alle jongens, met een matrozenpak. Mien en Eva waren een paar keurige dienstmeisjes, in haar zwarte japonnetjes en de coquette witte schortjes, ze zagen zelf best hoe snoezig 't haar stond en ze lachten elkaar vrolijk toe.

Om beurten zouden ze opendoen, mantels, hoeden en jassen aannemen en de gasten binnen laten. Met ernstige gezichten, net of het helemaal echt was, kweten ze zich van haar taak. Daar werd weer gebeld. Eva deed open en liet dominee Van Zanten binnen, met zijn dochter, juffrouw Annie, zoals ieder-een haar noemde.

Leuk, dacht Eva, dat die er ook zijn, net of het zo'n beetje een

veilig gevoel gaf, dat dominee en juffrouw Annie er waren, want verder kende ze bijna niemand.

Weer een bel. Nu liet Mien Lize binnen. Ze begroette haar met een diepe buiging en verzocht de juffrouw zich van hoed en mantel te ontdoen.

Mien deed zo dwaas, dat Eva om een hoekje van de keuken-deur stond te proesten, maar Lize verwaardigde haar met geen blik.

„Ik geloof, dat ze er nu allemaal zijn,” kondigde Mien even later aan. „Wat moeten we nu doen, vrouw Joosten?”

„Mij niet zo in de weg lopen en kalm afwachten, tot mevrouw belt, dan kunnen we de soep opdoen.”

„Zeg, Mien, nou doe je niet gek, hoor, als we zo dadelijk naar binnen moeten, belooft me, dat je me niet aan 't lachen maakt.”

„Ik belooft het je plechtig,” zei Mien met een diepe grafstem. Na de soep moesten de meisjes naar binnen met de pasteitjes. Elk zouden ze een blad nemen en ze hadden goed afgesproken, hoe ze zouden presenteren. Vrouw Joosten had de pasteitjes al gevuld en op de schoteltjes gelegd. Ze stond al weer bij het fornuis en pookte in het vuur.

„Toe Eva, haal nog gauw even een handvol houtjes voor me, voor je naar binnen gaat!”

Vlug wipte Eva weg. Miens ogen schitterden van pret, wacht even. Een, twee, drie, vier, juist, als je 't blad zo hield, dan kreeg Lize dit pasteitje. In een ommezien had ze het dekseltje er afgewipt en een flinke schep peper er in gedaan. Zie zo, nu zou ze dat dametje eens laten smullen, ze kon goed onthouden welke het was, er was een klein scherfje van het schoteltje af.

„Mien, wat voer je toch uit, kijk, nou heb je toch een vuile smeer aan je mouw. Kom gauw hier!”

„Zie zo, nu zie je er niets meer van. Vooruit, kinderen, alles zou koud worden als jullie zo lang zeuren.”

Haastig grepen de meisjes haar blad en gingen naar binnen. Hè, 't zag er binnen zo dol gezellig en feestelijk uit, maar 't was toch nog wel zo leuk om rond te lopen, dan de hele tijd

stil op je stoel te zitten en naar de gesprekken van grote mensen te luisteren, vond Mien.

Opeens stond ze met een schok stil. 't Bloed steeg haar naar 't hoofd en bijna had ze haar blad laten vallen.

O, vreselijk. Ze had het verkeerde blad. Eva had dat met de peper. O, wat moest ze nu beginnen. Angstig vlogen haar ogen de tafel langs of ze ook ontdekken kon wie het schoteltje met het scherfje had. O, daar zag ze 't, die aardige oude dominee had het. Nee, dat was al te vreselijk, dat kon niet. Alles klopte en prikte aan haar. Wat moest ze doen, wat moest ze nu toch beginnen? Met bevende handen zette ze 't laatste schoteltje voor Willy neer. Dan, gloeiend rood, maar vast besloten, stapte ze plotseling naar de andere kant van de tafel en bleef achter dominee Van Zanten staan.

„Dominee,” fluisterde ze, „dominee, wilt u alstublieft dat pasteitje niet opeten.”

Verbaasd draaide de dominee zich om. „Niet opeten, ik dacht, dat ik het daar juist voor gekregen had!”

Opeens werd het helemaal stil, niemand zei er meer iets. Mien kreeg het hoe langer hoe benauwder, toen ze al die ogen op zich gevestigd zag.

„Ik heb. . . . ik wou. . . . er zit peper in,” stotterde ze.

„Peper?” klonk het van verschillende kanten.

„Ik wou een grapje maken met Lize,” bekende Mien, „maar ik nam per ongeluk het verkeerde blad.”

Mien zette zo'n ongelukkig gezicht, dat iedereen het uitschaterde.

„Eet jij nu voor je straf zelf dit pepergebakje maar op,” lachte dominee Van Zanten, „en je geeft mij dat van jou, hoor!”

„Ja, dominee.”

Als een pijl uit de boog schoot Mien de kamer uit, viel in de keuken op een stoel neer en lachte, lachte, tot Eva begon te twijfelen, of het ook soms huilen was.

„Breng jij. . . . breng jij alsjeblieft een ander pasteitje naar binnen. Ik. . . . ik kan niet,” hikte ze, „o, ijsig en ijsig!”

Verlegen ging Eva weer naar binnen, was in een ommezien weer terug.

„Hoe was het, Eva, wat zeiden ze?”

„Niks hoor, 't was heel vrolijk binnen. O, Mien, hoe haalde je 't toch in je hoofd, met die peper!”

„Vraag liever hoe ik zo uilachtig kwam 't verkeerde blad te nemen. Hè, 't gaat me aan mijn hart, dat Lize dat kostelijke hapje ontgaan is.”

„Daar gaat de bel alweer, Eva. Evatje, ik *durf* niet meer naar binnen, ik geneer me zo.”

„Toe, wees nou niet flauw, ga mee. Iedereen heeft er immers om gelachen, kom nou!”

„O, o,” kreunde Mien, „ik *durf* gerust niet.”

„Jawel, je moet.”

Zonder complimenten trok Eva haar mee, gaf haar bij de kamerdeur een bemoedigende duw in de rug. Maar of die duw nu een beetje te hard aankwam, of dat Mien over de drempel struikelde, zeker is het, dat ze 't volgend ogenblik in de kamer op de grond zat, het presenteerblad netjes naast zich.

„Mien, Mien, wat ben je weer wild, ik geloof, dat het beter is dat jij maar aan tafel komt zitten,” zei tante Jo.

„Ik zal nu verder heel zoet zijn,” beloofde Mien en begon vlug mee af te nemen.

Verder verliep alles dan ook werkelijk heel rustig en iedereen had plezier in het dienende tweetal.

Aan het dessert werden ze alle twee binnengeropen en mochten ze gezellig mee aan tafel zitten, om meteen een beetje uit te rusten. Na tafel ging Eva vrouw Joosten helpen afwassen en moest Mien zich gauw verkleden om verder binnen te kunnen blijven. Nu de pret van het samen werken voorbij was, voelde Eva pas goed hoe moe ze was. 't Was een enige dag geweest, maar vreselijk vermoeiend, want zij had zich zo'n beetje verantwoordelijk gevoeld, dat alles goed zou gaan, die malle Mien deed maar zo wat.

Toen zij bijna met afwassen en opruimen klaar waren, kwam mevrouw in de keuken en zei:

„Ik dank je hartelijk, Eva, je hebt uitstekend geholpen. Ben je erg moe, kindje, je ziet zo bleek?”

„Wel een beetje,” bekende Eva.

„Nou, maak je dan maar gauw klaar, dan brengt dokter Verheiden je met zijn auto thuis. Ik heb niet graag, dat je zo laat in de avond dat hele eind alleen loopt en dokter moet nog naar een patiënt.”

Dat liet Eva zich geen tweemaal zeggen. Fijn, dat ze niet meer zo ver hoefde te lopen.

Vlug maakte ze zich klaar en een half uur later lag ze in haar bed heerlijk uit te rusten.

Natuurlijk kwam Janneke even bij haar binnen wippen om nog van alles over het feest te horen, maar tante Anna maakte er gauw een einde aan. Eva moest nodig slapen.

XI.

LANGS EEN ANDERE WEG.

Na afloop van het diner waren de gasten naar de salon gegaan om nog een poosje na te praten.

Willy ging eerst Elsje naar bed brengen en even kijken of Otto er wel in lag en kwam toen weer beneden met Elsje's dierbare Emma in de arm.

„Elsje hield niet op voor ik beloofde, Emma nog een poosje mee naar binnen te nemen en haar straks in bed te leggen,” vertelde ze lachend, terwijl ze een plaatsje zocht tussen Mien en Lize.

„O, Wil, laat me eens kijken, wie heeft die poppenjurk gemaakt? Ik wed Eval!”

„Ja, Els kreeg hem op haar verjaardag van Eva. Hoe weet jij dat?”

„Omdat we een poos geleden samen een pop aankleedden voor een bazaar en toen maakte ze precies zo'n jurkje in 't wit.”

Peinzend draaide ze de pop in haar handen rond.

„Ik begrijp niet,” mompelde ze, „hoe ze de moed had er nog zo een te maken.”

„Was er dan zoveel moed toe nodig om er nog een te maken?” informeerde juffrouw Annie van Zanten en schikte zich gezellig met de meisjes in een hoekje.

„Ja,” knikte Mien.

„Toe, Mien, vertel eens iets over Eva? Vader en ik stellen veel belang in haar, weet je.”

Blij keek Mien op.

„Eva is een schat,” begon Mien en keek uitdagend naar Lize, die nu maar eens iets anders moest zeggen, als ze durfde. Maar toen, weer met haar gedachten in het verleden, ging ze rustig voort:

„Ze heeft zulke vreselijke dingen beleefd.” Nu begon Mien te vertellen over het gezellige thuis van Eva, over haar vader,

waar ze alles mee besprak toen haar moeder gestorven was en dat ze zo graag onderwijzeres geworden was. Over haar vriendschap en over de pop, die ze samen hadden aangekleed. Toen kwam de vreselijke geschiedenis van het ongeluk en Eva's lange verblijf in het ziekenhuis en haar vertrek naar Hekenshoek.

Met grote belangstelling hadden juffrouw Annie en ook Willy en Lize geluisterd.

„Dat arme kind, denk eens aan wat ze heeft doorgemaakt. Haar vader en moeder verloren, haar liefste wens, *veel leren*, opgegeven, overgebracht in een heel andere omgeving dan ze gewend was. Al zijn haar oom en tante nog zo lief voor haar, ze kunnen haar *thuis* haar toch niet vergoeden. Laten we toch allemaal ons best doen om haar 't leven zo prettig mogelijk te maken.”

Toen bleef het een hele poos stil, terwijl juffrouw Annie nog eens aandachtig de poppejurk bekeek.

„Dapper ding,” fluisterde ze zachtjes voor zich heen.

„Wat hebben jullie hier voor een apartje?” kwam dominee Van Zanten hen storen.

„Helemaal geen apartje,” lachte juffrouw Annie en keerde zich weer naar de grote mensen.

De drie meisjes hadden niet heel veel meer te praten en waren eigenlijk blij toen Lize naar huis ging en zij in bed konden kruipen.

Mien voelde zich nu doodmoe en sliep binnen twee minuten. Willy kon niet in slaap komen, ze woelde in haar bed rond met steeds weer dezelfde gedachten. Waarom had zij Eva zo geplaagd, waarom had ze zo op haar neergezien? 't Was toch erg om een meisje, dat al zoveel verdriet had, het leven nog moeilijker te maken. O, had ze maar eerder geweten wat Eva allemaal was overkomen, dan zou ze wel anders tegen haar geweest zijn. Ze wist wel dat haar vader en moeder gestorven waren, maar niet dat het nog zo kort geleden gebeurd was, en ook niet dat Eva zelf zo ziek was geweest. Maar hoe moest het nu verder? Wat zou Lize wel zeggen, als ze opeens goed

werd met Eva? Trouwens, Eva zou haar aan zien komen, die was wel mal als ze nu nog iets met haar, Willy, te maken wilde hebben.

Om en om woelde Willy in haar bed, ze voelde zich diep ongelukkig door haar eigen slechtheid en 't duurde lang, heel lang, voor ze in slaap viel.

De volgende ochtend had Willy zich bijna verslapen, gelukkig wekte Mien haar nog net bijtijds. Toen ze beneden kwam was Eva al druk in de weer en Willy voelde dat ze een kleur kreeg, toen ze haar in de gang tegenkwam.

De hele dag op school en thuis was Willy ongewoon stil en eindelijk, 's avonds, liet moeder zich door haar vinden in de mangelkamer.

Moeder trok haar naast zich op de waskist en daar, in 't schemerdonker, vlak tegen moeder aangedrukt, stortte Willy haar hart uit.

„O, Moeder, wist u, dat Eva *zoveel* verdriet gehad heeft? En wist u dat ze al bijna klaar was voor haar Mulo en dat ze onderwijzeres geworden zou zijn?”

„Nee, kindje, dat alles wist ik ook niet.”

„En nou heb ik haar 't werken bij vader op het kantoor ook nog moeilijker gemaakt,” snikte Willy met haar hoofd tegen moeders schouder. „Kan ik 't niet weer goedmaken, Moeder? Kan vader háar geen geld geven om te leren?”

Moeder streek kalmerend over Willy's hoofd.

„Ja, Willy, tracht goed te maken, wat je misdaan hebt. 't Spijt me ontzettend, want het was heel erg, dat zie je nu zelf gelukkig in. Kindje, ga met je hoogmoedige hart tot God en vraag Hem je te helpen in de strijd tegen die zonde. Zeg Hem alles eerlijk, zoals je 't mij gezegd hebt en dan zal God je vergeven om Jezus' wil.”

„Wilt u met me bidden, Moeder?”

Toen vouwde moeder haar handen om die van haar meisje en baden ze samen.

Willy was diep onder de indruk, toen moeder „Amen” had gezegd.

„Kunnen we nu niets voor Eva doen, Moeder?”

„Ik weet het niet, mijn kind, ik zal er ernstig over denken, want ik vind wel dat we iets tegenover haar hebben goed te maken. Jij kunt in elk geval iets voor haar doen.”

„Wat dan?”

„Er openlijk voor uitkomen, dat je niet op haar neerziet en wel met haar wilt omgaan.”

Willy beloofde haar best te zullen doen, al zag ze er nog zo erg tegen op haar houding tegenover Eva te veranderen en er tegenover Lize voor uit te komen.

's Avonds had ze nog een lang gesprek met Mien, gezeten op 't randje van haar bed. Natuurlijk vertelde ze niet alles aan Mien, zoals ze 't aan moeder gedaan had, maar Mien begreep er toch genoeg van om medelijden met Willy te krijgen.

Ze gaf haar dan ook een welgemeende por in de rug, met de goede raad:

„Als die Lize te deftig is om met Eva om te gaan, laat haar dan schieten, je zult zien dat je een goede ruil hebt gedaan, dat verzekeer ik je.”

De volgende Zondag was Eva uiterst verbaasd, toen ze, pas uit de kerk thuisgekomen. Mien en Willy samen het erf zag komen opstappen.

„Hier zijn we,” kondigde Mien vrolijk aan. „We komen eens kijken hoe 't er op je buitenverblijf uitziet.”

„Ik mag toch wel meekomen?” vroeg Willy, een beetje verlegen.

„Wel zeker, kom binnen,” nodigde tante Anna.

„Och, wat is het hier enig,” juichte Mien en keek verrukt in de gezellige boerenkamer rond. „Wat leuk met zo'n haardvuur, en wat een beeldige borden op de schouw. O, en kom hier eens kijken! Wat een prachtig uitzicht heb je door dit raam.”

De hele familie lachte om de uitgelaten Mien, die bijna geen tijd had om te groeten, zoveel moest ze tegelijk bewonderen. Opeens zag Willy, die een beetje achteraf stond, twee jongens

schuw naar haar kijken en toen zo stil mogelijk de deur uitglippen.

Onwillekeurig schoot ze in de lach.

„Wat heb jij?” vroeg Mien verwonderd.

„Zag je dat tweetal daar wegsluipen?”

„Nee, wie slopen er weg?”

„De jongens. Ze zijn zeker een beetje bang voor me.”

„Erg bang is dat tweetal anders niet uitgevallen,” zei oom Jan, „of is er reden voor, hebben ze soms kattenkwaad uitgevoerd?”

„Ja,” knikte Willy, „van de zomer hebben ze me een keer natgespoten met een glazenspuit.”

„Is het werkelijk waar,” schrok tante Anna, „zulke bengels, als ik het geweten had, had ik ze eens goed onder handen genomen.”

Willy kleurde hoogrood. Wat dom, om dat er opeens uit te flappen, wat moest ze nu verder zeggen?

Maar ze hoefde verder niets te zeggen. Mien babbelde al weer druk door. Tegen etenstijd ging Willy naar huis. Tante Anna vroeg haar wel ook te blijven eten, doch Willy zei, dat ze dan thuis niet zouden weten, waar ze bleef.

Eva was er niet rouwig om, toen ze haar zag vertrekken, een hele middag samen met Mien en Janneke was veel leuker.

„Wil je mijn kamertje eens zien?” vroeg Eva en troonde Mien mee naar haar heiligdom.

„'t Is klein, hè, maar wel gezellig, vind je niet?”

„Juist genoeglijk, zo'n klein hokje,” vond Mien.

Al gauw waren de meisjes in druk gesprek. 't Was nu eigenlijk voor 't eerst dat ze eens ongestoord samen konden praten.

„Zeg, Eva, hoe vind je 't nu eigenlijk op het kantoor bij oom, daar schrijf je nooit eens over, vind je 't prettig werk?” vroeg Mien opeens.

Eva liet haar hoofd zakken.

„Wat, vind je 't niet prettig?” vroeg Mien ongelovig.

„O, Mien, ik durf er met niemand over te praten, ik schaam

me zo, ik durf het mezelf niet bekennen maar eigenlijk vind ik 't niet prettig."

„O, kind hoe komt dat?"

„k Weet niet. Ik deug zeker nergens voor, want het werk op de boerderij was ook al niet naar mijn zin, en nu dit ook niet. 't Is zo saai en je komt er niets verder mee. Ik had gedacht om boekhoudlessen te gaan nemen, maar mijnheer zei, dat ik er bij hem niets aan zou hebben, ik doe niets dan overschrijven en overtypen en boodschapjes lopen. O, 't is vreselijk ondankebaar, dat ik zo praat, maar ik kan er wezenlijk niets aan doen."

Mien zat stil voor zich uit te kijken, hier wist ze ook geen raad.

„Wat ben je nu van plan te doen?"

„Te doen? Wel, ik wil volhouden natuurlijk, ik wil mijn werk zo goed doen als ik maar kan, misschien wen ik er op den duur wel aan. Weet je, Mien, jou wil ik het wel vertellen. Eens toen ik ook erg moedeloos was, toen ik me geen raad meer wist, nam ik onwillekeurig de portretten van vader en moeder van de muur, en toen zag ik opeens weer, dat vader op dat van moeder geschreven had: „Bid en werk". Dat heb ik toen als een boodschap van vader beschouwd en ik heb aldoor geprobeerd er naar te handelen en ik wil proberen het te blijven doen. Vader ging ook niet alles voor de wind en hij is toch gelukkig geweest, omdat hij bidden kon. Dat heeft vader me eens verteld en nou wil ik net doen als hij."

Mien sloeg haar arm om Eva en gaf haar een kus.

Eva lachte haar toe.

„Zo lang er mensen zijn, die veel van je houden, heb je 't zo kwaad nog niet," zei ze.

„En ik zal altijd van je houden, zolang ik leef," beloofde Mien plechtig.

„Hoor eens, je zult het nu wel wat prettiger krijgen op het kantoor. Willy heeft me verteld, dat ze je zo geplaagd heeft, maar ze heeft er erge spijt van, heus waar, je zult zien dat alles nu veel prettiger voor je wordt."

„Echt waar? Kwam ze daarom mee van morgen?”

„Ja, je begrijpt, dat het niet meevalt om vergeving te vragen of zo iets, maar ze bedoelde dat ze goede vrienden met je zijn wou.”

„O, wat wonderlijk, zo opeens. Hoe zou Lize dat wel vinden?”

„Ze is van plan zich niet meer aan de praatjes van dat malle spook te storen. Heb je wel gemerkt, dat ze eigenlijk helemaal onder de plak van Lize zat? Ik zal er haar wel onderuit helpen, dat verzeker ik je.”

De meisjes hadden een heerlijke dag met elkaar. Mien had dolle pret met de jongens en vond oom Jan en tante Anna en Janneke erg aardig. Ze beloofde zo dikwijls als ze mocht, terug te komen en verheugde er zich op een volgende zomer eens echt op de boerderij te logeren.

Zo gingen de dagen voorbij, zonder dat er iets bijzonders gebeurde.

Bertha was teruggekomen en Eva werkte weer op het kantoor. Mien's gezondheid was zo veel verbeterd, dat ze voor Kerstmis naar huis mocht gaan. Lize liet zich zelden meer in het notarishuis zien, de plaagzieke, spottende ogen van Mien schenen haar te verjagen.

Hoewel de meisjes niets bijzonders merkten en de dagen regelmatig voorbijgleden, was er toch een verandering op til.

Mevrouw Houtsma ging vele malen naar dominee Van Zanten en juffrouw Annie en kwam ook een paar keer op de boerderij van Van Bogaard, waar zij lang en ernstig sprak met oom Jan en tante Anna.

Eens, op een avond, dat Eva moe en doornat thuis kwam, riep tante Anna haar toe:

„Maak maar vlug voort met eten en trek je pantoffels aan, want je zult wel natte voeten hebben en kom dan lekker bij de haard zitten, ik heb wat met je te bepraten.”

Eva haastte zich zoveel ze kon. Wat zou tante hebben?

Toen ze klaar was, ging ze fijn bij de haard zitten, vlak bij tante. Oom Jan was met Janneke en de jongens in de stal.

Tante gooide nog een paar blokken op het vuur, zodat de vonken opvlogen en de vlammen gezellig rondansten, rood en blauw en groen. Je kreeg er nooit genoeg van er naar te kijken.

„Eva,” begon tante, „Eva, zeg mij eens eerlijk, heb je wel plezier in je kantoorwerk?”

Eva kleurde, keek tante een beetje verschrikt aan.

„Och, 't is een beetje eentonig, maar ik zal er wel aan wennen en later krijg ik zeker wel moeilijker werk.”

„Nee, kindje, dat moet je je niet voorstellen, 't zal niet anders worden dan het nu is. Mevrouw Houtsma is bij me geweest en vertelde dat de klerk het moeilijke werk doet, jij hadt niet veel vooruitzichten op dit kantoor. Mijnheer vond het ook helemaal niet nodig, dat je verder leerde, voor dit werk wist je genoeg. Nu heeft mevrouw iets anders bedacht en ik denk dat het wel naar je zin zal zijn. Hoe zou je 't vinden om goed te leren naaien en mooie handwerken te maken?”

Verbaasd keek Eva op.

„Heerlijk, tante, maar hoe kan dat?”

„Luister maar eens verder. Mevrouw Houtsma vond je heel handig en juffrouw Annie heeft de poppejurk, die je voor Elsje maakte, erg bewonderd en toen hebben ze samen besloten, dat jij iets moest leren waarbij die handigheid te pas kwam.”

„Als je wilt mag je een cursus volgen aan de modevakschool in 't dorp, drie avonden per week. Je kunt die cursus betalen met het geld dat je zelf, op het kantoor, verdient. En als na een paar jaar blijkt, dat je werkelijk aanleg voor dat werk hebt, dan mag je naar de stad om verder te leren en examen te doen. Je wordt dan lerares aan een huishoudschool of aan een modevakschool, dat hangt er van af welke kant je uitgaat.”

Onder het vertellen was Eva al roder en roder geworden.

„Dus, dus dan word ik toch onderwijzeres?”

„Ja,” knikte tante. „Wel niet op een gewone school, maar dit lijkt me nog aardiger en jou?”

„Ik kan het haast niet geloven! Tante, kunt u dat wel betalen?”

„Niet helemaal, want je begrijpt dat we ook voor onze andere kinderen te zorgen hebben. Janneke en Marie mogen ook leren naaien op dezelfde school, maar ze gaan niet verder, ze willen allebei later op de boerderij komen.

Mevrouw Houtsma en juffrouw Annie willen je graag helpen. Zij zullen betalen wat er voor je verdere opleiding te kort komt. 't Is ook nog mogelijk, dat je een beurs wint, en dan kost het verder helemaal niets, maar daar mogen we niet op rekenen.”

„Ik. . . ik ben zo vreselijk blij, ik kan niet zeggen hoe blij,” stotterde Eva. „O, tante, ik dank u wel, ik zal zo mijn best doen, daar kunt u op rekenen!”

Tante lachte. „Ik vind het heerlijk voor je. Ik heb altijd God gebeden je gelukkig te maken in ons huis en ik geloof, dat Hij mijn gebed verhoord heeft.”

„Ja, tante en het mijne ook, ik bad dikwijls of God mij wijzen wilde wat ik nu eigenlijk doen moest, ik wist dikwijls zelf niet wat ik wilde en nu weet ik opeens heel zeker dat ik *dit* heerlijk zal vinden.”

„Weet je, wat ik er ook zo prettig van vind? Je hebt dit eerlijk zelf verdiend, als jij niet zo flink had aangepakt en je best hadt gedaan, ook toen je het werk minder plezierig vond, dan was je zover niet gekomen.”

Nog een poosje praatten tante en Eva samen en Eva dacht telkens aan vaders boodschap op moeders portret. Daardoor was alles nu zo gegaan.

De volgende morgen ging Eva regelrecht naar mevrouw Houtsma, om haar te bedanken en te vertellen hoe blij ze was.

Mien was uitgelaten.

„Ik wist het gisteren al,” juichte ze, „en je hebt het aan *haar* te danken.”

„Aan Willy?”

„Dat is niet helemaal waar,” viel mevrouw in. „Wel heeft

Willy mij op de gedachte gebracht je een handje te helpen, want ze wilde graag iets bij je goedmaken."

Eva gaf Willy een hand.

„Ik was dikwijls ook onaardig tegen jou, 't spijt me," zei ze eenvoudig.

Om twaalf uur ging ze nog even naar dominee Van Zanten en juffrouw Annie.

Haar stralend gezicht was voor juffrouw Annie al een heerlijke beloning voor alle moeite die ze zich getroost had.

„Kun je nu weer bidden, mijn kind?" vroeg dominee.

„Ja," knikte Eva, „en ik kan danken ook."

's Avonds schreef ze nog een lange brief aan juffrouw Koosje, die moest het grote nieuws ook zo gauw mogelijk weten.

Voor Eva naar bed ging stond ze nog lang voor vaders portret. 't Was net of ze alles aan vader vertelde.

„Ik heb een moeilijk stuk van mijn bergtocht achter me, Vadertje," fluisterde ze, „ik zou zelf een heel andere weg zijn gegaan, maar mijn Gids wil ik vertrouwen, Hij zal wel weten waarom ik dit pad gaan moest. En 't is zo heerlijk dat ik nu weet waarheen 't volgende stuk van de weg mij voeren zal. O, ik wou dat u wist hoe blij en gelukkig ik ben."

Voor haar bed geknield dankte Eva uit de grond van haar hart.

Toen kroop ze onder de dekens en ging heerlijk over de toekomst liggen dromen.

INHOUD.

Hoofdst.		Bladz.
I.	Aan de voet van de berg	7
II.	Wat ben jij gierig!	16
III.	Het pad wordt zeer steil	25
IV.	Zonder gids verder	36
V.	Verrassingen	44
VI.	Moedig voorwaarts	58
VII.	Een wraakneming	67
VIII.	De weg leek zo mooi en was zo moeilijk	76
IX.	Om Èlsje's pop	86
X.	Twee vriendinnen	97
XI.	Langs een andere weg	115